

Danske Museer

www.danskemuseer.com • årgang 25 • nr. 2 • april 2012

INDHOLD

Danske Museer • årgang 25 • nr. 2 • april 2012

- 3 Leder
Line Hjorth Christensen
- 6 Den hele institution
Frank Birkebæk
- 8 Do touch! Hands-on princippet i den naturhistoriske undervisning
Karsten Elmose Vad
- 11 Museer som læringsrum for kommende folkeskolelærere
Tine Seligmann
- 14 Learning Museum: Den varierede undervisning – et eksempel fra Hjørring
Henning Brinckmann og Per Vestermark Nielsen
- 17 Cigarsvende, gotisk skrift og glade sange
Bodil Christensen
- 19 Grib gymnasierne – dér, hvor de er!
Gitte Vang Sørensen
- 22 Professionel kontakt mellem skoler og museer?
Trine Hyllested
- 24 Vejen kortes mellem museer og skoler
Steen Christensen
- 25 GOLDDigger! Et undervisningsforløb om guldalderen og identitet
Trine Grøne og Anne-Mette Villumsen
- 28 Den digitale skoletjeneste
Lola Wøhlk Hansen
- 32 Magtens Ansigt – aktiv historieundervisning på Facebook
Mona Klüver Roed Nielsen
- 34 Markedslogik og museerne
Kirsten Boelskifte, Aalborg Universitet
- 37 Aarhus StreetMuseum – historien formidlet i byens gader
Martin Brandt Djupdræt
- 42 Nye bøger
- 47 Udstillinger

Omslag: "Boplads fra ældre stenalder" indgår i en samling på seks billeder med titlen "Kulturhistoriske Billeder fra Nordens Oldtid. Ifølge oplysningerne i T. Sillasens teksteftte: "Danmarks Oldtid" blev serien udgivet i 1925. Signaturene K.J. dækker over tegneren Karl Jensen medens R. Chr. er Rasmus Christiansen, som det fremgår af en brevveksling i Nationalmuseet. Samlingen af anskuelses-tavler har en broget historie, men befinder sig i dag på Danmarks Pædagogiske Bibliotek. Det er målet at få digitaliseret hele denne enestående samling på 12.000 tavler. De første skridt er taget i et EU projekt i samarbejde med bl.a. skolemuseet i Rotterdam og Forschungsstelle historische Bildmedien ved Universität Würzburg.

Vejledning til forfatteren

Alle er velkomne til at indsende artikelforslag til Danske Museer. I forslaget formuleres kort artiklens emne, problemstilling og formål. Illustrationsmaterialet, artiklens omfang og deadline aftales efterfølgende med redaktøren. Billeder sendes i en opløsning på mindst 300 dpi i 100% og nummereres jf. billedteksterne; anfør venligst fotografens navn eller ophavsret. I øvrigt henvises til tidsskriftets hjemmeside: www.danskemuseer.com

DANSKE MUSEER er et tidsskrift om museernes egenart og deres aktuelle arbejdsvilkår. Danske Museer giver et bredt indblik i museumsfaglige emner og har til formål at debattere, reflektere og skabe forståelse for museets mangfoldighed og relationer til det øvrige samfund, kulturliv, politik, uddannelse, undervisning og videnskab. Artikler i Danske Museer spænder fra kritisk kommentar, polemik og debat til analyse og argumenteret oplysning om de aktiviteter, som til dagligt finder sted i eller udgår fra museerne

– med bidrag fra museernes bestyrelser, ansatte, ledelse og andre med faglig interesse for museer og museernes arbejde. Danske Museer er et pointgørende tidsskrift, som udgives 6 gange årligt af den Erhvervsdrivende Fond Museumstjenesten med støtte fra Kulturarvsstyrelsen. Artikler og billeder i Danske Museer må ikke benyttes kommercielt eller til netudgivelser uden udgiverens, Museumstjenestens tilladelse. Pdf af artikler kan bestilles hos udgiveren og koster kr. 750,- pr. stk.

DANSKE MUSEER udgives af Museumstjenesten, Sjørupvej 1, Lysgård, 8800 Viborg. Tlf 86 66 76 66.

NR. 2/12

Redaktion

Line Hjorth Christensen (artikler)
Tove Borre (korte udstillingsomtaler, publikationer mm.) redaktions sekretær

Layout

Elsie Kierstein
e-mail: kierstein@esenet.dk

Redaktionens adresser

Line Hjorth Christensen
Engbakken 7
2830 Virum
Tlf. 35 38 07 31
e-mail: lhc@danskemuseer.com

Tove Lind Borre
Sct. Mogens Gade 32 E, st.th.
8800 Viborg
Tlf. 86 62 14 34
e-mail: tlb@danskemuseer.com

Redaktionskomité

Jacob Thage
Museum Jorn

Jørgen Smidt-Jensen
Museum Østjylland

Anne-Louise Sommer
Designmuseum Danmark

Allan Risbo
Museumstjenesten

Ekspedition

Museumstjenesten
Sjørupvej 1,
Lysgård, 8800 Viborg
Tlf. 86 66 76 66
www.danskemuseer.com

Annoncer

Rosendahls Mediaservice
Conny Rita Pallesen
e-mail: crp@rosendahls.dk
Tlf. 76 10 11 43

Abonnementspris

Kr. 230,- årligt

Frist for aflevering af stof til

nye bøger, udstillinger og meddelelser:
3: 11.5, 4: 10.8, 5: 21.9, 6: 26.10

Aflevering af stof til artikler aftales med Line Hjorth Christensen.

Vejledning til forfatteren:

Se også www.danskemuseer.com

Produktion

Rosendahls
e-mail: rosendahl@rosendahls.dk

Museerne og læren om alting

Af Line Hjorth Christensen

Almen studieforberedelse eller AT hedder det samarbejde mellem fagene, som i 2005 blev introduceret med den ny gymnasireform. Reformen undlod at gå så vidt som til at skabe formelle lovfæstede samarbejder mellem gymnasier og museer. Ikke desto mindre gør AT museet til oplagt samarbejdspartner og ekstra gymnasialt læringsmiljø. Det kan give alle parter fordele, men der er også faldgruber. AT arbejder, ifølge læreplanens bumlende ordlyd, med ”betydningsfulde kultur- og naturfænomener, almenmenneskelige spørgsmål, vigtige problemstillinger og centrale forestillinger fra fortid og nutid med anvendelse af teori og metoder fra alle tider”. Formålet er intet mindre end at ”... skabe forudsætninger for at vurdere skiftende tiders tankemønstre, centrale forestillinger, samfundsmæssige problemstillinger, videnskabelige, teknologiske og kunstneriske gennembrud.” Man forstår godt, hvis én og anden kløjs i lektien, allerede inden det har ringet ind til time; reformens krav om fagligt samspil og videnskabsteoretisk indsigt (eller kendskab til ”fagernes teori og metode”) har da også fra begyndelsen voldt undervisere og elever mange problemer og gør det fortsat. Kunne man da forestille sig en kombination af undervisning, som både introducerede til videnssteoretiske grundbegreber og til mere håndgribelige måder at lære sig stoffet på? Og kunne museet være en spiller her? Ja, det kunne det godt. Museerne er i deres opståen og grund steder, hvor verden sættes i system, tingene ordnes, og hvor netop forskellige tiders tankemønstre bliver sanselige og fysisk tilgængelige. Der er et sammenfald mellem reformkravet om at belyse videnskabernes krøllede udvikling, opsplitning og synteser, og så museernes

orden og måder at repræsentere verden på. *Museum Europa* (Nationalmuseet 1993) står fortsat som ja, *skoleeksemplet* på, hvordan dette sammenfald kunne tage sig ud i en særudstillings overskuelige format og burde som sådan være en fast del af et hvert AT-pensum både for lærere og elevers skyld. For selv om reform, læreplan og -vejledning ikke udpeger museet som det sted, hvor videnskaber og fag materialiseres, er AT ikke desto mindre en stående mulighed for, at museer og gymnasier danner par. På den ene side. På den anden side er der en risiko for at instrumentalisere museet ved at gøre det til redskab for undervisningsnormer udstukket af det formelle uddannelsessystem. Eller for at markedsstyrede ønsker om *flere unge på museum* omsættes i læringsteoretisk pseudosnak. Men museet er som bekendt først og fremmest sit eget instrument (instrument: fra latin *instrumentum* ‘redskab’, afledt af *instruere* ‘bygge, indrette, undervise’). Det må stå tydeligt for enhver, der vil sam-tænke museum og AT eller museum og enkeltfag. Hvorfor ellers overhovedet tage på museum? Artikler i dette nummer af Danske Museer har undervisning på programmet. Flere af dem afspejler, at man i disse dage også er optaget af instrumenter i en anden forstand, de digitale. Vi vil ikke frasige os isenkrammets fristelser, der elektrificerer krop og tanker ved hjælp af disse instrumenters særlige egenskaber. Men apps, pads, pods og net bør ikke sløre for den kendsgerning, at der er et stort behov for at udvikle måder, hvorpå museerne med deres fremmelige evne til at bygge systemer og materialisere tanker, kan manifestere sig som de tværfaglige læringsmiljøer de er og altid har været – uanset omverdenens skiftende behov.

Opbevaring eller præsentation

Stort udvalg i polystyren-æsker
afgiver ikke stoffer til omgivelserne - stabellbare

Hofstatter & Ebbesen A/S
Højvangen 19 - 3060 Espergærde
T: 49122122 F: 49122199

ultraplast

www.ultraplast.dk

Rich's Kaffeerstatning
Det er atter muligt at købe kaffeerstatning i Danmark.

80 pk. á 125 g. 1000 kr. + moms og fragt.

Andelslandsbyen Nyvang
Oldvejen 25, 4300 Holbæk
nyvang@andelslandsbyen.dk
www.andelslandsbyen.dk
Tlf.: 59 43 40 30

KVORNING DESIGN & KOMMUNIKATION

GRAFIK
MONTRE
INTERAKTION **UDSTILLING**

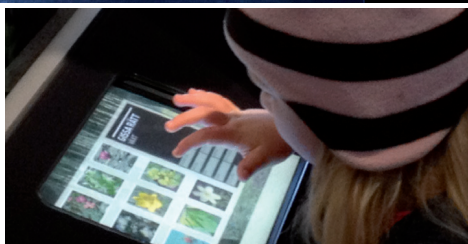
Kvorning design & kommunikation udvikler, designer og producerer udstillinger, monter, grafik, inventar og interaktive løsninger; animationer, storprojektioner, skærme, apps og guides.

Vi tilbyder også projektudvikling, hjælp til fundraising, PR og kommunikation – alt, hvad der skal til for at profilere jeres museum og udstillinger.

Kvorning er fra 2012 skandinavisk distributør af alle montresystemer fra ClickNetherfield; www.clicknetherfield.com

Billeder: The Secret Wartime Tunnels, naturum Kullaberg og ClickNetherfield.

KVORNING DESIGN & KOMMUNIKATION
WWW.KVORNING.DK · KVORNING@KVORNING.DK · +45 3393 9353

SKUFFESKABE

Bør jeres samling opbevares liggende? Bør den beskyttes mod støv og lys? Hvis dette er tilfældet, er det bedst at opbevare den i skuffer.

Kan du få skuffer der passer til de mange forskellige størrelser i samlingen, så I ikke mister værdifuld plads?

Svaret er ja. Udvalget af skuffedimensionerne er stort, netop fordi de skal indrettes efter de forskellige størrelser i samlingen, og dermed udnyttes pladsen så godt som muligt.

Vi har også skabe til opbevaring af aftryk, med skuffer der kan trækkes helt ud og ind. Faktisk kan du transportere aftrykkene i selve skuffen. Så ligger de godt beskyttet - hele tiden.

A Member of the Constructor Group

Fortiden bevaret for fremtiden

www.constructor.dk/skuffeskab

FAABORG FLYTTEFORRETNING JUST JUSTESEN

Kunsttransport

Personlig interesse og
professionelt arrangement

TLF. 62 61 11 66

Chr. d. IXs Vej 13 · 5600 Faaborg
info@just-justesen.dk · www.just-justesen.dk

Transport af kunst og antikviteter i ind- og udland

- 30 års erfaring.
- Eget pakkeri.
- Mulighed for opbevaring.

 JH Transport

Tlf.: 4373 5555 • Mail: jh@43735555.dk

KURTZWEIL

udstillingsarkitekter
udstillingsentreprenører
www.kurtzweil.dk

VI LEVERER ALT TIL EFFEKTIV
OPMÅLING OG KORTLÆGNING

GEOTEAM A/S • tlf: 77332233,
www.geoteam.dk • e-mail: lm@geoteam.dk

Den hele institution

Af Frank Birkebæk,
Roskilde Museum

Frank Birkebæk.
Foto: Roskilde Museum.

I min barndom var det et hyppigt brugt bonmot, at hvis man ventede længe nok, kunne man blive konge af Sverige.

Nu er ambitionsniveauet ikke (længere) så stræbsomt, men her er så et mere beskedent: Hvis vi venter længe nok, får vi så en museumslovsrevision, hvor den meget omtalte museumsudredning og kulturministeren tilsammen udgør fadderskabet? Det gør vi uden tvivl, og gerne snart, for uanset om vi har lyst eller ej, så trænger vi.

I mens gør vi os så forestillinger om det kommende. Det gør også ODM. I januar sendte de os en slags huskeliste til debatten, udformet som foreningens holdninger til museumsudredningens emner. Det har været interessant læsning, som efter min opfattelse ganske godt identificerer såvel fornuft, nysyn og bagstræb i ODM's overvejelser.

Først en god og klar udmelding fra ODM om, at KL bør lade sig skrive ind i manuskriptet som den hovedrolleindehaver, de faktisk er på museums-scenen. Jeg og andre har flere gange argumenteret for, at KL med sin store andel i finansieringen af museerne, også burde være mere synlig i de fora, hvor vilkårene fastlægges. Engang var KL et centralt medlem af Statens Museumsnævn og dermed konstant en del af dialogen.

Jeg har en generel betragtning om lovrevisionen, som i sin konklusion kunne inddrage KL.

Ændret rådgivningsstruktur nødvendig

Betragtningen tager udgangspunkt i det forhold, at der på et styrelsesdrevet område som museerne, selvfølgelig bør være en velfungerende struktur for museumsfaglig rådgivning. Det sker i dag gennem de faglige råd, men den struktur har en mere og mere synlig mangel nemlig, at de faglige beslutninger langt fra altid træffes under iagttagelse af konsekvenserne for "den samlede museumsinstitution". Det er indlysende, at faglig rådgivning inden for f.eks. arkæologi og nyere tid er uomgængelig og nødvendig, men vi bør blive mere bevidste om, at denne rådgivning ofte inkluderer beslutninger, der får konsekvenser for museet som helhed.

Derfor er det afgørende, at de afvejes i forhold til de andre udviklingslementer, der nødvendigvis må indgå i den samlede vægtning af institutionen.

Der mangler efter min opfattelse fokus på museet som den sammensatte størrelse, det er, hvor såvel det daglige arbejde som udvikling og strategi bygger på en helhedstanke – og ikke på adskilte fagdiscipliner med hver deres autonome udvikling. Dette manglende fokus kan være en (fejlagtig) udløst logik af museernes udvikling: Fra den ofte folkelige etablering af museerne, brugte vi anden halvdel af det 20. århundrede på at professionalisere museerne gennem museumsfagligt uddannede medarbejdere og efterfølgende indlejre denne faglighed i samfundet, bl.a. i den fysiske planlægning (arkæologi, nyere tid). Senere i det forløb introducerede vi paraplyen 'formidling' som et afkast fra den primære faglige videntilvebringelse, men sædvanligvis – og i et vist omfang stadig – som en sekundær og derfor lavere rangeret disciplin.

Når dette udgør et stadigt større problem, skyldes det, at en vigtig del af museernes udviklingspotentialer i disse år netop ligger i formidlingen. Ikke mindst i den gren af området, der handler om i bedste og bredest mulige forstand at integrere museet i lokalsamfundstænkningen. Formidlingen har i stigende grad indtaget nye medier og fundet nye veje i form af brugerinddragelse, livslang læring, borgernær formidling, interaktive samarbejdsrelationer og markedsføring, og museerne har måske først nu forstået omfanget af formidlingsbegrebet og kastet sig fordomsfrit ud i folkehavet.

Men stadig har vi den primære opmærksomhed på de traditionelle faglige discipliner i styrelsens rådgivningsstruktur, i den almene debat og nu også i museumsudredningen. På det felt er ODM heller ikke artikuleret, peger oven i købet på en bevaring af den eksisterende rådgivningsstruktur. Jeg mener, at vi nu i højere grad må tage institutionshelheden alvorligt og anerkende begrebets betydning, også i vores rådgivningsstruktur.

Det er her, at jeg ser en plads for KL: Lad os få et særligt råd for museumsudvikling, hvor museernes behov drøftes, hvor museernes traditionelt sammensatte personalestruktur og emneopdeling får en overhaling (selvfølge med skyldige hensyn til krav til videnskabelighed, udbygget formidling og professionel forvaltning), hvor museets ansvar i

lokalsamfundene analyseres, og hvor den klassiske kassetænkning er afløst. Her ville det være spændende at sparre med KL og afsøge kommunernes forventningsomfang.

Det ligger langt fra ODM's forslag om et "Danmarks Museumsråd", der helt traditionelt skal bestå af bl.a. de faglige råds formænd (og ODM). Det er præcis det, man ikke skal.

Samarbejdsinitiativer

I det hele taget mener jeg, at centrale dele af ODM's overvejelser er tilbageskuende og ikke i tilstrækkelig omfang tager udviklingen ad notam. Hvis man ønsker større forandringer i samfundet, ved alle, at de kun meget sjældent gennemføres ad frivillighedens vej. Det strider mod de flestes natur at udfordre det kendtes tryghed. Men derfor kan det sagtens være nødvendigt.

Hvis vi derfor ønsker f.eks. større museumsinstitutioner for at sikre de nødvendige udviklingsressourcer og for at kunne modsvare øgede krav om professionalisme, nytter det ikke at appellere til frivilligheden.

Jeg mener ikke, at museerne er tjent med at fastholde en forestilling om, at alt er så godt, at sammenlægninger ikke også handler om kvalitetsløft, men alene drejer sig om "lokale drømme og ønsker", hvor "museerne finde(r) sammen og i fællesskab løse(r) de stillede krav" (citeret fra ODM's Nyhedsbrev 7/1 2012 vedr. museumsudredningen). Det er en romantisering af virkeligheden. Der findes både blandt store og små museer institutioner, som sagtens kunne have god nytte af at komme med til bords ved et godt sammenskudsgilde.

I stedet for at tabe disse institutioner, bør vi etablere de samarbejdsrelationer, som kan styrke deres

position i den fremtidige udvikling. Kan det ikke gøres frivilligt, så må man centralt igangsætte processen.

Det er lovrevisionens egentlige udfordring at kunne frasige sig traditionel tænkning. Den proces, der blev igangsat med 1976-loven (professionalisering m.v.), er nu på de store linjer tilendebragt, og museerne skal have beskrevet visioner og vilkår, som gør dem livsduelige i fremtiden. Vi skal fortsat løse kerneopgaverne og tilvejebringe viden på et højt fagligt niveau, sikre den fysiske kulturarv og opbygge velordnede registre og samlinger. Men vi skal blive langt bedre til at fordele opgaverne mellem os og koordinere på landsplan. Vi skal også indgå i nye forvaltningsopgaver og arbejde for at få decentraliseret det antikvariske arbejde, der i dag bestrides centralt.

Først og fremmest skal vi øge tilgængeligheden til historien og kulturarven og arbejde for museernes fortsatte engagement i samfundslivet.

Det nytter ikke, at vi ureflektet betragter en igangværende revolution på kulturformidlingsområdet, hvor f.eks. bibliotekerne hastigt nærmer sig museerne, hvor erhvervslivet finder kulturformidling mere og mere attraktiv og selv engagerer sig, hvor de videregående uddannelsesinstitutioner stadig udvikler nye kulturformidler-/kulturforvalteruddannelser, hvor livslang læring bliver et krav, hvor stadig flere grupper efterspørger brugerinddragelse osv.

Mange museer har set udviklingen og er på vej til at indrette museet derefter og ændre vægtingen af de enkelte discipliner, så man kan trykke fremtiden varmt i hånden.

Nu mangler vi kun, at loven gør det samme, og at kulturministeren melder sig ind i processen.

Meddelelser

Forskning

Dansk Center for Herregårdsforskning, Gammel Estrup

Historiker Mikael Frausing forsvarede 17. februar sin Ph.d.-afhandling *Oplevelsernes Herregård – Kommerciel kulturarv på danske herregårde* ved Aarhus Universitet. Afhandlingen afdækker de danske herregårdes formidling af kulturarven i dag, hvor flere og flere herregårde supplerer traditionelt skov- og landbrug med oplevelsesvirksomhed som hotel-drift, afholdelse af events, udlejning og branding af økologiske 'herregårdsfødevarer'.

Det er Dansk Center for Herregårdsforskningens hensigt at udgive afhandlingen i bogform.

Morslands Historiske Museum

Registrering af gårdmalerier og -tegninger på Mors.

I 2004 indsamlede museet malerier af gårdmaler Martin Anton Jensen – kaldet "Tegner Jensen" – til en udstilling af hans billeder af gårde og huse på Mors. "Tegner Jensen" var ikke den eneste gårdmaler på Mors. I mere end 100 år har gårdmalere, såvel lokale som tilreisende forevigt øens gårde og huse til stor glæde for den lokale befolkning. I forbindelse med et projekt om Danske Gårdmalere i Nordjylland er museets og projektets leder, arkitekt Niels Bendsen fra Hjørring, meget interesseret i at undersøge hvilke andre malere der har arbejdet på Mors. Museet indbyder derfor ejere af gårdmalerier og tegninger om at henvende sig på museet for at deres bil-

leder kan blive registreret. Yderligere om Projekt Danske Gårdmalere – Nordjylland kan findes på www.gardmaler.dk

Fiskeri- og Søfartsmuseet, Esbjerg

Hollandsk-danske forbindelser. Forsknings samarbejde mellem Fiskeri- og Søfartsmuseet og Museum Sønderjylland Kulturhistorie, Tønder. Museerne har fra Kulturstyrelsen modtaget en bevilling på 330.000 kr. til at udforske forbindelserne mellem Holland og det danske vadehavsområde i 16-1700-tallet.

Der er tre forskere knyttet til projektet. Museumsinspektør Mette Guldborg, museumsinspektør Elsemarie Dam Jensen og mag.scient. Max Pedersen. Arbejdet vil blive afsluttet med udgangen af 2012.

Do touch!

Hands-on princippet i den naturhistoriske undervisning

Af Karsten Elmoose Vad

Langt de fleste undervisere vil vedkende sig, at læring er en aktiv proces. På de naturhistoriske museer har vi for længst gjort op med det læringssyn, at eleverne er passive modtagere af den viden, som underviseren forkynner for dem. For at lære optimalt skal eleverne være aktive. De skal arbejde undersøgende. De skal have *hands on*. De principper kender alle undervisere. Vi har hørt dem og formuleret dem igen og igen de seneste årtier, og de gælder i høj grad for naturfagene – eleverne skal lave forsøgsopstillinger, dissekere, på feltarbejde, titrere, grave, smage og så videre.

Alligevel er det vores oplevelse, at nærmest ligegyldigt hvor man retter blikket hen i undervisningsverdenen, så er det de færreste, der i praksis efterlever principperne. De fleste af os forfalder stadig til den gamle model, hvor læring er lig med indlæring, og hvor tavlen og bøgerne udgør hele undervisningsmaterialet. Det kan skyldes mangel på tid og på materialer eller, at det bare er nemmere og mere hjemmefantastisk at basere undervisningen på bøger, lærersnak og tavle.

Nye fagligheder – nye principper

På Statens Naturhistoriske Museum har vi de seneste år gentænkt og omstruktureret vores undervisning i skole- og gymnasietjenesten. Tidligere har undervisningen på museet været varetaget af studerende, men for knap 3 år siden valgte museet i stedet at ansætte færdiguddannede naturfagsundervisere med såvel fagfaglige som didaktiske kvalifikationer fra folkeskolen og gymnasiet. De nye ansættelser har givet andre muligheder i forhold til at planlægge, målsette og strukturere undervisningen på

museet. Vi har bl.a. forladt en praksis baseret på underviserens enetale og fremvisning af genstande, vi har målrettet den til de enkelte niveauer og har kvalitetssikret vores forløb, så de supplerer den daglige undervisning.

Undervisningen bygger i dag på en række principper, som vi løbende har formuleret, afprøvet og udfordret. Ét centralt princip er, at undervisning skal være autentisk anlagt i forhold til museets praksis, dvs. at den skal afspejle og benytte de genstande, metoder og fagligheder, som museet repræsenterer og til dagligt selv praktiserer. Et andet princip er, at vi ikke skal lave forløb, man ligeså godt (eller måske bedre) kunne finde udbudt i en zoologisk have eller på en naturskole. Det lyder logisk og ligetil, men det har faktisk krævet en del tilpasninger. Dels har vi måtte frasortere en masse eksisterende forløb, også de populære; dels har vi måtte definere hvad der er særligt og særligt vigtigt ved vores museum. For det er naturligvis dét, vi skal formidle.

Samlingen i centrum

De videnskabelige samlingers karakter er om noget det, der definerer det unikke og særlige ved Statens Naturhistoriske Museum. Samlingerne består af 14 millioner unikke genstande og organismer, som udgør fundamentet i museet. Uden samlinger, ingen forskning, ingen udstillinger og intet museum.

Derfor er samlingerne for os det naturlige udgangspunkt for undervisningen, både i forhold til valg af temaer og forløb, indretning af undervisningslokaler, og endnu vigtigere, de genstande eleverne arbejder med. Kravet til genstandene er, at de i princippet kunne være hentet direkte op fra et af vores magasiner. I praksis betyder det, at eleverne arbejder med ægte fiskefossiler, borekerner af stensalt, dolkhuler i sprit, tørrede bajonetplanter, kranier fra

Praktisk arbejde og *hands on* – det er velkendte principper for alle undervisere i naturfag. På Statens Naturhistoriske Museum er det kernen i undervisningen. Artiklen belyser, hvordan museet praktiserer *hands-on*, og hvad der er princippet læringsmæssige forcer.

halvbjørne og forstenet træ. Det er ikke noget, vi blot viser dem og fortæller om; de sidder rent faktisk med det i hånden og undersøger det. På den måde bliver det elevens – ikke underviserens – observationer og metode, der driver værket. At eleven *selv* går på opdagelse har kæmpe betydning, både i forhold til relevans for eleven, elevens motivation og nye erkendelser.

Metoderne ind i undervisningen

Samlingerne og forskningen på museet hører uløseligt sammen. Museets forskere, deres forskningsområder og metoder, både nu og tidligere, danner en unik fortælling. Både i kraft af forskernes personligheder, deres opdagelser og faglige indsats. I udviklingen af nye undervisningsforløb anvender vi forskernes videnskabelige illustrationer og billeder fra deres feltarbejde. Der lægges vægt på, at de metoder og værktøjer som eleverne arbejder med, er de samme, som dem forskerne benytter: Målinger, beskrivelse, observation, sammenligning, skelettering, bestemmelse. Skala og nøjagtighed for metoderne tilpasses naturligvis klassetrinnet. Der er som udgangspunkt en eller flere opgaver, som skal løses, uden at disse behøver at være lukkede om et bestemt svar eller udfald – og elevernes egne undersøgelser, observationer og overvejelser er drivkraften. Når de skeletterer grisetæer på Zoologisk Museum, så er målet, at de får afprøvet en autentisk arbejdsmetode. Frem for til start at fortælle præcis, hvordan man løser opgaven hurtigst eller nemmest, er det op til eleverne selv at erfare og reflektere over deres metode. Vi guider og assisterer, hvor det er nødvendigt og bruger så tid på at samle op og få sat ord på deres arbejde. Hvilken metode fungerer bedst? Hvordan fandt I ud af det? Hvad fungerede ikke? Hvad kan man se? Hvad kan det være?

Foto: Mikal Schlosser.

I udskolingen og på gymnasieniveau fylder begrebet fejlkilder meget i opsamlingen af elevernes resultater. Her er kunsten, at få eleverne til at sætte ord på de overvejelser og justeringer, de mere eller mindre bevidst har foretaget i processen. Hvorfor gjorde I det sådan? Hvorfor er det mere rigtigt eller præcist at gøre det sådan? Hvordan løste I det problem? Det praktiske arbejde foregår i undervisningslokalerne. Her findes relevante faciliteter, og eleverne kan arbejde koncentreret. Udstillingerne fungerer ofte som intro og/eller outro til et forløb, til at illustrere, eksemplificere og perspektivere pointer ud fra egne iagttagelser. I udstillingerne har vi helt andre muligheder end i undervisningslokalet. Her kan tingene ses i sammenhæng med andre genstande. Hvor vi i undervisningslokalet arbejdede med griksenogler, kan vi i udstillingerne se skeletter af kæmpedovendyr og store hvaler. Her må eleverne gå på opdagelse med øjne

mere end med hænder. Udstillingerne er vigtige for at brede emnet og forståelsen af det ud i forhold til de konkrete genstande, man har haft i hænderne. Elevernes egne undersøgelser får aldrig lov at stå alene – man lærer ikke noget som helst om vulkaner blot ved at få stukket nogle vulkanske bjergarter i hånden. Vi bruger også fortælling, modeller, billeder, kort, samarbejdsøvelser og udvikler løbende faglig læsning, som kan bruges før og efter besøget på museet. Men omdrejningspunktet er altid elevernes egne undersøgelser.

De autentiske genstande

Skulle der sidde en bekymret konservator eller to derude, kan vi berolige med, at der ikke benyttes videnskabeligt samlingsmateriale i hands-on øvelser. Dyr, planter og bjergarter skaffes primært fra udlandet, hvor man f.eks. kan købe forskellige dyrearter opdrættet til dissektion og andre undervisningsformål. Plantedele får vi som

overskud fra den levende samling i Botanisk Have. Vi samler også selv materialer ind, køber af og til afstøbninger af eksempelvis kranier og fossiler. Selvom de ikke er originale, kan de benyttes, hvis kvaliteten er høj, og de ikke kan skaffes på andre måder.

Indpakningen af genstandene er også vigtig. Vi bruger samlingskasser, æsker, poser mv. i stort omfang. Det er en del af det at gå på opdagelse for eleverne, at åbne og pakke ud. Samtidig betyder den nøjsomme indpakning, at eleverne behandler tingene ekstra forsigtigt. Lidt træuld eller vat i bunden af æsken er nok til at signalere "skrøbeligt".

Det koster både timer og penge at basere undervisningen på primærmateriale. Genstande bliver slidt, skal repareres og i yderste konsekvens erstattes med noget nyt. Det er en prioritering man må foretage. Til gengæld er det begrænset, hvad vi ellers har brug for af udstyr. Genstandene "sælger" i høj grad sig selv, og de fleste af vores undersøgelsesmetoder kræver kun simpelt udstyr. En skydelære eller lineal, en digitalvægt eller et simpelt arbejdsark til at nedfælde en videnskabelig beskrivelse på. *Less is more* – for meget udstyr og arbejdsark fjerner fokus fra genstandene.

Nyt museum

I skrivende stund er arkitektkonkurrencen for en nyt samlet Statens Naturhistoriske Museum i fuld gang. Den nye museum skal rumme både samlinger, forskning, udstillinger og undervisningsfaciliteter, og bliver placeret i Botanisk Have, København, men vi sidder ikke på hænderne og venter. Med udsigten til et nyt museum inden for en

overskuelig horisont, så er vi naturligvis i fuld gang med at udvikle og afprøve nye undervisningsformer og tiltag i skole- og gymnasietjenesten. Nyt museum betyder også nye rammer for undervisningen. Stenværksted, elevlaboratorier og drivhuse er nogle af de forslag, der er i spil. Allerede her i foråret åbner vi for undervisningen i et nyt drivhus, hvor eleverne i bogstaveligste forstand vil få jord under neglene. Én af udfordringerne ved et nyt museum er naturligvis, at der forventeligt vil være mange flere besøgende skoler og gymnasier. Derfor afprøver vi her til foråret et nyt tiltag kaldet *MuseumBox*. Her kan lærere eller pædagoger bestille en boks med forskellige autentiske museumsgenstande, som han/hun frit kan benytte sammen med eleverne, når de besøger udstillingerne. Der er altså ikke tale om decideret undervisning, men en ekstra dimension til museumsbesøget, hvor eleverne kan komme tæt på, undersøge og røre ved naturhistoriske genstande, som de ellers aldrig ville få i hænderne. I første omgang afprøves konceptet på indskoling og børnehaver i forbindelse med en ny udstilling om edderkopper på Zoologisk Museum. Udstillingen åbner 24. april.

Museer som læringsrum for kommende folkeskolelærere

Af Tine Seligmann, projektleder
Learning Museum

I *Learning Museum* 2011-2013 er lærerstuderende i centrum i en række undervisnings- og praktikforløb på museerne. I december sidste år blev den første evaluering af efterårets aktiviteter præsenteret. I 2012 skal resultaterne bruges til at inspirere, vidensdele og skabe netværk med Danmarks øvrige museer og læreruddannelser.

Learning Museum er et landsdækkende tværfagligt samarbejdsprojekt mellem 26 museer og 13 læreruddannelser.

Resultatet af undervisnings- og praktikforløbene er allerede nu, at de lærerstuderende vil have "mere museum" på skemaet! De vil ikke bare have en omvisning, men vil bruge museet aktivt og selv komme med forslag, f.eks. til at udvikle nye digitale læremidler eller undervisningsforløb i relation til dansk eller andre fag, på et kulturhistorisk museum. Det er hvad projektet handler om: At inddrage lærerstuderende aktivt i udviklingen af museernes undervisningstilbud og gøre museerne til læringsrum for kritiske og engagerede brugere – de kommende folkeskolelærere.

Konkret har en række linjefagshold og praktikanter fra læreruddannelserne, dansk, historie, billedkunst, naturfag m.fl. besøgt museerne og fået stillet forskellige opgaver. De har f.eks. forholdt sig kritisk til en specifik udstilling og har på den baggrund udarbejdet et trykt eller it-baseret undervisningsmateriale til en bestemt målgruppe som supplement til museernes egne tilbud eller er kommet med nye forslag til eksisterende tilbud. Opgaverne er så blevet færdigbearbejdet, diskuteret og fremlagt for museumsunderviserne. Flere af opgaverne er eksamensrelaterede og indgår i det øvrige pensum på læreruddannelserne. Deltagerne introduceres også til museernes samlinger, tilbud til skoler m.v.

De studerende udtaler:

"Jeg synes, at det har været en unik mulighed for mig som studerende at sammenholde empiri og teori og omsætte dette til praksis. Min egen historiebevidsthed er rykket i dette forløb".

"Jeg ved nu, hvilke ting museerne kan tilbyde i forhold til folkeskolen og har fået en god viden om, hvordan man kan have elever med på museum".

"Jeg synes det er yderst relevant med samarbejde mellem museumsverdenen, læreruddannelsen og skoleverdenen, da jeg me-

ner, at de kan være med til at styrke hinanden".

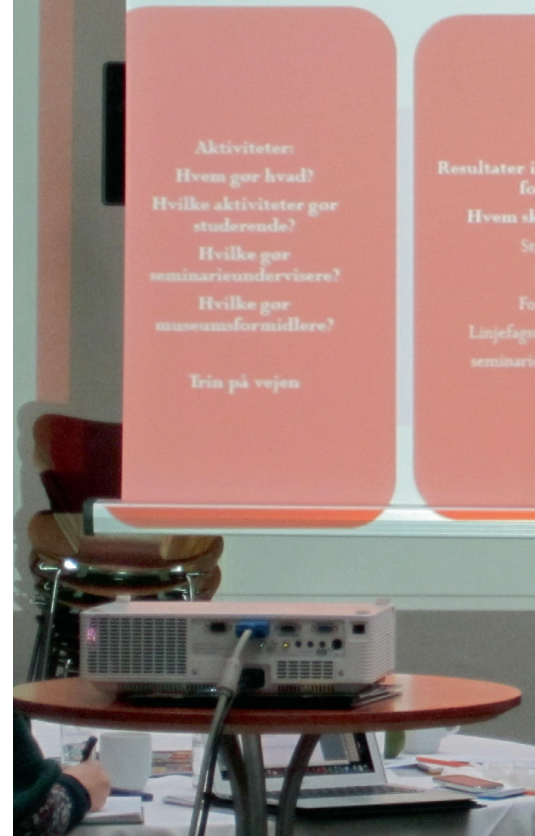
"God/relevant kobling med undervisningen og arbejdet med museum, prøve noget af i praksis."

Museernes rolle

Projektets omdrejningspunkt er at afklare museernes rolle i folkeskolen og skolens rolle på museerne med det formål at øge opmærksomheden på museumsundervisningens muligheder og betydning for begge institutioner.

I mødet mellem lærerstuderende og museets medarbejdere udvikles konkrete undervisningstilbud, der styrker de studerendes muligheder for fremover at integrere museet i folkeskolernes undervisning. Bessøgene på museerne er med til at præsentere de mange muligheder, museerne kan tilbyde i forhold til at udvikle god undervisning. I regi af *Learning Museum* indgår museumsforløbene nu på læreruddannelsen som en del af undervisningen i historie, religion, dansk, naturfag eller billedkunst, og der arbejdes med tværfaglighed og tilrettelæggelse af undervisning ud fra fælles mål og de enkelte fags didaktik. Det gør det muligt for den kommende lærer at koble klasseværelse med museum og knytte egne fagdidaktiske kompetencer til museernes genstande og rum. I sidste ende vil det styrke arbejdet med at implementere et museumsbesøg i det øvrige undervisningsforløb.

De fleste studerende er meget tilfredse med at kende museernes egne undervisningstilbud; den største motivationsfaktor er dog, at de tanker og forslag, de selv udvikler som deltagere i projektet, bliver brugt til noget ude på museerne. Museerne får til gengæld opdateret viden om undervisningsverdenen og får diskuteret og kvalificeret deres aktuelle undervisningstilbud, så de matcher folkeskolens krav og behov. De samtaler, der opstår i

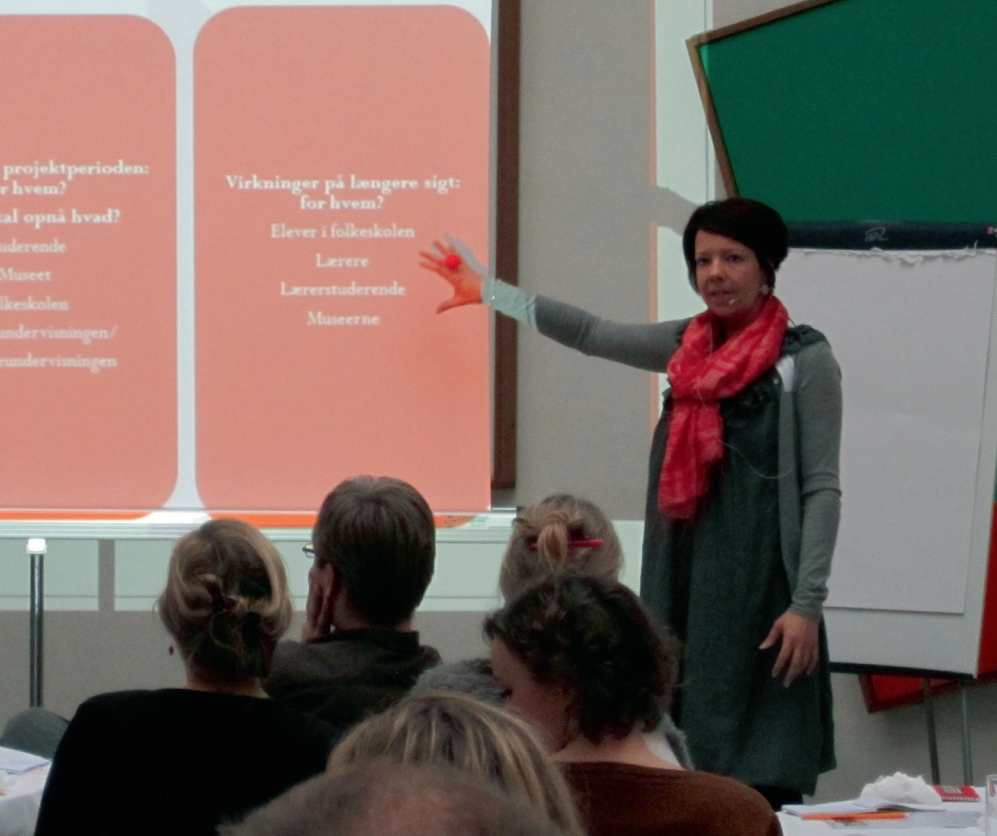

Two students from Odense teacher education present to a project workshop in Dec. 2012 – on the process and learning materials, developed for Den Fynske Landsby in Odense. A large group of students from Odense and Jelling teacher education had worked on the task "How can digital learning materials become a link between museum and school?" Read more and see the video clip, www.learningmuseum.dk under 'Nyhedsbrev – læs og diskuter'.

Dorthe Carlsen, lecturer at UC Syddanmark and the project's evaluator, goes through the year's evaluation activities and evaluation. A long list of students and project participants had filled out an evaluation scheme with focus on yield, time use, organization and information, and cooperation relations between museums, students and teacher education.

The project's 26 museums and 13 teacher education institutions meet annually for two large workshops, where goals, progress, organization and cooperation forms are discussed. In December 2011 the workshop was held at one of the participating museums, Trapholt in Kolding, in the museum's beautiful Richard Mortensen Hall.

forbindelse med besøgene, bliver relevante og udviklende for begge parter.

Praktik på museer

En vigtig brik i projektet er at sætte fokus på lærerstuderes mulighed for praktikforløb på museerne. En brik, der som de andre tiltag, vil være med til at skabe tætte relationer mellem museer og lokale folkeskoler. Praktikken på museerne skal knyttes til de studerendes skolepraktik sådan, at de kan tage deres elever med ud på museerne og afprøve de undervisningsformer de har fået kendskab til og udviklet på museerne. Ligeledes er det oplagt for bachelorstuderende at bruge museerne til fordybelse og indsamling af empiri i forbindelse med deres bachelorprojekt. I dette afsluttende projekt formuleres og afgrænses et emne og en problemstilling, som så analyseres; i museumsrelaterede projekter kobles teori og praksis på nye måder og er derudover med til at udvikle lærerprofessionen. På sigt er det målet at udvikle undervisningstilbud og praktikforløb, der kan implementeres i læreruddannelsens studieordninger og i museernes undervisningspraksis.

Fælles værdisæt

Evalueringen af de studerendes og projektdeltagernes erfaringer viser også, at der stadig ligger et udviklingsarbejde såvel i at tilrettelægge museumsbesøg som i at udvikle samarbejder mellem museer og læreruddannelser. De to institutioner arbejder meget forskelligt og har meget forskellige institutionskulturer, der skal tilpasses i forløbene. Og så tager det tid og vilje

til forandring at udvikle nye samarbejdsformer. Det er nok her de største barrierer, bevidst eller ubevidst, ligger for begge parter. At prioritere den nødvendige tid og åbne museets døre for ny inspiration er en risiko, men kan også være en måde at udvikle museumsdidaktikken på. Der skal findes fælles og klare mål for planlægning og indhold af undervisningsforløbene. Hvordan skal de studerende inddrages? Hvilke produkter skal afleveres? Hvordan skal sammenhængen mellem undervisningen på læreruddannelsen og på museet fordeles? Hvornår og hvordan skal de deltagende institutioner mødes? Rygsøjlen i projektet er samarbejde og vidensdeling mellem mennesker på tværs af institutioner og fagdiscipliner, der skal relatere til hinanden i åbne, sociale systemer. Det er en række institutioner med forskellige værdisæt, der har betydning og indflydelse for den enkelte deltager, for gruppen og for projektet som helhed. Målet for *Learning Museum* er at afklare og udvikle fælles værdisæt for samarbejde mellem læreruddannelser og museer. Netop i den forandringsproces og i samarbejdet med de lærerstuderende, kan der stables en ny kultur og et alternativt læringsmiljø på benene, som er afgørende for den videre implementering efter projektets afslutning. Målet med det hele er selvfølgelig, at Danmarks folkeskoleelever får aktive lærere, som er klædt på til at bruge museer i deres undervisning. De danske museer får til gengæld inspirerende samarbejdspartnere til at udvikle aktuelle og pædagogiske undervisningstilbud, der matcher folkeskolens krav og behov.

Info

Learning Museum 2011-2013 ledes af Museet for Samtidskunst i Roskilde med støtte fra Kulturstyrelsen. Se: www.learningmuseum.dk for deltagende museer og læreruddannelser. Tilmelding til projektets månedlige nyhedsbrev eller rekvirering af trykt materiale om projektet kontakt projektleder: Tine Seligmann, tel. 46 61 65 70 eller tine@samtidskunst.dk

Deltagende museer, læreruddannelser og undervisningscentre

Kunstmuseer: Fuglsang Kunstmuseum, Toreby Lolland, Museet for Samtidskunst, Roskilde, Sorø Kunstmuseum, Fyns Kunstmuseum (Odense Bys Museer), Kunsten, Museum of Modern Art, Aalborg, Ribe Kunstmuseum, Trapholt, Kolding

Kulturhistoriske museer: Arbejdermuseet, København, Danmarks Tekniske Museum, Helsingør, Københavns Befæstning (projekt under Skoletjenesten på Sjælland), Danmarks Borgcenter, Vordingborg, Koldkrigsmuseum Stevnfort, (Østjællands Museum), Roskilde Museum, Den Fynske Landsby (Odense Bys Museer) Arkæologi Haderslev (Museum Sønderjylland), Lemvig Museum, Museum Østjylland, Randers, Kvindemuseet, Aarhus, Museet for Varde by og omegn, Aalborg Historiske Museum (Nordjyllands Historiske Museum), Vendsyssel Historiske Museum, Hjørring

Naturhistoriske museer: Statens Naturhistoriske Museum, København, Naturama, Svendborg, Naturhistorisk Museum, Aarhus, Fiskeri- og Søfartsmuseet, Esbjerg, Zoologisk Have (naturvidenskabelig institution), København

Læreruddannelser: Læreruddannelsen Metropol, København, Læreruddannelsen Blaaup/KDAS, København, Læreruddannelsen Zahle, København, Læreruddannelsen Vordingborg, Læreruddannelsen Campus Roskilde, Læreruddannelsen Odense, Læreruddannelsen Jelling, Læreruddannelsen Aarhus, Læreruddannelsen Nr. Nissum, Læreruddannelsen Hjørring, Læreruddannelsen Aalborg, Læreruddannelsen Esbjerg, Læreruddannelsen Haderslev

Samarbejdspartnere, Museumsundervisning: Skoletjenesten på Sjælland, MUSKO, Museumsundervisning Syd, Museumsundervisning MidtNord.

Den varierede undervisning – et eksempel fra Hjørring

Af Henning Brinckmann, lektor, UCN,
Læreruddannelsen i Hjørring & Per
Vestermark Nielsen, Skoletjenesten,
Hjørring Kommune

Projektet i Hjørring

Learning Museum er et landsdækkende udviklings- og samarbejdsprojekt, der har som mål at gentænke, kvalificere og udvide samarbejdet mellem museumsverdenen, læreruddannelsen og skoleverdenen. Vendsyssel Historiske Museum, Skoletjenesten ved Vendsyssel Historiske Museum og et linjehold i historie på Læreruddannelsen i UCN, Hjørring deltager i Learning Museum under arbejdstitlen: *Museumsformidling og varierede formidlingsformer*.

Det faglige indhold i det konkrete projekt er naturligvis afhængigt af de emner, som Vendsyssel Historiske Museum tilbyder. I nærværende projekt fokuseres der på museets formidling af landsby- og landbrugsmiljøer omkring år 1900, men læseplansdokumenterne for historie i folkeskolen og for læreruddannelsen skal også medtænkes i indholdsudvælgelsen. Bl.a. er det hensigtsmæssigt, at udvalgte emner fra den obligatoriske historiekanon for historieundervisningen i folkeskolen inddrages, fordi alle de studerende i deres kommende virke som historielærere skal arbejde med emnerne i kanonen. Vendsyssel historiske Museum formidler

landsby- og landbrugsmiljøer i Danmark i begyndelsen af 1900-tallet på et "levende" husmandssted i Mosbjerg. Derfor har vi valgt at arbejde med følgende emne: *Landbruget i Danmark i begyndelsen af 1900-tallet med inddragelse af følgende kanonpunkt: Systemskiftet 1901*. I nærværende artikel skal der opstilles en teoretisk begrundet oversigt, der viser, hvordan eleverne i folkeskolens historieundervisning får mulighed for at arbejde med forskellige undervisnings- og formidlingsformer, da forskningen, som det vil fremgå, anbefaler varierede elevaktiviteter i historieformidlingen.

Ungdom og historie i Danmark

I 1995 blev der gennemført en stor europæisk komparativ spørgeskemaundersøgelse af 15-årige elevers historiebevidsthed og historiesyn samt af deres aktiviteter i historietimerne, deres interesse for historie, deres forståelse af faget og deres holdninger til demokrati, mindretal, nationalfølelse, europæisk integration og miljøspørgsmål. Undersøgelsen omfattede 25 europæiske lande med ca. 31.000 elever og 1250 af deres lærere. I Danmark deltog 851 elever og 43 lærere fra 51 9. Klasser i

undersøgelsen. Med hensyn til historieundervisningsformer i Danmark førte undersøgelsen til følgende konklusioner og konsekvenser:

"Generelt må det siges, at de danske elever synes at deltage i en historieundervisning, hvor vægten i højere grad lægges på de aktiviteter, hvor de reproducerer andres historiske viden, end på de aktiviteter, hvor de selv skaber historisk indsigt, og i en historieundervisning, hvor lærernes fortælling spiller en større rolle end deres egne, **og hvor aktiviteter uden for skolen spiller en meget lille rolle**. Hvis historieundervisningen i højere grad skal leve op til kravene vedr. de faglige færdigheder (i læseplanen for historie i folkeskolen) bør der stiles mod,

- at elevernes selvstændige, analyserende arbejde med historiske problemstillinger styrkes
- at de får øget mulighed for at skabe egne historiske fortællinger
- at de inddrager museer, arkiver og andre historiske steder uden for skolen mere i undersøgelser, bl.a. med eksperimenterende historisk værkstedsarbejde. (Vagn Oluf Nielsen: Ungdom og historie i Dan

Studerende fra UCN Læruddannelsen i Hjørring undersøger en gammel kartoffeloptager på Vendsyssel Historiske Museums landbrugsafdeling i Mosbjerg. Hvilke intelligenser kan bruges i formidlingen af et sådant instrument? Den matematiske-logiske intelligens? Den rumlige-visuelle intelligens? Den ... ?
Foto: Henning Brinckmann.

mark. DLH 1998, s. 79 med forfatterens markeringer).

Variation i undervisningen

Anbefalingerne fra den europæiske undersøgelse understøttes af cand. pæd. og ph.d. Marianne Poulsens forskningsprojekt fra 1999, om børn og unges brug af historie og holdning til historieundervisning: "Undersøgelsen viser [...] også, at form og indhold hænger nøje sammen i elevernes hoveder. **Formen bærer, ser det ud til, indholdet.** Hvis ikke formen er acceptabel, forkastes indholdet. Et indhold kan ikke bære et historisk emne igennem et undervisningsforløb [...] hvis formen ikke er acceptabel [...] På alle undersøgelsens tre aldersniveauer stilles der krav om **varierede formidlingsformer. Især lægger en stor del af eleverne vægt på selvaktivitet.** Typen af selvaktivitet er ikke det afgørende, men det er vigtigt, at man selv får lov til at finde ud af noget, enten ved selvstændig tankevirksomhed og anerkendelse heraf i diskussioner, eller ved andre former for aktivitet såsom ud-af-huset-aktiviteter eller projektarbejde." (Marianne Poulsen: *Historiebevidstheder*. Roskilde Universitetsforlag,

1999, s. 187 med forfatterens markeringer).

Situationen i dag

Der er intet, der tyder på, at anbefalingerne fra 1998 og 1999 er forældede. For det første har besparelserne på skoleområdet ikke gjort det lettere at gennemføre museumsbesøg og historiske værkstedsaktiviteter uden for skolen. For det andet anbefales det også i de nye læseplansdokumenter for historie i folkeskolen fra 2009, at museumsbesøg og historiske værkstedsaktiviteter inddrages i historieundervisningen. For det tredje, og nok så vigtigt i forbindelse med *Learning Museum*, sendte Kulturministeriet i *Udredning om museernes formidling* fra 2006 et klart signal ud i museumslandskabet, her kommenteret af cand. scient. og ph.d. Kristian Hvidtfeldt Nielsen: "Museerne skulle fortsætte med at nedbryde barriererne mellem institution og publikum, udvikle nye **involverende formidlingsformer** og nå nye befolkningsgrupper. Dertil krævedes en teoretisk oprustning med forskning i læring og oplevelse, og resultatet skulle være mere **vedkommende, aktiverende og brugerinddra-**

gende museer." (Kristian Hvidtfeldt Nielsen m.fl. (red.): *Nordnyt, museer mellem fag og formidling*, nr. 105, december 2008, s. 3 med forfatterens markeringer)

En mulig vej frem mod praksis

De teoretiske anbefalinger fra skole- og museumsverdenen hænger således på fornem vis sammen. Men hvad med praksis? Hvordan kan museumsformidlingen være med til at støtte varierede, vedkommende, aktiverende og eksperimenterende formidlingsformer?

I Hjørring-projektet har de lærerstuderende i skrivende stund lavet et grundmateriale til elever i folkeskolens overbygning om periodens politiske, økonomiske, kulturelle og sociale forhold med fokus på landsby- og landbrugsmiljøer omkring år 1900.

Opgaven herefter er, at de studerende skal udarbejde relevante opgaver til eleverne på de ældste klassetrin i folkeskolen. Udgangspunktet for dette arbejde er Howard Gardners teori om de mange intelligenser. I nærværende projekt skal Gardners teori dog udelukkende betragtes som refleksionskategorier for at sikre

Den intrapersonelle intelligens (selvklog)

Personlige valg og egne følelser, stillingtagen til personlige, individuelle problemstillinger.
Altså: sørg for at eleverne skal kunne bruge deres personlige følelser i valgsituationer.

Den interpersonelle intelligens (menneskeklog)

Samarbejdsevne, empati, feedback.

Altså: sørg for at eleverne skal kunne arbejde i grupper eller to og to.

Den sproglige intelligens (ordklog)

Læse og skrive noveller, rapporter, dagbog, poesi, historiefortælling, drama ...

Altså: sørg for at eleverne skal kunne bruge sproget i undervisningen.

Den matematiske-logiske intelligens (talklog)

Tal, beregninger, logisk tænkning til opgaver.

Altså: sørg for at eleverne skal kunne bruge tal, udregninger, logik eller kritisk tænkning.

Den rumlige-visuelle intelligens (billedklog)

Billeder, farver, kunst, visualisere ...

Altså: sørg for at eleverne skal kunne bruge billeder, farver, kunst eller billedsprog.

Den krops-kinæstetiske intelligens (kropsklog)

Hele kroppen i gang, praktisk arbejde, håndværk, drama, dans, rollespil, lege ...

Altså: sørg for at eleverne skal kunne være fysisk aktive.

Den musikalske intelligens (musikklog)

Musik, sang, rytme ...

Altså: sørg for at eleverne skal kunne bruge musik, rytme, sang.

Den naturalistiske intelligens (naturklog)

Dyr, planter ...

Altså: sørg for at eleverne skal kunne bruge levende materialer eller systemer.

varierede arbejdsformer. Vi har valgt at inddrage følgende intelligenser i det videre arbejde:

Og hvad kan museet, skoletjenesten og de studerende så få ud af det?

Projektet giver de studerende mulighed for at arbejde med en historiefremstilling med vægt på varierede elevaktiviteter, her med fokus på ud-af-huset-aktiviteter i undervisningen.

Erfaringsmæssigt vil de studerende hurtigt udnytte de muligheder for historiefremstilling, der findes på museet. Endvidere får de personligt kendskab til de ansatte her og en viden om deres arbejdsområder, og de vil således i deres fremtidige arbejde forhåbentlig bruge museerne i langt højere grad, end hvad der hidtil har været tilfældet.

Litteratur

Gormsen, Ditte m.fl.: Når historien skal fortælles.

Museumsbesøget. I: Historie og Samfundsfag, nr. 4, december 2011

Nielsen, Vagn Oluf: Ungdom og historie i Danmark. DLH 1998

Nielsen, Kristian Hvidtfeldt m.fl. (red.): Nordnyt, museer mellem fag og formidling, nr. 105, december 2008

Poulsen, Marianne: Historiebevidstheder. Roskilde Universitetsforlag 1999

SPAS – Spille På Alle Strengene. Esbjerg Skolevæsen 2004

Mon den musikalske intelligens kan bruges til at formidle udvandringen til Amerika i slutningen af 1800-tallet? Studerende fra UCN Læruddannelsen i Hjørring står på en bakketop og synger: "Ole sad på en knold og sang". Foto: Henning Brinckmann.

Cigarsvende, gotisk skrift og glade sange – et eksempel fra Learning Museum

Bodil Christensen, Læreruddannelsen
i Aalborg

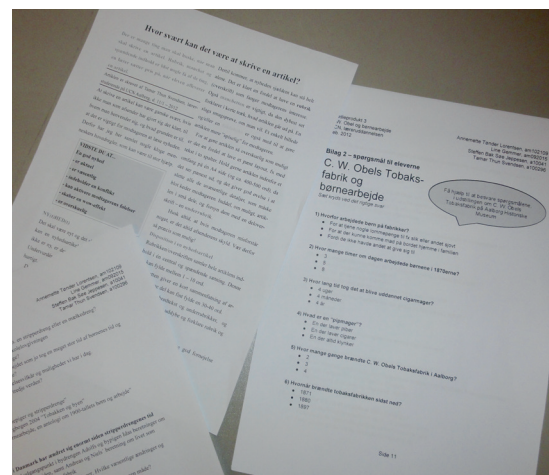
Der er mange måder at lære på. Man kan spille Bezzerrizzer med spørgsmål, der relaterer sig til C. W. Obels Tobaksfabrik og børnearbejderne på fabrikken eller spille Cranium-wanna-bee, hvor der skal mimes, formes i modellervoks og tegnes, og hvor alle aktiviteter relateres til udstillingen "Det glade Aalborg" på Aalborg Historiske Museum. Samarbejdsprojektet *Learning Museum* når vidt omkring.

Alle museer har en art skoletjeneste; her har museets fagfolk på bedste vis tænkt undervisningskoncepter ud fra deres udstillinger og formål, og det kommer der ofte spændende tiltag ud af. Man kan også, frem for at tage udgangspunkt i museets professionsviden, tage afsæt i skolens professionsviden om formidling og herfra fokusere på formidlingsaspektet.

På Læreruddannelsen i Aalborg har en gruppe lærerstudere arbejdet med formidling af den viden, der rummes i udstillingerne på Aalborg Historiske Museum. Spørgsmålet til de studerende har været: Hvordan får man børn i aldersgruppen fra 5. til 10. klasse til at engagere sig i eksempelvis renæssancens gotiske bogstaver, arkitektur og litteratur? Og hvordan får børn og unge indsigt i og forståelse for, at tiden var en anden, da mange drenge måtte arbejde som "stripperdrenge" og gå cigarmagerne til hånde på C. W. Obels tobaksfabrik? Og hvordan giver man elever indsigt i 1920'ernes hverdags- og festliv?

Det kan være en vanskelig opgave, men gennem såvel information som involverende opgaver (brætspil og digitale spil) har deltagerne givet deres bud på, hvordan undervisning og museumsbesøg kan tænkes sammen.

Det landsdækkende projekt *Learning Museum* har mange projekter i gang og involverer lærerstudere og museer overalt i landet, såvel kulturhistoriske som naturhistoriske og kunstmuseer. For studerende på læreruddannelsen er det meget motiverende at arbejde fagdidaktisk med formidling på måder, der kan bruges af andre end af én selv; undervisningsmaterialet ligger nu i digital form på museets hjemmeside. Når andre lærere fremover planlægger besøg på Aalborg Historiske Museum, kan de benytte både opgaver, spil og den billedbaserede introduktion, der er lavet af de lærerstudere. Det er en særlig motivation at vide, at materialet kan komme såvel lærere som elever ude i "vir-

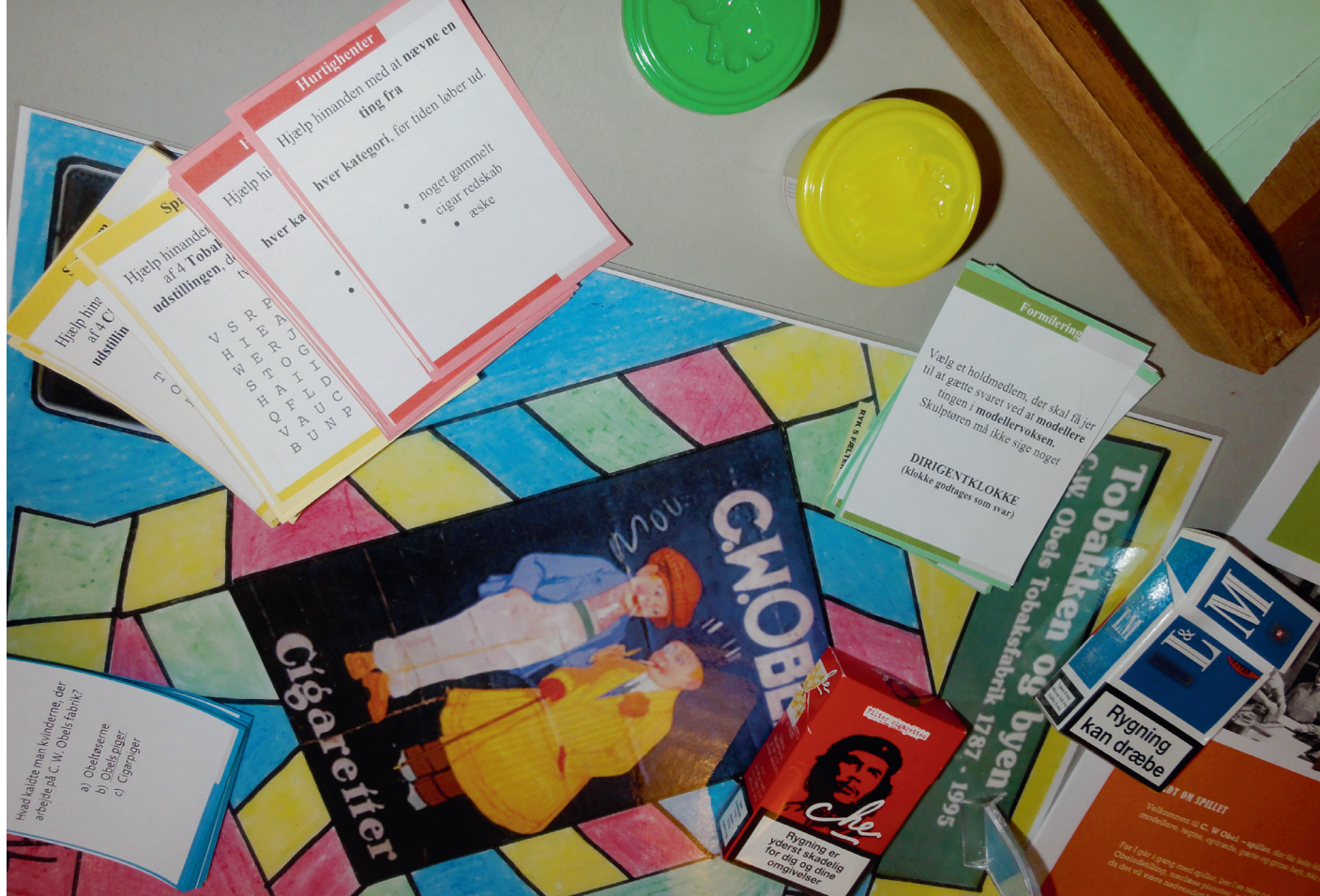

"Skriv en avisartikel om børnearbejde på C. W. Obels tobaksfabrik". Sådan lyder en af de mere klassiske opgaver. Der medfølger en "eksempelartikel", og der er opgaver, som kan kvalificere det faglige indhold.

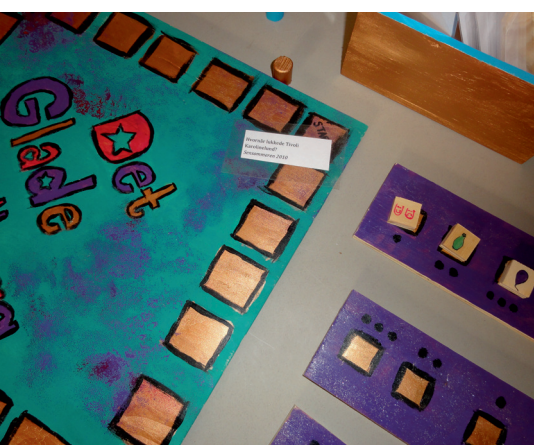
kelighedens" skoler til gavn, og det giver mulighed for at koble teori og praksis i en meningsfuld sammenhæng.

Læringsteorier om de mange læringsstile og forskellige intelligenser ligger bag undervisningsmaterialet, der netop er tilrettelagt særdeles varieret. Deltagerne har fået til opgave at formidle den kulturhistoriske viden, som rummes i udstillingerne. Dernæst har der været et krav om en kort faglig digital introduktion med en billedfortælling, tilgængelig på museets hjemmeside; og om at der skulle være et "spil" (brætspil eller digitalt), som kunne give viden og indsigt gennem leg. Ligeledes skulle der refereres til litteraturens verden, enten med aktuel litteratur fra tidsperioden eller med litteratur, der kunne sætte fokus på en problemstilling i relation til udstillingen.

Det har nu resulteret i et bidrag til Aalborg Historiske Museums 'skoletjeneste', hvor der vil være flere spændende, lærerige og forhåbentlig også underholdende tilbud til lærere og elever, der skal besøge mu-

Cranium-spillet har C. W. Obels tobaksfabrik og udstillingen herom i fokus. Man kan få til opgave at dramatisere en "blå mandag" for cigarsvende. En spændende opgave.

Til udstillingen om festmiljøet "Det glade Aalborg" findes der nu et Besserwizzer-spil, hvor alle spørgsmål relaterer sig til udstillingen.

Her er hold 10.4, der har arbejdet med museums-pædagogikken. Underviser er Bodil Christensen og museumsmedarbejderen er Inger Kirstine Bladt.

seet. Litterært er J.P. Jacobsens *Niels Lyhne* og Jakob Ejersbos *Nordkraft* med som inspiration; der er byvandring, der kan vise fotografen Tønnies syn på byen i forhold til, hvordan Jomfru Ane-gade viser sig frem i 2012, og der er quiz og puslespil.

God formidling sætter genstanden i centrum, sætter spørgsmålstejn, engagerer, taler til forskellige sanser, flytter fordomme og grænser, rammer et fælles niveau, giver aha-oplevelser, overrasker, får én til at glemme sig selv, får én til at huske, når ud over museets rammer – og lader til tider også den besøgende lidt i fred med egne tanker! Sådan lyder det, når museums-pædagogikken skal forklares kort.

Måske nåede de lærerstuderende ikke alle disse kriterier for god formidling, men der har været en høj grad af praksisrelateret læring i projekt "Aalborg Historiske Museum og Lærerruddannelsen i Aalborg".

P. S.: De respektive udstillinger på Aalborg Historiske Museum, hvortil der er udarbejdet undervisningsforløb til, er: Renæssancen, Aalborgstuen, Tønnies, – en fotograf i Aalborg, C. W. Obels Tobaksfabrik, Det glade Aalborg.

Tak for godt samarbejde til Inger Kirstine Bladt, Aalborg Historiske Museum. boc@ucn.dk og hold 10.4, dansk for de ældste elever i grundskolen.

Grib gymnasiernes – der hvor de er!

*Verdenserklæringen om menneskerettigheder artikel 4; Ingen må holdes i slaveri eller trældom.
Foto: Ane, Mads, Thomas og Cecilie fra 2Y fra KG.*

Kunstmuseer har rig erfaring med at skabe kreative læringsrum og med at lade elevers møde med kunsten være springbræt til anderledes tænkning, social inklusion og entreprenørskab. Den viden bør sættes i spil på de mange gymnasier, der i disse år arbejder på at gøre det kreative læringsrum til mere end blot en del af fagene billedkunst og musik. Den nye gymnasierreform lægger nemlig op til, at det kreative læringsrum er en proces, der også kan fremmes og udvikles i andre fag og i tværfaglige undervisningsforløb.¹ Det bør ses som kunstmuseernes chance for at nå de unge i gymnasiet. Men mulighederne for nye samarbejder bliver først synlige, når både kunstformidlere og lærere i fællesskab tænker ud af boksen og sammen finder de emner, vinkler og værker, der giver kunsten mening i gymnasial sammenhæng. Det er forløbet her et eksempel på.

Demokrati og menneskerettigheder på plakaten

I efteråret 2011 kastede tre undervisere fra Københavns Åbne Gymnasium og deres

elever fra 2. y sig ud i et tværfagligt og innovativt undervisningsforløb om menneskerettigheder. Forløbet blev afviklet i samarbejde med Kunstmuseet ARKEN og Amnesty International. Grundtanken var, at eleverne gennem fagene Dansk A, Historie A og Samfundsfag A fik mulighed for ad flere veje at få belyst fænomener som totalitarisme, frihed, rettigheder, lighed, racisme, undertrykkelse, humanisme og dehumanisering. Tilknytningen til ARKEN havde både et form- og indholdsmæssigt perspektiv, da eleverne selv skulle producere plakater, der hver især fortolkede én af FN's i alt 30 menneskerettigheder. ARKEN bidrog med at skærpe elevernes visuelle kompetencer og gav dem inspiration og selvtillid til at komme i gang med at producere deres egne plakater. I plakatproduktionen arbejdede elever og undervisere selv med på gymnasiet, og de sørgede også selv for at planlægge den afsluttende fernisering af de i alt 8 plakater. Projektet varede i 6 uger, og ARKENs medvirken bestod i en indledende workshop på gymnasiet, en inspira-

Af Gitte Vang Sørensen, cand. mag,
tidligere projektmedarbejder på
Kunstmuseet ARKEN

Et tværfagligt undervisningsforløb på Københavns Åbne Gymnasium viser, at kunstmuseet er en oplagt sparringspartner, når gymnasieelever skal have inspiration til at tænke ud af boksen og eksempelvis sætte menneskerettigheder på plakaten.

tionsdag på museet og kunstnerisk vurdering til ferniseringen.

Kunstmuseets visuelle kompetencer skal ud i gymnasiet

En væsentlig pointe på gymnasier, der arbejder med faget 'innovation' er, at ikke al viden kan hentes inden for gymnasiet egne rammer. Den kan derimod tilføres af eksterne ressourcepersoner, som bidrager med faglig viden, inspiration og indsigt. Derfor havde ARKEN, allerede inden forløbet om menneskerettigheder, et nært samarbejde med Københavns Åbne Gymnasium. Det har bl.a. betydet, at en pilotlærergruppe (bestående af forskellige faglærere) har været til inspirationsmøde på museet for at diskutere, hvordan kunstværker i samlingen kan indgå i forskellige undervisningssammenhænge.

I forbindelse med menneskerettighedsforløbet har den direkte kontakt mellem en kunstformidler og gymnasie lærerne været en stor fordel: "Jeg havde nok ikke tænkt på, at vi kunne bede en anden om at lave en billedafkodning, hvis ikke vores samar-

Verdenserklæringen om menneskerettigheder artikel 3: Enhver har ret til liv, frihed og personlig sikkerhed. Foto: Louie og Emil fra 2Y fra KG.

Verdenserklæringen om menneskerettigheder artikel 13: Enhver har ret til at bevæge sig frit og til frit at vælge opholdssted inden for hver stats grænser. Foto: Nobel, Amalie og Line K fra 2Y fra KG.

bejde med ARKEN allerede var etableret”, siger historielærer Birthe Henriksen. Første projektdag besøgte en kunstformidler fra museet og en underviser fra Amnesty International gymnasiet. Efter et oplæg om menneskerettigheder fra Amnesty International præsenterede kunstformidleren eleverne for en visuel øvelse. Netop fordi slutproduktet var plakater, var det vigtigt at få eleverne til at reflektere over forskellen mellem ‘at se’ og ‘at have viden’ om det, man ser. De blev præsenteret for fotografier fra dagspressen og bedt om at give hvert fotografi en titel alene ud fra det, de så på fotografiet, og en titel ud fra det, de eventuelt vidste. Formålet var at illustre, at vores evne til at skelne mellem hvad vi ser, og hvad vi ved, har betydning for, hvordan vi aflæser og fortolker et bil-

lede. På den måde blev eleverne rustet til at reflektere over valget af billeder til deres egne plakater.

En anden vej til målet

”Vi har selvfølgelig været lidt skeptiske undervejs og tænkt over, hvorvidt det var godt, at de skulle lave plakater, og om de fik det ud af det, som de skulle rent fagligt.” fortæller Joan Steensen, 2.y’s dansk-lærer. ”Men det har klart vist sig at løfte projektet, at eleverne skulle lave de plakater, og vise dem til en fernisering.” Lærernes umiddelbare skepsis skyldtes, at de ofte undervurderer de visuelle kompetencers betydning for en læreproces. Projektets samfunds-faglærer, Mads Strarup, medgiver at den akademiske traditions fokus på skriftlighed begrænser en masse kogni-

tive færdigheder, som museet måske kan åbne op for. ”Det er dog vigtigt at fremhæve, at et visuelt projekt som dette ikke er en afløsning, men et supplement, som måske kan slå en cirkel omkring læringen, så vi får åbnet op for en bedre skriftlighed. Og så har vi i virkeligheden de studenter, vi gerne vil have, det er bare en anden vej til målet”. Samarbejde mellem gymnasiet og kunstmuseet har været åbent og positivt. Ifølge Mads Strarup skyldes det, at ”kunstmuseet ikke altid kommer med en færdig pakke, men derimod viser os nogle muligheder for at kunne deltage med projekter, der passer til vores pensum.”

Kreativ inspirationsdag motiverer eleverne

Halvejs henne i projektet besøgte 2.y og de tre faglærere ARKEN. Formålet var at få inspiration og gå i dybden med udvalgte værker, som kunne sætte tanker i gang om emner som krig og fred, lighed og frihed, magt, demokrati og selvfølgelig menneskerettigheder. Der blev også sat fokus på kunstværkernes materialitet og virkemidler for at inspirere til udformningen af plakaternes visuelle ‘sprog’.² Efter at have set, talt om og relateret værkerne til elevernes faglige kontekst, blev de sat i gang med at idéudvikle – inspireret af de didaktiske redskaber KIE og Den Kreative Platform. Der blev under hele besøget lagt vægt på, at den enkelte elevs blik og refleksioner var relevant for den faglige perspektivering og idé-udvikling, hvilket klart var en motivation for de unges engagement i projektet.

Forudsætningen for projektets succes var, at både undervisere og kunstformidler i fællesskab fik bragt nogle ressourcer frem i eleverne, som ikke ville være kommet i spil ved normale skriftlige afleveringsopgaver. Både inspirationsdagen på museet, og den afsluttende fernisering af elevernes flotte arbejder, viste tydeligt, at det lykkedes.

Verdenserklæringen om menneskerettigheder artikel 1: Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder. Foto: Rune, Sofie Niclas og Line H fra 2Y fra KG.

Eleverne var på Kunstmuseet ARKEN for at få inspiration til deres egne plakater. Her arbejdes der med idegenerering i ARKEN KREATIV. Et eksempel på, at gymnsiernes innovationsfag åbner flere muligheder for samarbejder med kunstmuseer. Foto: Mads Strarup.

Undervisningsforløbet blev afsluttet med en flot fernisering i TAB E hallerne på Carlsberg. Der var elevtaler, snak om menneskerettigheder og kåring af en vinderplakat. Foto: Mads Strarup.

1. I stx-bekendtgørelsens formål §1, stk. 4 står der:
"Uddannelsen skal tillige udvikle elevernes kreative og innovative evner og deres kritiske sans".
2. Værker der blev brugt var Peter Holst Henckel 'World of Butterflies' (2002), Mona Hatoum 'Misbah' (2006), Olafur Eliasson 'Din blinde passager' (2010) og Grayson Perry 'The Walthamstow Tapestry' (2009).

Professionel kontakt mellem skoler og museer?

– et tilbageblik på MUSKO-Museumsundervisning Syd

Af Trine Hyllested, folkeskolelærer, cand.comm., ph.d.; forhenværende projektleder af MUSKO

Trine Hyllested.

I 2009 blev jeg ansat til at skabe et center for museumsundervisning i Region Syddanmark: MUSKO – Museumsundervisning Syd. Ideen er at skabe et netværk mellem museer, skoler og undervisere. Et lignende center er samtidigt startet i Midt/Nord. Til august løber projektmidlerne ud, og jeg har nu fået et andet job. Vi ved ikke, her et halvt år før, hvad der skal ske med to nuværende centre. Det er tankevækkende, for der er skudt 2,4 millioner i centeret i Region Syddanmark og 3,6 millioner i Centeret i Region Midt/Nord. Det var en treårig finansiering betalt af den daværende Kulturarvsstyrelse med udgangspunkt i formidlingsplanen fra 2006.

Målet har været at synliggøre og udvikle museumsundervisning for undervisere på alle niveauer, så de får øje for museernes viden og forskning og for at bruge museerne som en ressource i undervisningen. Det var og er især museer **uden for** Københavnsområdet, der trænger til synliggørelse, da Skoletjenesten i København har 40 års erfaring og fast statsfinansiering til at formidle museer inden for Københavnsområdet.

MUSKO – Museumsundervisning Syd – blev etableret i 2009 af fire institutioner i Region Syddanmark. Jeg blev ansat som projektleder med 30 års undervisningserfaring og en ph.d. i pædagogisk udvikling af undervisning uden for skolen. I de knap tre år, MUSKO har eksisteret, er vi kommet langt med at synliggøre og udvikle museumsundervisningen og har bl.a. realiseret:

* en hjemmeside om museumsundervisning, som giver lærere adgang til statsanerkendte museer i Region Syddanmark: www.musko.dk.

* en årlig udgivelse af et hæfte med konkrete eksempler fra museumsundervisere, lærere og kulturformidlere og distribueret det til alle 900 undervisningsinstitutioner og museer i Region Syddanmark. Hæfterne er finansieret af tipsmidler fra Undervisningsministeriet, og i 2012 lykkedes det os at få penge til at trykke 10.000 eksemplarer, så alle skoler kunne få 10 stk. hver! Hæftet læses af lærere, museumsundervisere, politikere og bevillingsgivere. Se de tre "guldgruber" på musko's hjemmeside under ressourcer/publikationer.

• fire dagsseminarer – et fælles mødested for lærere og museumsfolk

- en international konference for museumsundervisning, omtalt i Danske Museer 5/2011 med et tilhørende temahæfte fra Unge Pædagoger 1/2011 om "museumsdidaktik".
- i Musko-perioden er samarbejdet øget mellem Regionens museumsundervisere, og der er etableret kontakt mellem museer, skoler og centre for undervisningsmidler i Regionen.

Et undrende blik på MUSKO

Personligt har jeg været utrolig glad for at lede projektet. I min lange undervisnings- og formidlingskarriere har jeg aldrig mødt så dygtige, engagerede og kvalificerede formidlere, som dem, jeg har mødt i museumsverden og har selv lært meget af at være med. Men jeg har også undret mig over, at man sætter et så stort og dyrt projekt i gang med en noget tilfældig sammensætning af styregruppen og en finansiering, der kun rækker tre år frem. Jeg har savnet en landsdækkende plan for museumsundervisning, baseret på museernes ønsker og behov i hele landet. Styregruppen blev efter bevillingstilkendegivelsen sat sammen af de fire interessenter, der alle havde budt ind på samme projekt. De valgte i fællesskab én af interessenterne som den økonomisk ansvarlige og har siden ledet projektet i fællesskab på jævnlige møder.

Der er kommet mange konkrete tiltag ud af projektet; som min økonomiske leder sagde til mig: "Du asfalterer, imens du kører". Men hvem skal bruge de veje, vi har asfalteret, hvordan kan vores mange tiltag blive mere permanente?

Det tager som bekendt tid og mange kræfter at etablere samarbejde og netværk. Faktisk er en stor del af de 2,5 år gået med dette uundværlige arbejde, bl.a. med kontakt til museumsfolk på ca. 40 museer i regionen og opbygning af kendskab til deres steder og formidlingstiltag. På en midlertidig bevilling er det mange kræfter at kaste i et netværksarbejde, og jeg forstår godt museernes reaktion i opstarten af projektfasen: "Vi har ingen driftsmidler til at få spredt grus ud på gårdspladsen, så gæsterne falder for et godt ord, men jeg bruger rigtig meget tid på at søge projekter til alle mulige ting. Vi ved ikke hvilke projekter, der går igennem og hvilke der ikke gør, vi kan ikke se målene tydeligt. Vi bliver lidt trætte ved at høre om

endnu et projekt, altså dit, som vi skal tage stilling til. Det har altså ikke noget at gøre med dig som person, men vi orker altså ikke mere!”

På de involverede museer har mindst syv personer været sygemeldt i kortere eller længere tid af alvorlig overbelastning, og flere museer har skiftet leder. Det er en verden af ildsjæle, der brænder stærkt og ofte brænder ud. De har et krævende udgangspunkt: Blandet offentlig finansiering af kommunale og statslige midler, og der står ikke altid vidende, kompetente og målrettede bestyrelser bag museet. Undervisning er bare en lille, men vigtig del af museernes mangesidige virke, men det prioriteres ikke lige højt alle steder, og det er synd.

Museerne er en underprioriteret guldgrube af viden og kapacitet

Mange museer lider under mangel på finansiering, rekruttering og målrettede projektmidler. Provinserne bliver i den grad tilsidesat i den statslige finansiering til fordel for de største byer. Museerne vrimler med vidunderlige primadonnaer, herlige anarkister og charmerende hanelefanter, der selv vil bestemme og gøre, som de altid har gjort. Det er højt fagligt kvalificerede mennesker med en viden, som de kan give videre til folkeskolen, gymnasiet og andre undervisningsinstitutioner. Mange gør det allerede. Men det er ikke alle museer, der opdages af skolerne! Det er svært som udefrakommende at forstå, hvilke enorme vidensressourcer museerne har. Luk vinduerne op og luft ud, få fremmede øjne ind! Indavl og vanetænkning er ikke fremmede for hverken innovation eller udvikling.

Forslag til at styrke kontakten

Med eller uden MUSKO eller tilsvarende centre for museumsundervisning er det nødvendigt, at museer og skoler kommunikerer med hinanden. På falderebet vil jeg gerne inspirere med forslag til museumsundervisning i hele landet, der ikke nødvendigvis gør den dyrere, men forhåbentlig bedre: Lærerne er først og fremmest interesserede i deres egen undervisning, ikke nødvendigvis i museernes forskningsområde. Museet er en ressource i lokalsamfundet og bør være et naturligt læremiddel for de omkringliggende skoler og undervisningsinstitutioner. Derfor skal museerne tilbyde undervis-

ning i det, som de lokale skoler har brug for, foruden alt det, museumsinspektørerne selv har interesse i.

Undervisningsinstitutioner uden for det nære område skal også kunne bruge museernes guld. Jeg har undret mig over at REGIN ikke er indrettet, så undervisere kan bruge det eller bare en del af det. Også arkivmaterialer skal være let tilgængelige på nettet som ressourcer for undervisning. Genstande (selvfølgelig ikke de uerstattelige) skal kunne lånes, så museernes arvesølv og særkende, nemlig genstandene, kan gøres konkrete og synliggøres for både elever og lærere.

Over for underviserne skal man bygge på de netværk og kommunikationstiltag, der i forvejen eksisterer for undervisning. Der er over hele landet Centre for Undervisningsmidler, hvor lærere låner materialer, som kan inspirere og udvikle undervisning. Det er materialer, som den enkelte skole ikke nødvendigvis selv har råd til. Disse centre er til inspiration for mange lærere. Sådanne centre kunne museerne arbejde tæt sammen med og distribuere sine materialer igennem. Her arbejder dygtige og kvalificerede konsulenter, der afholder kurser for lærere – i deres kursuskataloger kunne man også udbyde lærerkurser om museerne.

På www.emu.dk ligger undervisningsmaterialer til lærere på alle niveauer. Her findes også E-museum, som er en fælles undervisningsmaterialebank med højt kvalificerede undervisningsmaterialer fra museerne. Det er et synligt samarbejde mellem Ministeriet for Børn og Undervisning og Kulturministeriet, og det er landsdækkende. Museerne viser her et vigtigt ansigt udadtil.

Et meget vellykket undervisningskoncept har været *Intrface*, hvor man bygger på en konkret og praktisk kontakt mellem en gymnasielærer og en museumsformidler. Det er ligeværdigheden mellem underviser og museumsformidler, der bærer *Intrface* frem. Jeg har været med i projekt *Learning Museum*, som forsøger at skabe kontakt mellem kommende folkeskolelærere og museerne, også her er der en ligeværdig finansiering. Netværk og undervisningsideer er under opbygning... i hvert fald så længe projektet varer.

Tak for 2,5 udfordrende år og held og lykke med museumsundervisningen i fremtiden!

Vejen kortes mellem museer og skoler

– en kommentar fra Vestdanmark

Af Steen Chr. Steensen, projektleder Museumsundervisning MidtNord

Steen Chr. Steensen.
Foto: Claudia Steensen Froberg.

Er det muligt at drive organiseret museumsundervisning vest for Storebælt? Det er de to centre MUSKO og Museumsundervisning MidtNord i regionerne Syd, Midt og Nord ved at give svaret på.

Det er skønt, når det lykkes: når museumsunderviseren tager imod en klasse, gennemgår et forløb sammen med dem, og det er til glæde for eleverne! Som en oplevelse, et afbræk fra timerne hjemme i klasselokalet, en mulighed for at opdage noget nyt, også om sig selv og klassekammeraterne; et tilskud til den læring, der jo er det primære formål med at komme af sted.

Vi er ikke i tvivl om, at under de rette omstændigheder eller vilkår, om man vil, kan et undervisningsforløb på et museum eller en kulturinstitution være en berigelse. For museumsunderviseren, læreren og eleverne. Men vi ved også, at det langt fra er hver gang, at det lykkes. Det kan skyldes manglende forventningsafstemning, at eleverne ikke er klædt på til besøget eller underviseren på museet ikke er fokuseret, indstillet på ægte dialog eller ikke har kendskab til pensum og fælles mål; der kan også være praktiske vilkår, som besværliggør transport, logistik, økonomi osv.

Museumsundervisning MidtNord og MUSKO er to centre søsat i august 2009 af Kulturstyrelsen som tre-årige projekter med fokus på de statsanerkendte museer, udsprunget af et initiativ i Udredningen om museernes formidling (2006). Projektperioden udløber til sommer, og centrenes

opgaver har været at skabe bedre vilkår for museumsundervisningen i regionerne Midt, Nord og Syd. Dels ved at synliggøre sig på hjemmesiderne www.ulfimidtnord.dk og www.musko.dk i samarbejde med Skoletjenesten på Sjælland og e-museum, dels ved at medvirke til at undervisningen på museerne i højere grad målrettes skolernes behov gennem netværksdannelse, temadage, efteruddannelse, konferencer og hæfter med undervisningstilbud. Centrene arbejder først og fremmest på at skabe dialog mellem museer og skoler bl.a. med hjælp fra CFU – Center for Undervisningsmidler.

De dækker et stort geografisk område, opgaverne er mange, og det har taget tid at skabe en bæredygtig struktur, der kan løfte dette område i Vestdan-

mark. Det er NU, vi kan mærke resultater, hvor museer samarbejder med skoler, hvor lærere henvender sig, hvor centrene får en koordinerende, praktisk funktion og genererer ny viden, nye initiativer og dialog. I løbet af foråret 2012 fokuserer Museumsundervisning MidtNord på målgruppedifferentiering og cooperative learning, som i forvejen er aktuelle emner i folkeskolen, og der bliver arbejdet konkret i de faglige netværk om æstetiske læringsprocesser, museer som iscenesatte læringsrum og værktøjer til, hvordan undervisningen på museerne kan gøres endnu skarpere, f.eks. i forhold til fælles mål.

Vi er dér, hvor der er ved at opstå en synergi med projekter som *intrinsic* og *Learning Museum*, og hvor Museumsundervisning MidtNords eget projekt *Museum+Skole* er skudt i gang og har vist sig som en succes, hvilket bl.a. fremgik ved et midtvejsseminar på AROS i februar. Her vrimlede det med ideer til, hvordan museer og skoler kan mødes om håndgribelige projekter. Læs mere om dette på www.ulfimidtnord.dk! De nævnte projekter supplerer hinanden i retning af at skabe tætte samarbejder mellem museums- og undervisningsverden om konkrete opgaver. Det er med afsæt i disse samarbejder, at der udbygges et større kendskab til "hinandens verdener", som det er blevet udtrykt. Vejen mellem museer og skoler bliver kortere. Her kan centrene gøre en forskel. Ved at initiere projekter, sørge for, at erfaringerne derfra synliggøres i en idébank og en WiKi for Museumsundervisere, ved at arrangere temadage, netværk, efteruddannelse – og være bindeled mellem museer og skoler.

Museerne har godt af mødet med skoleeleverne. Under de rette vilkår kan de unge bidrage med deres skepsis, forundring og i nogle tilfælde beundring for museerne. For museerne er der et stort potentiale i at møde eleverne. Ikke blot som kommende museumsgæster, som så kan tælle med i besøgsstatistikkerne, men som kvalificerede medudviklere, idémagere, museumspartisaner. De to centre arbejder sammen med Skoletjenesten, og ude i horisonten skimter man måske et landsdækkende perspektiv, hvor det er muligt at drive organiseret museumsundervisning både øst og vest for Storebælt.

GOLDdigger!

Et undervisningsforløb om guldalder og identitet

Af Trine Grøne og Anne-Mette Villumsen,
Skovgaard Museet

Skovgaard Museets nyeste undervisningsforløb GOLDdigger er målrettet de ældste folkeskoleklasser og ungdomsuddannelserne og handler om at skabe en dybere forståelse for den danske guldalder. Ved hjælp af digitale tablets graver eleverne ned i museets store samling af P.C. Skovgaards nationalromantiske landskabsmalerier og får nye perspektiver på perioden.

P.C. Skovgaard (1817-1875): Parti fra udkanten af Tisvilde Skov, 1845, olie på lærred. Værket er et af de 4 hovedværker, eleverne kan fordybe sig i. På tablets kan eleverne f.eks. læse om sommerrejsen 1843, hvor Skovgaard fandt motivet til sit afgangsværk fra Kunstakademiet, mens han rejste i Nordsjælland med vennen J. Th. Lundbye (1818-1848). Eleverne kan også læse om motivet som udtryk for Danmark som nation og folk, der trods en stormfuld politisk situation står stærkt. Foto: Ole Misfeldt / Misfeldt Reklamefoto, Viborg.

På tabletten kan man frit navigere rundt og undersøge forskellige temaer. Eleverne undersøger forskellige aspekter af Skovgaards personlige, nationale og åndelige identitet, belyst gennem hans landskabsmalerier og hans samtid. Hver gruppe fordyber sig i ét aspekt, og den afsluttende debat pointerer de forskellige mulige tolkninger af det samme værk. Foto: Tripledesign.

Baggrund

Skovgaard Museet havde længe ønsket at udvikle et formidlingstilbud til ungdomsuddannelserne om guldalderen og P.C. Skovgaard, der er en central del af museets samling og ansvarsområde. I forlængelse af et forskningsprojekt om guldalderen og P.C. Skovgaard (1817-1875), som udmundede i en stor bog og udstilling på Skovgaard Museet og Fuglsang Kunstmuseum i 2010-2011, fik museet midler fra Kulturarvsstyrelsen til *GOLDDigger*. Forløbet havde til formål at formidle den nyeste forskning i kunstneren P.C. Skovgaard og guldalderen.

Guldalderen og identitet – hvorfor?

Guldalderen som periode er fast pensum i både dansk og historiefaget i folkeskolen, gymnasiet og HF. Derfor var museets samling af dansk guldalderkunst et relevant afsæt for et nyt undervisningstilbud til elever på disse uddannelser. Guldalderen er en svært tilgængelig periode for mange elever, men er samtidigt fast pensum. *GOLDDigger* tager afsæt i de seneste lærerplaner og fagmål for dansk, historie og billedkunst, men bruger også museet som læringsrum for at skabe en autentisk oplevelse og gøre emnet vedkommende. Guldalderens brede indflydelse på kulturen gjorde det oplagt at skabe et forløb om emnet på tværs af fag og kunstarter. Malerier fra perioden kan let opfattes som pæne, men kedelige reproduktioner af Danmark og dansk natur i det nittende

De håndholdte tablets giver adgang til en skatkiste af informationer. Foran værkene fordyber eleverne sig i væsentlige billedelementer og komposition. De får også adgang til fakta om politikere og filosoffer, som prægede samtidens åndsliv. Eleverne får også kendskab til andre kunstnere, der inspirerede Skovgaard.

Foto: Ole Misfeldt / Misfeldt Reklamefoto, Viborg.

århundrede. Vi ønskede, at eleverne gravede sig ned under den nydelige overflade ved at relatere malerierne til samtidige begivenheder inden for politik, religion og kultur. Ved at vælge en enkelt kunstner, P.C. Skovgaard, som en prisme at studere emnet igennem, kunne vi belyse kunsten og perioden på en personlig og levende måde. Da guldalderen, i lighed med i dag, satte dansk identitet til debat, fandt vi det særdeles relevant at fokusere på den personlige, religiøse, nationale identitet i tiden.

Metodiske og didaktiske overvejelser

Museets overordnede didaktiske ambition med GOLDDigger er at give eleverne redskaber til at tilegne sig viden om guldalderen på en måde, som gør dem i stand til at forbinde datidens kunst med den samtid, den blev skabt i. De unges medier er digitale. Derfor valgte vi digitale tablets som læringsredskab. De kan rumme en masse information, der kan udvide den direkte adgang til værket. Et af de store spørgsmål i tilrettelæggelsen af projektet var kronologi: I hvilken rækkefølge skulle eleverne præsenteres for hvilke oplysninger på tablet'en? Kunne vi regne med, at de lærte dét, vi ønskede, hvis de ikke skulle holde sig til en bestemt rækkefølge o.s.v.? En kunstoplevelse er som udgangspunkt en personlig oplevelse og kan være vanskelig at formulere sig om. Samtidig er romantikken en periode, der forekommer meget fjern fra unges virkelighed i dag. Derfor formulerede vi tre retoriske påstande, der helt bevidst satte mulige fortolkninger af guldalderkunsten på spidsen:

Guldalderkunst er national propaganda!
Guldalderkunst er strengt personlig!
Guldalderkunst er på en åndelig mission!
Sammen med fire udvalgte malerier af Skovgaard er påstandene løftestang for fakta, uddrag af personlige breve samt citater af politikere og filosoffer, der alt sammen uddyber og perspektiverer fortællingen om guldalderens personlige, åndelige og nationale karakter. Den digitale tablet blev broen mellem den originale kunst og historien: Gennem kildematerialerne på tabletten fik eleverne indblik i begivenheder af betydning for P.C. Skovgaards kunstneriske valg og mulighed for at forstå og fortolke værkerne i deres historiske sammenhæng.

Formen på det endelige forløb

Forløbet på museet varer samlet 1½ time. Det svarer til en undervisningsblok på skolerne, og er en realistisk tidsramme i for-

hold til elevernes koncentration og skolerens ressourcer. Efter velkomst og introduktion deles klassen i grupper med 2-4 elever. Der indledes med en kort scenografisk iscenesættelse med lys og lyd, som understøtter billedernes stemning. Herefter skal eleverne undersøge et værk ved hjælp af én af påstandene; ud fra tabletens informationer skal de samle argumenter, der underbygger en bestemt påstand. Kildematerialet består bl.a. i brevuddrag, citater af filosoffer, salmer samt andre kunstværker, og det oplyses, hvordan kilderne relaterer sig til Skovgaards billeder. Grupperne diskuterer og vælger de argumenter, der bedst underbygger påstanden om deres værk, hvorefter de samles i et såkaldt 'argumentkort' på tablet'en. Afslutningsvis samles alle til debat: To grupper, der har undersøgt samme værk, men ud fra hver sin påstand, fremlægger deres argumenter. Formidleren inddrager resten af klassen, så eleverne kan diskutere de forskellige fortolkninger af værker og kilder.

Brugerinddragelse og testforløb

Skovgaard Museet har ved flere lejligheder samarbejdet med Friskolen i Viborg og Viborg Gymnasium og HF. Derfor var det oplagt at bede dem hjælpe os med at udvikle forløbet. De bidrog med elevhold, der gav respons på kildematerialer og forløbet på tablets. To lærere på VGHF responderede

på den indholdsmæssige side, hvilket sikrede faglig og didaktisk relevans i forhold til fagene dansk og historie. Lærerne samlede også en lille gruppe særligt engagerede elever til at være "prøvekaniner" midt i forløbet. Vi ville teste, om de teknisk kunne navigere på tablets og vi ønskede respons på indholdet. Anvendte de forløbet i overensstemmelse med vores hensigter, og var det faglige niveau passende? Var teknikken befordrende for læring og for evnen til at sætte ord på kunsten og perioden? Elevernes konstruktive kommentarer medførte justeringer og var med til at sikre, at vi var på rette vej. Uden lærernes og elevernes engagerede indsats var projektet ikke blevet så mangfoldigt og nuanceret, som det er blevet. Siden lanceringen af forløbet i oktober 2011 har mange klasser været igennem GOLDDigger. Eleverne udfordres med originale kildetekster, retoriske spørgsmål. Sammen med en kompleks digital brugerflade arbejder vi fortsat på at optimere forløbet og forenkle formidlingen, efterhånden som vi får flere erfaringer. Der er dog ingen tvivl om, at samarbejdet med lærerne og eleverne har sikret et fagligt forløb, der kan supplere pensum i ungdomsuddannelsernes dansk-, historie- og billedkunstundervisning. *GOLDDigger er skabt i samarbejde med Triple design, et digital formidlingsudviklingsfirma, og Carte Blanche, Viborgs egensteater.*

Informationerne på tablets suppleres med originale tekster fra guldalderen. Her prøver eleverne kræfter med et uddrag af K.F. Wiborgs anmeldelse af Skovgaards maleri. Teksten er en udfordring, men hensigten er via originalt kildemateriale at give eleverne førstehånds indblik i guldalderens tanker om æstetik og nationalt maleri. Foto: Ole Misfeldt / Misfeldt Reklamefoto, Viborg.

Den digitale skoletjeneste

Af Lola Wøhlk Hansen, museumsinspektør,
Glud Museum

Alle fotos: Helle Mortensen, Glud Museum.

Hvordan kombinere fortiden med nutidens medier i museumsundervisningen? Hvordan gøre eleverne til aktive deltagere, der selv skaber og formidler viden om fortiden? *Den Digitale Skoletjeneste* er Glud Museums bud – tilpasset historieundervisningen i 6. klasse.

De sidste detaljer skal på plads inden optagelsen starter. Undervisningsformen gør det nødvendigt med en høj grad af samarbejde og at gruppen diskuterer alt fra det historiske indhold til det film- og skuespiltekniske.

Glud Museum er et mindre frilandsmuseum, der viser landbokulturen i Østjylland. Museets historiske huse danner ramme om undervisningen, der foregår ved hjælp af fire iPad2: I *Den Digitale Skoletjeneste* skal eleverne selv producere en lille film om livet i et af husene og den tid og samfundsklasse, huset afspejler. Hver gruppe tildeles 'deres eget' hus, som gør det muligt ud fra de færdige film at diskutere forskellige livsvilkår.

Til research kan eleverne bl.a. benytte sig af små undervisningsfilm, som museet har fremstillet til formålet. Disse film er rettet mod det hus, som den pågældende elevgruppe skal arbejde med. Hver film behandler et emne, fx 'natten og sønnen' eller 'andelstanken', og er tænkt til både at være billedskabende og sætte hverdagens lille historie ind i en større. Derefter arbejder eleverne selv med et storyboard, hvor roller fordeles, replikker og scener sættes, så de er klar til at komme ud i husene og filme. Her skydes så tilpas meget råmateriale, at det efterfølgende kan redigeres til en sammenhængende film. Al redigering foregår direkte på iPad'ene i museets undervisningslokale. Klassen får adgang til deres film via en mailadresse og inviteres til et lukket forum på youtube, hvor kun de og museet har adgang. Dermed kan eleverne se og diskutere hinandens film på klassen.

En gruppe havde fx valgt at arbejde med husmandsbørnenes hverdag omkring år 1900. En hverdag, der kunne bestå af masser af arbejde, mangel på mad, men også masser af prygl, som faderen rundhåndet uddelte. Med udgangspunkt i denne film fik klassen mulighed for at diskutere hverdagen og vilkårene for datidens børn og sætte dem i forhold til klassens egen nutid. Vores ønske har været, at elevernes glæde ved og udbytte af et museumsbesøg forøges ved at bruge teknologi og virtuelle platforme, der i forvejen har deres interesse. Det er også vigtigt, at en lærers måske begrænsede it-kundskaber ikke forhindrer ham eller hende i at deltage; derfor stiller

Elever i gang med at skyde deres film. I denne gruppe går opgaven som kameramand på skift mellem dem der ikke indgår i den aktuelle scene. I andre grupper er det en person der indtager rollen som kameramand mens de andre udfylder de forskellige roller.

Glud Museum en ressourceperson til rådighed under den del af forløbet, der omfatter filmoptagelse og redigering.

Læringsformen

Læringsformen skal motivere eleverne til selv at sætte billeder på historien og deltage aktivt i formidlingen af den. Forløbet danner grundlag for at forholde fortolkning af fortiden og forståelsen af nutiden til hinanden. Undervejs skal eleverne tilegne sig historisk viden om den tid og det tema, de arbejder med og under indspilning af filmen anvende denne viden ved at sætte den ind i forskellige kontekster og arbejde med forskellige historiske karakterer. Museumsbesøget og interaktion med huse og genstande er med til at gøre historien fysisk. Både fordi eleverne befinder sig i et rum, der ser anderledes ud end de omgivelser, de kender fra deres egen hverdag, og fordi de er nødt til at forestille sig, hvordan det var at leve dengang. Ved at læse, høre, se, gøre og røre appelleres der til de enkelte elevers forskellige måder at lære på; vi har også forsøgt at tage højde for, at læring i høj grad kan være en social aktivitet, hvor man i grupper får mulighed for at eksperimentere, gisne og drage konklusioner.

Trinmål – og tiden som en faktor

Vi har tilstræbt at målrette forløbet til de trinmål, som læreren skal arbejde hen imod i 6. klasse, f.eks. dette, at eleverne selv skal formulere historiske fortællinger og etablere historiske scenarier. Ved at deltage i museumsbaseret undervisning kan læreren opfylde et eller flere af fagets obligatoriske trinmål. *Den Digitale Skoletjeneste* forsøger desuden at tage højde for hensigterne i fællesmål for it- og mediekompetencer i folkeskolen, også kaldet 'faghæfte 48', om at it- og mediekompetencer skal styrkes, bl.a. ved at sætte eleverne i stand til at deltage frem for at modtage. Til forløbet er der udarbejdet en lærervejledning, som udstikker retningslinier for, hvordan læreren kan vælge at arbejde hen

At prøve kostumer og gøre sig klar til optagelse optager eleverne meget. De går meget op i at fremstå så historisk korrekte som muligt og stiller mange spørgsmål som: hvordan talte men dengang, hvordan reagerede bonden når han mødte herremanden osv.

mod besøget på museet, undervejs på museet og efter besøget. Hele forløbet er tilrettelagt, så læreren kan bruge undervisningen som en samlet pakke. Det har vi bl.a. gjort for at øge incitamentet til at gøre museets undervisningstilbud til et forløb på klassen, der rækker ud over den tid, der rent fysisk tilbringes på museet, bl.a. ud fra den antagelse, at læring foregår over tid. Da forløbene er rettet mod de obligatoriske trinmål, håber vi, at læreren ønsker at bruge mere tid på at forberede og efterbehandle museumsbesøget og se det som et naturligt led i undervisningen, der opfylder fagets krav.

Kontakt mellem museet og skolerne

Det er vores erfaring, at kontakten mellem museer og skoler foregår vidt forskelligt fra kommune til kommune, og det har da også været en udfordring at kommunikere undervisningstilbuddet ud til skolerne. I museets hjemkommune Hedensted, som har bidraget til at udvikle *Den digitale skoletjeneste*, har museet fået adgang til skolenes fællesnet, hvor nyheder og begivenheder kan slås op. Museet har sendt foldere ud til skolerne og præsenteret tilbuddet ved et møde for skolebibliotekarer og it-vejledere. Vi har også været vært for et skoleledermøde, hvor tilbuddet blev fremlagt for dem, der sidder på penge-kassen,

Til forløbet er der udarbejdet:

- en udførlig lærervejledning
- 17 små undervisningsfilm á 1½-2½ minuts varighed
- et kompendium til hver gruppe med inspirationsark, historiske faktaark, skema til produktion af storyboard samt oplysningsark vedr. filmproduktion og genrer.

Når eleverne har skudt deres film skal den klippes og redigeres, den skal forsynes med titel og rulletekster og evt. krydres med lydeffekter og lignende.

Efterfølgende kan det færdige resultat diskuteres på klassen både hvad angår det faktuelle og iscenesættelsen af historien.

og hvor de fik mulighed for selv at stifte bekendtskab med museet. Desuden arbejder museet i øjeblikket på, at forløbet udbydes som et katalogtilbud i den folder, der hvert år udarbejdes til skolerne i Horsens Kommune.

Observationer fra Den Digitale Skoletjeneste

Lærerstuderende Carina Godskesen fra Via University College, læreruddannelsen i Silkeborg, har fulgt et forløb både under og efter museumsbesøget som led i hendes bachelorprojekt. Hun observerede, at brugen af iPad's er en utrolig stor motivationsfaktor for eleverne og et brugervenligt redskab. Dertil kommer, at museets historiske huse virker som en facilitator for elevernes historiske fortællinger, fordi der, udover fokus på selve skuespillet, også sættes tanker i gang om, hvordan det var at leve i de gamle huse før i tiden. At bruge museet som sætstykke er også med til at øge glæden ved det færdige produkt, "På filmen der ser det rigtig meget ud som om det var gamle dage. Der var lige at man kunne høre en bil og sådan lidt. Jeg er meget sikker på, at det var meget bedre derude, end hvis vi havde optaget det på skolen."

Også lærerens reaktion var positiv, "Det viser bare at museet er "up to date".

Museet er ikke så kedeligt. Det kan det hurtigt blive i elevernes verden. Hvis man nævner ordet museum, så er museum bare det kedeligste ord i verden. Museum betyder gamle ting, og at du skal være stille, og at du ikke må noget. Hvor Glud Museum, lige pludselig er gået ind på ungersne banehalvdel og har sagt, "vi har iPads". Det har den her aldersgruppe ikke. Jeg har to i klassen, der har en iPad hjemme. Det er nyt og sjovt og spændende, og man kan klippe selv og redigere selv."

Observationerne viste også, at ingen elever kunne 'gemme sig' og lave ingenting, men at de i filmprocessen måtte forholde sig til hinanden og omgivelserne.

Forløbet er under stadig udvikling; fremover vil vi hjælpe eleverne yderligere til at skabe gode historiske fortællinger, at indsamle og bruge viden om fortidens mennesker og deres relationer samt at sætte fortiden i relation til deres egen nutid. Det er vores klare erfaring, at når vi som museum strenger os an for at give skolerne forløb, der inddrager it og relaterer sig til den øvrige undervisning, er det med til at løfte både museumsoplevelsen, motivationen for at lære historie og nysgerrigheden for at forstå fortidens mennesker og deres vilkår.

Magtens Ansigt

– aktiv historieundervisning på Facebook

Af Mona Klüver Roed Nielsen,
De Danske Kongers Kronologiske Samling

De Danske Kongers Kronologiske Samling på Rosenborg Slot og Amalienborgmuseet har bragt Facebook på banen i historietimerne i gymnasiet. I *Magtens Ansigt* bliver de aktive spillere, når de skal rådgive Frederik 3. og Christian 9. Siden august 2011 har elever fra 2.g. på Gefion Gymnasium brugt historietimerne på intriger ved hoffet og på at rådgive kongen. Undervisningsforløbet, som er støttet af Kulturstyrelsen, benytter Facebook, understøttet af klasseundervisning og museumsbesøg.

Historien set gennem Facebook

I *Magtens Ansigt* møder man Kongens personlige rådgiver, som ikke altid ved, hvilke råd han skal give kongen, når han skal tage store beslutninger. Derfor går rådgiveren til venner og familie for at bede om hjælp. Den kongelige rådgiver styres af en medarbejder fra De Kongelige Samlinger, mens de andre profiler, 'venner' og 'familie', er elevstyrede. Alle profilerne er fiktive, men fungerer i spillet i forhold til historiske begivenheder, som har fundet sted i virkeligheden. Ud over at forholde sig til historiske begivenheder, skal eleverne skabe deres egne figurer på samme måde, som de opbygger egne Facebook-profiler uden for skoletid. Ved at bruge Facebook i undervisningen møder man eleverne i et medie, som de kender og er vant til at benytte, ligesom legen med identiteter er en faktor ved mediet (Palfrey & Gasser 2008). 74 % af unge mellem 13-23 år besøger dagligt et socialt netværksite (Kobbernagel, Schrøder & Drotner 2011).

Magtens Ansigt tager udgangspunkt i Frederik 3. og Christian 9.s regeringsperioder. Dermed berører de centrale dele af Danmarkshistorien: henholdsvis Karl Gustavkrigene 1657-1660 og enevældens indførelse i 1660 samt 2. slesvigske krig i 1864 og Parlamentarismens indførelse i 1901. Ingen af de to konger var født til at skulle bestige den danske trone, og eleverne får mulighed for at hjælpe dem frem til magtens tinde. I hver historietime får eleverne breve på Facebook fra den kongelige rådgiver. I brevene præsenteres de for en problemstilling, eksempelvis om Frederik 3. bør flygte, da svenskerne belejrer København i 1658 eller om Christian 9. skal gå imod sin egen overbevisning og underskrive Novemberforfatningen i 1863. Eleverne skal så formulere løsningsforslag og ved argumentation vise, at de har forstået problemstillingen. Deres svar viderebringes så til den siddende konge.

"Vores første problemstilling var om, vi skulle gå ind og komme med konstruktive og behjælpelige råd eller om vi skulle gå ind og komme med, hvad der ville være bedst for vores profil. (...) Vi valgte at være "the good guy". Mest af alt, fordi vi følte, at sådan personligt og som elever, får man mere ud af at prøve, rent faktisk at finde frem til de rigtige svar. Vi diskuterede rigtig meget frem og tilbage i gruppen om vi skulle prøve at være onde og komme med "forkerte" svar. Men vi blev enige om, at for at vi lissom fik noget konstruktivt ud af det selv og for at kunne huske, hvad vi havde lært, kunne det måske bedre betale sig at prøve at komme frem til, hvad der rent faktisk var sket ift. hvad vi synes, der burde have været sket." Emma Katrine Grundtvig Utzon, 2.U, Gefion Gymnasium, i Radioprogrammet Alle Tiders Historie, P1, d. 5. december 2011.

Da problemstillingerne er bygget på historiske hændelser har de kun et udfald, da der ikke benyttes kontrafaktisk historieskrivning i spillet. Derfor kan eleverne i princippet se i historiebøgerne og bygge deres svar på de virkelige løsninger. Det er dog en central del af undervisningen, at der ikke nødvendigvis skal svares rigtigt, men vises, at man kan argumentere og reflektere. Et svar, der måske kan virke forkert, kan måske endda bringe ny viden med sig:

"(...) men så lærte vi jo egentlig også noget ud af det svar. Og vi tænkte "Nå ja, det er jo rigtig nok, vi befinder os faktisk i 1600-tallet", og så giver det jo noget med, så næste gang man skriver noget tænker man lige over, hvilken periode, det er man befinder sig i, og hvad man egentlig bør overveje at skrive."

Natasha Olsen, 2.T., Gefion Gymnasium, i Radioprogrammet Alle Tiders Historie, P1, d. 5. december 2011

Når eleverne rådgiver kongen, placeres de midt i begivenhederne, så de får mulighed

Eleverne samarbejder i grupper om hver profil, som de selv er med til at skabe.
Foto: De Danske Kongers Kronologiske Samling.

for at anskue historien fra et andet perspektiv end i den normale undervisning. Den normale undervisning er ofte deduktiv, hvor kronologien sættes foran de enkelte begivenheder, så de opleves afhængigt af hinanden. En god metode til at forstå de lange linjer, men det overskygger let de enkelte begivenheder. Eksempelvis bliver Københavns belejring under 2. sven- skekrig i 1658-1660 ofte sat i skyggen af enevældens indførelse i 1660. I *Magtens Ansigt* kan eleverne forholde sig til belejringen først, senere til enevælden. En sådan induktiv tilgang giver indblik i historien som enkeltstående begivenheder, der efterfølgende kan betragtes kronologisk.

Kreative elever bruger Facebook

En af grundpillerne ved *Magtens Ansigt* er, at eleverne både skal forholde sig til for- tidige problemstillinger og forme egne fiktive historiske personer ved hjælp af funktioner fra Facebook – ligesom de ville gøre med deres private profiler, med inter- esser, statusopdateringer, kommentarer etc. De skal f.eks. sætte sig ind i, hvilken musik en adelsdame i 1600-tallet lyttede til eller hvilke bøger en adelsmand i 1800- tallet læste. Derved får de en forståelse for nogle af datidens personer og kultur, hvil- ket man hurtigt kan aflæse, når man følger deres arbejde. Elevprofilerne er fiktive for at give frie rammer til at skabe en identitet og livshistorie, frem for at blive låst fast i alene at skulle søge information om afdøde personer. Metoden opfordrer til at søge in- formation og ny viden på egen hånd. Det gør de gerne på internettet og bekræfter dermed antagelsen om en digital-oriente- ret aldersgruppe. Facebook-forløbet bak- kes op af traditionel undervisning, hvor eleverne også kan finde inspiration til de- res profiler. På den måde kan ny viden

'hænges op' på konkrete personer, og det hjælper dem til at huske stoffet på en an- den måde, end hvis de havde læst sig til det.

Igennem identitetslege og kommunikatio- nen med andre profiler bliver det i højere grad tydeligt for eleverne, at det er det enkelte menneske, dets personlige handlinger og personlige relationer, der former historiens gang. Eleverne har været op- findsomme og kreative og har forstået at bruge Facebook som medie. Eksempelvis har de benyttet mediets begivenheds-funk- tionen og indbudt til fest for at live den kongelige rådgiver op, da han var ved at drukne i arbejde, og de har ladet elskerinden "synes godt om" både diamanter, Hol- berg og Mozart.

"Historie er jo interessant, og det er altså også interessant inde på Facebook, for det er jo noget man tænker, at 'det kender jeg jo helt vildt godt og derfor kan jo godt finde ud af det og derfor så vil jeg jo gerne'. Så det er bare med at holde sig koncentre- ret, imens man sidder derinde". Natasha Olsen, 2.T., Gefion Gymnasium, i Radio- programmet *Alle Tidens Historie*, P1, d. 5. december 2011

Magtens Ansigt i fremtiden

Magtens Ansigt er i en stadig udvikling, som næres af de erfaringer, museet, lærerne og eleverne gør sig undervejs i det enkelte forløb. I fremtiden er ønsket, at kunne til- byde undervisningsforløbet til gymnasier landet over. På tegnebrættet ligger der lige nu planer om et samarbejde med Arbej- dermuseet, som vil give gymnasieeleverne mulighed for at opleve historiske begiven- heder set fra flere vinkler i samfundet – og derved få en forståelse for, at begivenhe- der kan opfattes forskelligt afhængigt af, hvilken samfundsklasse man tilhører.

"Magtens Ansigt vender op og ned på den undervisning, vi i min genera- tion oftest sværges til i historietimer- ne med tavleundervisning og til tider større eller mindre gruppearbejder om udleverede tekster. I *Magtens An- sigt* er timens tyngdepunkt helt flyttet til eleverne. Facebook opleves oftest som et forstyrrende medie i undervis- ningen. Men med *Magtens Ansigt* bliver mediet i stedet brugt aktivt i undervisningen, og bliver derved en medspiller frem for en modspiller. Og så finder eleverne det sjovt at få frit spil på Facebook midt i historie- timerne".

Leif Calundann Larsen, historielærer på Gefion Gymnasium, København.

"En af fordelene ved Facebook, er jo, at det er begrænset, hvor meget tekst du kan lægge ud, så du bliver nødt til at korte de ting du egentlig gerne vil sige, ned. Så i stedet for at udlevere 25 kopsisider til os med en eller anden kort pointe, så får vi pointerne serveret, men til gengæld skal vi selv tænke over dem før vi får dem. Så tit når man, føler jeg i hvert fald, så når man selv har tænkt over en problemstilling, så hjælper det én med sådan at huske svaret og problemstillingen i længere tid, fordi man kan tænke tilbage og huske "Nå ja, det var jo dengang, hvor jeg tænkte "Hvad burde jeg have gjort her", og så kommer man på den måde videre til at huske hvad svaret på pro- blemstillingen egentlig blev".

Emma Katrine Grundtvig Utzon, 2.U, Gefion Gymnasium, i Radioprogrammet Alle Tidens Historie, P1, d. 5. december 2011.

Kilder:

"Rosenborg går på Facebook", *Alle Tidens Historie*, P1, radioprogram udsendt 5. december, <http://www.dr.dk/P1/Alle-tidens-historie/Udsendelser/2011/12/05112055.htm>
Kobbernagel, Christian, Schrøder, Kim Christian & Drotner, Kirsten (2011), *Unge medie- og museumsbrug – sammenhænge og per- spektiver*
Palfrey, John & Gasser, Urs (2008) *Born Digital – understanding the first generation of digital natives* Basic Books, New York, USA

Aarhus StreetMuseum

– historien formidlet i byens gader

Af Martin Brandt Djupdræt, overinspektør, Den Gamle By

Ud over at være et nationalt købstadmuseum skal Den Gamle By også varetage rollen som bymuseum for Aarhus. Den 1. juli 2011 blev funktionerne tilknyttet Aarhus Bymuseum lagt ind under Den Gamle By. Et vigtigt element i den kommende formidling af Aarhus bliver at bruge byens rum i formidlingen – et første eksempel på det er applikationen *Aarhus StreetMuseum*.

Aarhus fortalt i Den Gamle By

Den Gamle By er hele Danmarks købstadmuseum, men har siden 1. juli også haft en særlig forpligtigelse i forhold til at formidle Aarhus' historie. I forvejen er der meget Aarhus i selve Den Gamle By. Flere af museets centrale huse er fra Aarhus, og museets grundlægger Peter Holm havde sit barndoms Aarhus i tankerne, da han lod Den Gamle By opstå omkring den å, der løber gennem museet. I de kommende år vil en række nye initiativer formidle byens kultur og historie yderligere. Der vil i de nyetablerede Aarhusgallerier blive vist særudstillinger, der tager Aarhusrelaterede emner op. Den første af disse udstillinger, 'Aarhus Flashback', åbnede 1. oktober 2011. Senere skabes en basisudstilling om Aarhus' historie. I forbindelse med museets kommende 1970'er kvarter etableres et stort kælderrum, der får navnet 'Aarhus Experience'. I rummet skal der være mættet sansebaseret formidling i stil med forlystelsesparkernes 3D biografer. Indholdet og den endelige form er

ikke fastlagt endnu, men det kunne være en sporgvognstur gennem Aarhus anno 1909 med lyde, lugte og bevægelser. Eller det kunne være brug af genstande, film og bevægelse, som det bl.a. sker i biograftrummet HollandRama på Nederlands Openluchtmuseum i Arnheim. Der bliver områdets historie fortalt med lyde, film og indblik til modeller og dioramaer, som beskuerne fra en bevægelig platform skiftevis bliver præsenteret for.

I Den Gamle By planlægges også et resourcecenter, hvor det skal være muligt at studere byens historie nærmere. Museet overtager bl.a. en stor samling lokalhistoriske fotografier og film og har indledt et samarbejde med Aarhus Kommune, lokalarkiverne og det nyligt oprettede Aarhus Stadsarkiv, om hvordan historiske billeder og fotografier fra Aarhus bedst kan formidles og gøres tilgængelige.

Disse forskellige tiltag vil bidrage til, at et besøg i hele Danmarks købstadmuseum også kan give gode oplevelser og indblik i kulturen og historien i Aarhus. Selve mu-

Området der senere blev til Bispetorv i 1882.
Foto fra Den Gamle Bys billedsamling.

Bispetorv i Aarhus, 2011. Foto: Claus Dalby.

HollandRama i Nederlands Openluchtmuseum i Arnhem, der bl.a. gennem dioramaer og en bevægelig platform fortæller Hollands historie.

seet skal dog ikke være det eneste sted, hvor Aarhus skal formidles, et vigtigt element i Den Gamle Bys formidling af Aarhus' historie bliver at bruge byrummet.

Historien fortalt på stedet

Den originale museumsgenstand kan have en særlig kraft, men det har steder også. Den hat Napoleon engang bar på sit hoved kan fortsat fascinere, men slagmarkerne, hvor han vandt og tabte, kan også gøre indtryk. På de kulturhistoriske museer er et ofte anvendt formidlingsmæssigt greb at udstille genstandene i en kontekst. På oprindelige steder for historiske begivenheder er store dele af konteksten der allerede. Der findes her i forvejen historier om stedet i forhold til andre lokaliteter og en fortælling om områdets udvikling.

1. oktober præsenterede Den Gamle By sit første projekt, hvor Aarhus' byrum blev integreret i en formidlingsaktivitet, 'Aarhus StreetMuseum', som er en applikation til iPhones og til mobiltelefoner, der bruger Googles androidstyresystem.

Ideen med app'en er at give lokaliteter i Aarhus historisk dybde. Virkemidlerne er de historiske steder selv, sproglig information, ældre fotografier og kort samt muligheden for at kunne se sin egen placering gennem en GPS-lokationstjeneste. Mobiltelefonapplikationer er en formidlingsform, der har været meget snak om blandt museerne i det sidste år. Det velbesøgte endagsseminar 'Applikationer til Smartphones' som Skoletjenesten og Museumsformidlere i Danmark afholdt i september 2011 i Skoletjenestens kursuslo-

kale i København, vidner om interessen for apps. Aktuelt har bl.a. Københavns Befæstning, Statens Museum for Kunst, Teknisk Museum i Helsingør, Arken, Nationalmuseet, Roskilde Museum og Den Gamle By udviklet applikationer og flere er undervejs bl.a. til Lundbymuseet, Kunsten i Aalborg og Museum Midtjylland. Aarhus StreetMuseum fokuserer på udvalgte steder i byen. Et vigtigt element i designet af produktet var, at brugerne kunne få oplysningerne på stederne gennem deres egen mobiltelefon og dermed være uafhængige af, at der skulle være et museum, der udleverede det rigtige udstyr. Den Gamle By valgte at formidle byens historie gennem en applikation, fordi det både er en pålidelig og brugervenlig måde at bruge mobiltelefonen i formidlingsøjemed. Apps er nemme at installere gennem Apples App Store eller Googles Android Marked, hvilket bestemt ikke altid var tilfældet med andre typer af programmer udviklet til mobiltelefoner for bare få år siden.

Aarhus StreetMuseum

Et kort over byen er indgangen til historierne. Markeringer på kortet viser de steder, hvor historierne findes, ligesom man kan lokalisere sin egen position, hvis man tillader sin telefon at benytte en GPS-lokationstjeneste. Når et sted bliver valgt, dukker der et historisk billede frem, efterfulgt af en kort oplysende tekst om stedet og de begivenheder, som engang fandt sted her. Applikationen giver en oplevelse af byens forandringer over tid ved, at man kan sammenligne det historiske foto på skærmen med det, der her og nu er lige foran én.

Tomten efter Guldsmedgade 3-9 i 1959. Foto fra Den Gamle Bys billedsamling.

Guldsmedgade 1-9, 2011. Foto: Claus Dalby.

Queen Victoria St. London Streetmuseum. Foto: Museum of London.

Aarhus StreetMuseum kan også fortælle specifikke historier bag den valgte placering. Et eksempel er Guldsmedgade 3-9. Indgangsbilledet er fra februar 1945, hvor Guldsmedgade i en schalburtagaktion blev bombet af en nazi-sympatiserende gruppe. Bombningen resulterede i den ledige byggeplads, der også vises på et billede. En plads, hvor Herman Salling byggede den første føtex, som åbnede i november 1960 og blev et af de supermarkeder, der var med til at ændre detailhandlen og indkøbsvanerne i Danmark radikalt. I udlandet er der flere gode eksempler på museumsapps lavet til byrummet. Museum of London har lavet applikationen 'Streetmuseum' til både iPhone og androidbrugere. Der kan man udforske London til forskellige tider ved hjælp af billeder fra museets store arkiv. Gennem et kort kan man finde de mange lokationer, der er lagt billeder ud til. Applikationen har også et element af 'augmented reality', hvor man - når det ellers virker - kan se det historiske billede som ét lag i skærmen på sin telefon, samtidig med at den viser stedet, som det ser ud i dag.

Powerhouse Museum i Sydney er gået en anden vej med applikationen 'City Walk'. Her får man udstukket en rute og bliver ved speak og tekst vist rundt forstaden Ultimo. The Netherlands Architecture Institute har til Rotterdam og Amsterdam lavet applikationen 'UAR', der viser arkitektoniske ændringer i byen, og som også viser planlagte bygninger, der aldrig blev op-

ført. I Edinburgh kan byen udforskes med 'Walking Through Time'-applikationen, udviklet af Edinburgh College of Art og University of Edinburgh. Her kan man lokalisere sin position – ikke på Google Map, men på historiske kort. Der er mange gode ideer og formidlingslag i disse lokationsbestemte applikationer, som bestemt kan være til inspiration også for danske museer.

I Danmark er der efterhånden også flere eksempler apps, hvor man i det offentlige rum kan få formidlet kunst, natur og kulturhistorier. En af de første danske apps med lokationsbaseret kultur- og naturhistorie var 'Naturmobil Bornholm', udviklet af kommunikationsbureauet Bysted bl.a. i samarbejde med Bornholms Museum. Et af de nyeste projekter er applikationen 'Turisme Silkeborg', som har et StreetMuseums-lag, der i lighed med Den Gamle Bys applikation viser billeder og har korte tekster om udvalgte steder. Blandt de meget ambitiøse projekter er Kulturstyrelsens webside og app, '1001 fortællinger fra Danmark', der viser kulturarvsrelaterede steder fra hele landet, Statens Kunsts fonds 'Kunst på Stedet' med mere end 1200 værker i det offentlige rum og Danmarks Naturfredningsforenings app 'Naturguide', med bl.a. fredede naturområder.

Formidling på flere platforme

At kombinere en digital formidlingsplatform som mobilapplikationer med andre formidlingsformer er ikke en selvfølge.

Men der kan være mange fordele ved at gøre det. De forskellige platformes styrker kan udnyttes og kan henvise til hinanden. Ved lanceringen af Aarhus StreetMuseum åbnede samtidigt udstillingen 'Aarhus Flashback', ledsaget af en bog med samme navn. Kernen i indholdet var det samme: formidling af steder bygget op omkring historiske billeder. I bogen var det muligt at læse mere om de udvalgte lokationer, og udstillingen udnyttede dette medies rummelige og sociale kvaliteter. Applikationer henvendte sig især til enkeltbrugere og indeholder ikke mange informationer. Til gengæld er fordelene, at historierne kan opleves på det sted, historierne oprindeligt fandt sted – og det er her de nye muligheder ligger. Guidebøger og byguider har gjort dette i årevis. Nu giver teknologien også mulighed for det ved hjælp af den smartphone, som flere og flere har lige ved hånden.

Den Gamle By vil gerne udvikle videre på Aarhus StreetMuseum og samler i disse måneder kommentarer ind og efterlyser nye ideer til projektet hos nuværende og potentielt kommende brugere. Vi vil rigtig gerne have endnu flere til at få en god oplevelse med at opleve historier og forandringer lige der, hvor de engang fandt sted.

Læs mere på www.dengambleby.dk/aarhus-street-museum.

Læs om flere danske museumsapplikationer i *Danske Museer*, årgang 24, nr. 5, november 2011 og *MiD magasinet*, nr. 25, 2011.

Markedslogik og museerne

Af Kirsten Boelskifte, Ph.d. studerende og Studieadjunkt, Institut for Læring og Filosofi, Interregionalt Center for Viden og Dannelse, Aalborg Universitet.

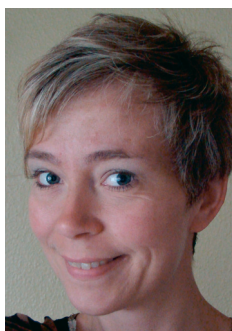

Foto: Kirsten Boelskifte.

Danske museer har gennem de sidste 10-12 år i høj grad arbejdet med at implementere oplevelsesøkonomien og markedslogikkens dimensioner i deres organisationer. Nødvendigheden af, at museer tænker nye tanker forsvinder forhåbentligt aldrig i et pulserende samfund. Det kan påstås, at det har været nødvendigt at komme med nye tiltag til det "opleveleshungrende" publikum og imødekomme et ønske herom fra politisk side, men det kan også påstås, at oplevelsesøkonomien er et "quick fix", som efterlader økonomiske udfordringer, som museerne kan have vanskeligt ved at løse. Det øgede fokus på den kapital, som står på projektkontoen – frem for den kulturelle konto – har medført, at begrebet markedslogik er blevet dagligdag på mange museer.

Oplevelsesøkonomiske museer

De statsfinansierede museer er i stigende grad udfordret af oplevelsesøkonomien. Både fordi de er i konkurrence med et stort antal af oplevelsesattraktioner, som ikke har de samme forpligtigelser som museerne. Derudover er der stigende krav til museerne om også at blive en konkurrencefaktor i den økonomiske udvikling af byer og regioner, som politikere har konkluderet i årevis.

De udfordringer, som de danske museer står overfor, har også flere gange tidligere været debatteret i *Danske Museer*, bl.a. af lektor Maria Fabricius Hansen, der med artiklen "*MuseumsDanmark – status og fremtid*" (nr. 4, årg. 23, 2010), sætter fokus på samfundets mere kedelige tendenser som f.eks. politisk detailstyring, vækstideologier og kravet om at eksempelvis museer skal bevise deres samfundsmæssige nytteværdi (man kommer næsten til at tænke eksistensberettigelse). Ligeledes bør også nævnes en artikel af ODMs direktør Nils M. Jensen, "Museumsudfordringer" (nr. 1, årg. 22, 2009), hvori den nye direktør skitserede nogle af de hovedproblemer, museerne står overfor. Herunder indleder Nils M. Jensen artiklen med "Offentlig udsultning af museerne, stigende tivolisering..." og kommer ind på mange museers hovedproblem – et øget krav til ny, anderledes oplevelsesøkonomisk formidling og besparelser i driftsøkonomien til at bakke det op med.

Skal virksomhedstaktik på museum?

Hvis vi ser på udviklingen i international sammenhæng, kan der konstateres en tendens til, at museerne også dér er ramt af markedslogik. En problematik, der er diskuteret af den canadiske redaktør for tidsskriftet *Journal of Museum Management and Curatorship* Robert R. Janes. Janes mener, at selvom museer dårligt kan være overhørig for presset om nye oplevelsestendenser, så skal de passe på med at kaste sig ud i økonomiske udfordringer, hvor de glemmer deres kerneværdier ("*Museums, Corporatism and the Civil Society*", 2007). Han sammenligner markedslogikken med et pyramidespil, hvor museerne muligvis står tilbage med en flot, ny udstilling, men også hæfter for den i forhold til ekstra udgifter, reparation af teknisk materiale eller afskrivning af hardware flere år ud i fremtiden. En udfordring, danske museer muligvis kan nikke genkendende til?

I andre lande er der øgede krav til at opnå et overskud, en tendens, der fører til en markedslogik med mere og mere vægt på kommercielle aktiviteter. De danske museer har, og har i mange år haft, en pluralistisk finansiering, som bortset fra offentlige midler, har omfattet indtægter fra entré, museets café, butik, fonde, sponsorer og andre aktiviteter. I løbet af de sidste par år er sponsorer blevet stadig vigtigere, og museernes økonomi hviler derfor i stigende omfang på indtjening fra alternative midler. Tendensen er i god overensstemmelse med ideen om samarbejde mellem kultur – og erhvervslivet.

Frem til februar 2011 virkede denne artikels forfatter som museumsinspektør på Nordjyllands Kystmuseum, hvor det var normalt, at dele af museet blev brugt som showroom for eksempelvis tøjvirksomheder. Lokalerne var ikke bare gratis for virksomheden, men der blev desuden brugt arbejdstid m.m. på at flytte genstande og klargøre lokalerne i forbindelse med arrangementerne. Et lignende eksempel kunne ses ved Tøjhusmuseets udstilling af den svenske producent, Saabs Gripens jagerfly, som blev vist på et tidspunkt, hvor virksomheden var med i konkurrence om en millionordre ved det danske forsvar. Museet fik ikke betaling fra virksomheden, men fra museets side udtalte man i et

Bangsbo Hovedgård har med sine idylliske rammer været showroom for markedsføring af tøjvirksomheder.
Foto: Bangsbo Museum.

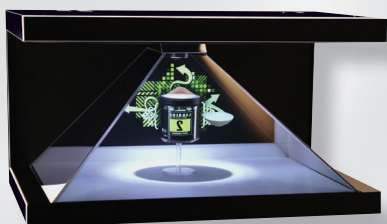

interview til Politiken, at man håbede på, at samarbejdspartnere ville betænke museet i andre samarbejdssituationer: "Det er en proklameret del af regeringens kulturpolitik, at tættere forbindelser mellem kommercielle liv og kulturelle blive etableret. Vi kan håbe, at producenter, som vi har vist goodwill, senere vil overveje os, så vi kan realisere andre projekter". Men hvad er fidusen for museerne ved at agere som showroom, konferenceudbydere eller arrangering af teambuilding? For mange museer er det kutyme at gøre en indsats for samfundet enten gratis eller billigt, da det også er en del af den sociale kapital, museerne besidder. Men måske kan det også bruges som en strategisk løsning ud af museumsudfordringerne ved eventuelt at se museernes kvaliteter i et andet samfundsmæssigt lys. Et lille eksempel på dette kan

ses i den vestjyske by Løgstør. Her arbejdes med at udvikle byen, der er under det pres som en del af udkantsdanmark er vel bekendt med: affolkning og flytning af virksomheder. En løsning for byen har imidlertid været at samarbejde på tværs af private virksomheder, foreninger og offentlige institutioner. Herunder også Limfjordsmuseet, der er gået ind i samarbejdet, da der er en forståelse for, at kulturhistorie kan være en vigtig drivkraft for udvikling. Eksemplet med Løgstør er naturligvis ganske specielt, da byen, lokalområdet og hele den kultur der hersker her, er unik og derfor ikke uden videre kan overføres til andre byer eller museer. Museer i større byer, hvor der er flere mulige samarbejdspartnere, har muligvis vanskeligere ved at komme til orde, men det kan jo være, at der var inspiration at hente.

AV-HUSET A/S

))) Levende 3D-holografisk præsentation...

Du tror ikke dine egne øjne - og det gør dine gæster eller kunder heller ikke. Det er en publikums-stopper af de helt store. Dit emne eller produkt svæver fx rundt, bliver skilt ad og samlet igen. Mulighederne er uendelige...

Se en video...

JERNBUEN 1 . 4700 NÆSTVED . TLF. 5577 4030
ØRBÆKVEJ 268 C . 5220 ODENSE SØ . TLF. 6612 2730
WWW.AV-HUSET.DK

Nutidens brækjern og elefanthue?

I udstiller nok ikke koden til jeres netbank, selv om det måske kunne tiltrække en helt ny type museumsgæster ...

Skulle jeres netbank alligevel blive hacket, kan I få dækket tab på 2½ mio. kr. gennem

vores Netbankforsikring. Prisen er kun 815 kr. om året - og laver I en flerårig aftale, så giver vi rabat.

Se topdanmark.dk/netbankforsikring eller ring til Janne Baumgarten på **44 74 33 94**

Digitalt

'Børn får murene til at tale'. Koldinghus har lanceret et udviklingsprojekt målrettet børn mellem 8 og 12 år. Et interaktivt spil leder børnene gennem museets konge- og dronningehistorier.

Spillet, 'Murenes Minder', som bliver udviklet på en iPad, er resultatet af et udviklingsprojekt, som Koldinghus har deltaget i sammen med No Parking, Aalborg Universitet, Baaring Stories og Trekantområdet Danmark 'Murenes Minder' er en del af projektet Leg og Læring – Kids n' Tweens Lifestyle, som gennemføres af Spinderihallerne i Vejle. Målet er at styrke kulturarven i Trekantområdet via formidling af konge- og dronningehistorier på Koldinghus.

Museum Moesgård – Grauballemanden

Nyt site om Grauballemanden. Her kan man komme tæt på forskningen, dykke ned i arkiverne i det omfattende kildemateriale, der eksisterer om fundet. Afsluttes med muligheden for selv at vælge mellem forskellige dramatiserede, rekonstruerede bud på hændelser og begivenheder i Grauballemandens liv. Bl.a. kan brugere på baggrund af den viden der stilles til rådighed på sitet, komponere sin egen præsentation, der kan bruges enten privat, i undervisningsregi eller i forbindelse med et besøg på museet.

Kulturring Østjylland

Nyt formidlingsprojekt under Kulturring Østjylland. Se nærmere på www.rejserihistorien.dk

web-tv/online i museums- og kunstformidling

Et samarbejde mellem Statens Museum for Kunst og Danmarks Medie- og Journalisthøjskole.

Projektet har til formål at undersøge og dele erfaringer med web-tv/online video i kultur- og museumsformidling. Der afholdtes et symposium den 23. marts. Projektkoordinator, Statens Museum for Kunst, Magnus Kaslov. www.museumstv.dk magnus.kaslov@smk.dk

Nyerhvervelser

ARKEN Museum for moderne Kunst, Ishøj, København

Ni kæmpemæssige kunstværker af Anselm Reyle er doneret til ARKEN af Annie og Otto Johs. Detlefs Almennyttige Fond. Værkerne hænges op som en permanent udsmykning af Detlefs-salen på ARKEN.

Anselm Reyle er også dette års modtager af ARKENs store kunstpris på 100.000 kr. Kunstprisen er stiftet af Annie og Otto Johs. Detlef, og Reyle tildeles prisen for med sjælden elegance og kompromisløshed at have udviklet en kunstnerisk praksis, hvori han på én gang forfører os og udfordrer vores begreber om den gode kunst og den gode smag.

Tove Storch og Kunstnergruppen APVD, Aslak Vibæk og Peter Døssing er årets modtagere af ARKENs rejselegater på 50.000 kr. hver. Rejselegaterne er indstiftet af Annie og Otto Johs. Detlef med det formål at give yngre talenter mulighed for at rejse ud og hente ny inspiration.

Museum Lolland-Falster

I forbindelse med museets og Nationalmuseets undersøgelse af bondemøbler, hvis dekorationer alle havde stor indbyrdes lighed, var resultatet af møblerne alle måtte være fremstillet af samme person. Man fandt ud at alle genstandene stammede fra Toreby på Østlolland og maleren var Anders Jørgensen Børsen, husmand og selvært landhåndværker (snedker, tømmer, maler og murer). For nylig modtog museet en smuk standkiste fra 1846, malet af "Toreby-maleren". Giveren er Erik Pedersen fra Odense, hvis far var skomager i Nykøbing F. Skomagerværkstedet indgår i dag også i museets samling.

Statens Museum for Kunst

har takket være en stor donation fra Ny Carlsbergfondet og med yderligere

støtte fra Hermod Lannungs Museumsfond fået mulighed for at erhverve et markant værk af Asger Jorn: *Le Soleil m'emmerde*.

Værket vises nu for første gang i nyop-hængning af den moderne samling "Dansk og international kunst efter 1900".

Meddelelser

ARKEN Museum for Moderne Kunst, Ishøj, København

A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal har doneret et betydeligt millionbeløb til Kunstmuseet ARKEN. Pengene skal bruges til at nydefinere landskabet omkring museet, således at det kommer til at ligge på *Kunstens Ø*.

HEART Herning Museum of Contemporary Art

HEARTreach. Et nyt kunstpædagogisk initiativ.

HEARTs formidlingsinspektør Anja L. Stær bevæger sig for tiden rundt mellem de herningensiske skoler og udforsker, hvordan man skaber et godt vidensflow mellem museet og underviserne. Processen er simpel, men målet vigtigt: at etablere et stærkt bånd mellem HEART og Hernings folke- og friskoler, så kunsten kan blive en katalysator for læring. Kulturstyrelsen støtter projektet med 100.000 kr.

Anselm Reyle, Best Friends, 2011.

Museum Lolland-Falster, Reventlow-Museet, Pederstrup

Stutteristalden gøres klar til udstilling. Præsentation af renoveringsarbejdet i Stutteristalden i Ridehuset.

Der har været stutteri på Pederstrup siden 1690'erne og frem til Reventlow-familien i 1930'erne solgte gården. I efteråret 2011 påbegyndte Museum Lolland-Falster en større renovering af stutteristalden, der fra juni 2012 skal være udstillingssted for museets kommende udstilling om herregårdslandskabet på Lolland.

Det store renoveringsarbejde er finansieret gennem projektet Mulighedernes Land og er en del af et større formidlingsprojekt om det lollandske herregårdslandskab i samarbejde med udvalgte herregårde på øen.

Odense Bys Museer

Nyt samarbejde mellem Vollsmose Kulturhus, Vollsmose Bibliotek og Odense Bys Museer om projektet "Vollsmoses rødder – jagten på historien".

Projektet fik som logo en stendolk fundet af en skoledreng i 1963. Dolken er fra Bondestenalderen – 4000 år gammel. Ideen med projektet er at få beboerne i Vollsmose til selv at formidle historierne bag de lokale fund til andre beboere i området. Vollsmose Kulturhus og Vollsmose Bibliotek er projektets platform. Startskuddet var en lille udgravning i skolernes efterårsferie i 2011. På to dage fandt 70 børn rester af det, der var Odense Bys losseplads fra slutningen af 1800-tallet og frem til ca. 1970.

Med afsæt i de ting, der er fundet i jorden, før Vollsmose blev den moderne bydel vi kender i dag, arbejder de lokale spejdere Al-Najat og en åben workshop med på hver sin vis at gøre historien levende og nærværende i Vollsmose.

Odense Bys Museer og Børnekulturhuset Fyrtøjet

Nu forstærkes indsatsen for at få H.C. Andersen og Odense placeret endnu bedre på landkortet. Det sker når Børnekulturhuset Fyrtøjet og HC Andersens Hus fra 2013 fusionerer og samtidig samler alle kræfter for at skabe et HC Andersen Eventyrhus som supplement til de ting som HC Andersens Hus tilbyder og det som Fyrtøjet tilbyder til børn og børnefamilier.

Slagelse Kommune

I efteråret blev Slagelse sammen med ni andre kommuner udvalgt til et 3-årigt nationalt pilotprojekt med fokus på ungekultur og udviklingen af kunst- og kulturtilbud. Seks studentermedhjælpere, som

netop er blevet ansat på en række kulturinstitutioner i kommunen, står nu klar til at løfte opgaven med at lave kulturarrangementer for unge rundt på kulturinstitutionerne og skabe kulturarrangementer i byrummet.

Teatermuseet i Hofteatret, København

Deltager i stort europæisk kulturprojekt *European Route of Historic Theatres 2012-2016*

EU's Kulturprogram har besluttet af støtte et stort anlagt tværnationalt projekt i krydspunktet mellem kulturarv og kulturel turisme og involverer 16 partnere fra 12 lande. Teatermuseet i Hofteatret er en af de 16 partnere, der skal være med til at opbygge og organisere projektsamarbejdet mellem de enestående og velbevarede historiske teatre, der ligger spredt ud over hele Europa.

European Route of Historic Theatres 2012-2016 får to ben at gå på: Planlægningen og formidlingen af turistruter, der forbinder de historiske teatre og opbygningen af en vandrestilling, der forbinder de historiske teatre og teatermuseer med moderne teaterkultur og kulturoplevelser. Udstillingen hedder *The history of Europe – told by its theatres* og involverer foruden Teatermuseet i Hofteatret teatermuseer i 5 andre lande. Udstillingen vil rejse fra museum til museum fra og med 2014.

Projektets research og formidlingsmateriale vil løbende blive gjort tilgængeligt online til fri afbenyttelse. Se www.perspectiv-online.org

Bevaringen, Museum Østjylland

Kulturstyrelsen har med to bevillinger støttet Museum Østjyllands udvikling af et fleksibelt koncept til magasinering af de kulturhistoriske museers faner.

I 2008 blev der bevilget midler til lukkede fanemøbler med plads til 150 udrullede faner i hvert skab. De to fanereoler findes på fællesmagasinerne i Randers og Vejle. I de to reoler opbevares kulturhistoriske faner af høj værdi som samtidig, på grund af deres bevaringstilstand, materialer eller fremstillingsform, ikke egner sig til at ligge sammenrullet.

I januar i år er der bevilget midler til udvikling af metoder til opbevaring af de hundredvis af faner, der ikke findes værdigt trængende til at ligge udrullet i det fine fanemøbel. Disse faner skal enten magasineres draperet på syrefrit pap eller rullet op på hjemmelavede rør.

Denne anden etape af det samlede koncept til fanemagasinering skal implementeres på *Fællesmagasinet for museer i Midt- og Østjylland* i 2012.

Museum Østjylland's konservatorer vil meget gerne i forbindelse med andre museer om udfordringer og valg i forbindelse med fanemagasinet. Konservatorerne vil gerne invitere interesserede museumsfolk, der står overfor at skulle arbejde med hensigtsmæssig magasinering af faner, til at komme og arbejde sammen med konservatorerne en dag eller to, gerne i maj-juni 2012. **Henvendelse: Lone Petersen, Bevaringen, Museum Østjylland. E-mail: bevaring@museumoj.dk. Telefon: 87 12 26 30** Når arbejdet i slutningen af 2012 er afsluttet med indflytning, pakning og lagerføring af brugermuseernes omkring 400 faner, vil Bevaringen, Museum Østjylland i ODM's Samlingsnetværk arrangere en temadag om fanemagasinering, ligesom resultater og erfaring vil blive fremlagt på det faglige orienteringsmøde i november.

Kulturstyrelsen

Stor international interesse for den kulturelle markering af Danmarks EU formandskab

Knap halvvejs inde i det danske formandskab kan man konstatere, at interessen for den kulturelle markering af formandskabet er stor. Det er første gang man fra dansk side markerer sit formandskab med kulturelle begivenheder rundt om i Europa og det har givet bonus hos både europæiske borgere og medier.

Under Danmarks EU-formandskab første halvår 2012 kan borgerne i de 27 EU-medlemslande deltage i mere end 200 unikke kulturbegivenheder, som finder sted overalt i de europæiske hovedstæder i løbet af første halvår 2012.

Statens Kunstråd

Ny pulje til tværaestetiske projekter

Statens Kunstråd har etableret *Den tværaestetiske pulje*, der gør det muligt for professionelle kunstnere, kunstnergrupper, institutioner m.fl. at søge støtte til tværaestetiske projekter. Formålet med ordningen er at yde støtte til tværaestetiske projekter, udviklingsforsøg og eksperimenter samt projekter af særlig kvalificeret eller omfattende karakter, der understøtter indsatsområder, der fremgår af Statens Kunstråds handlingsplan.

Hvem kan søge? Professionelle kunstnere og kunstnergrupper, institutioner og festivaler med hovedvirke i Danmark. Den første ansøgningsfrist er 1. maj 2012.

Ole Rømer. I kongens og videnskabens tjeneste

Red.: Karin Tybjerg m.fl.

Ole Rømer er Danmarks forsømte videnskabsgeni. Født i beskedne kår steg Ole Rømer op ad enevældens rangstige til at blive en af Danmarks førende tjenestemænd. Ved siden af sine pligter formåede Ole Rømer at "stjæle", som han selv sagde, tid nok til sin passion for astronomien. Bogen indeholder 18 bidrag fra eksperter på flere felter og fortæller om Rømers gerninger foruden at give et afrundet billede af manden bag dem og det samfund han tjente. Bogens kapitler kaster lys over Ole Rømers familiebaggrund, hans uddannelse og faglige netværk, som bragte ham til Paris og om hans afgørende rejse til London. Hans videnskabelige bedrifter – metoder og instrumenter – gjorde ham til en af Danmarks mest betydningsfulde personer. Rømer publicerede aldrig sine videnskabelige undersøgelser selv og er blevet overskygget af Brahe og Bohr som symbol på videnskaben i Danmark.

392 s., indb., ill., Kroppedal Museum og Aarhus Universitetsforlag 2011. Pris 399 kr.

The Iron Age on Zealand – Status and Perspectives

Red.: Linda Boye

Publikationen er en status på forskningen i Sjællands Jernalder og samtidig en regional oversigt, som omhandler alle aspekter af nyeste jernalderforskning med fire hovedtemaer: "Bebyggelse og Landskab", "Individ og Samfund", "Det maritime og militære landskab" og "Tværvidevidenskabelige metoder". Publikationen er udtryk for, at det ikke længere er nok udelukkende at fokusere på bebyggelsens udvikling, på gravenes udsagn og statuslag eller isoleret af studere emner som forsvarsanlæg og transport. Alle elementer indgår i den samlede tolkning af jernaldersamfundene og må ses i sammenhæng.

308 s., indb., ill. The Royal Society of Northern Antiquaries, 2011. Pris 250 kr. www.kroppedal.dk

Swarta og blodskyggernes hævn

Af Jeanette Varberg

Med inspiration fra det store våbenofferfund fra Illerup Ådal har arkæolog Jeanette Varberg fra Moesgård Museum skrevet en historisk fantasybog for børn. Bogen er illustreret af tegneren Ingo Milton. Bogen er en dramatisk fortælling om to vidt forskellige brødre og kongesønner Swarta og Harja, hvis skæbner fører dem vidt omkring, inden de til sidst kæmper et mægtigt slag sammen.

Arkæolog Jeanette Varberg arbejder til daglig i det team, som udvikler udstillingerne til det ny Moesgård Museum, der åbner for publikum i 2014. Hendes forskning handler især om social identitet, kommunikation, kosmologi og krig. Hun har tidligere skrevet børnebogen *Trolldkvinden fra Borum Eshøj*, der også er inspireret af Danmarkshistoriens store fund – tre egeklister fra Borum Eshøj ved Sabroe – og hun står også bag oplevelsesrummet *Laguthewas togt* på Moesgård Museum, der er en fast del af museets udstillinger og formidler historien om Illerup Ådal-fundet i børnehøjde.

Bogen er den første i en serie på i alt 3 bøger, som udgives på forlaget Mikro i de kommende år.

Ingo Milton, der har illustreret bogen, er især kendt som tegneserietegner, hvis historier udfolder sig i en historisk ramme, men han har også samarbejdet med forskellige museer i forbindelse med udstillinger.

Forlaget Mikro, 2011.

Fyn i Fortiden – Det levede liv 500 f.Kr. – 150 e.Kr.

Red.: Mikael Holdgaard

Bogen er et resultat af den omfattende arkæologiske udgravningsvirksomhed gennem specielt de senere år, som har genereret et stort bopladsmateriale fra den ældre jernalder. Inddragelsen af naturvidenskaben har løftet viden om perioden i en sådan grad at meget nyt er kommet for dagen.

Bogen er et tværvidevidenskabeligt projekt, skrevet af både arkæologer og naturvidenskabsfolk. Bogen henvender sig til et bredt publikum så som fagfolk, gymnasier, folkeskoler – og alle historieinteresserede som ønsker ny viden.

304 s., rigt ill. med digitale tegninger, farvefotos samt håndtegninger og akvareller. Forlaget Odense Bys Museer, 2012. www.museum.odense.dk

Renæssanceglas i Norden. Symposium Malmö Museum, 27.-28. januar 2010.

Red.: Martin Hansson, Jan Kock og Jens Vellev

Jan Kock: Glasproduktion i Danmark indtil slutningen af 1600-tallet og fremtidig forskning i nordisk kontekst – en status. Noter. Litteratur.

Liv Appel & Arne Jouttijärvi: Glarborg – en glashytte fra renæssancen i Gribskov, Nordsjælland. Noter. Litteratur.

Arne Jouttijärvi: Affald fra en glasproduktion ved Glargårde. Noter. Litteratur.
Martin Hansson: Trestenshult och den tidiga småländska glashanteringen. Noter. Litteratur.

Leif Karlenby: Sundby glashytta och Glashytteuddens utenför Örebro. Noter. Litteratur.

Johan Åstrand: "...since 1742" – en glasarkæologisk undersøgning i Kosta. Noter. Litteratur.

Annica Ramström: Glasblåsarna på Melchior Jungs glasbruk i Stockholm. Noter. Litteratur.

Lars G. Henricson: "3 hat kullar füllas soûda". Ur Mäster Gustaf John Jungs anteckningsbok i Uppsala universitetsbibliotek – En kort översikt. Noter. Litteratur. Otryckt källa.

Peder Månsson: Glas-Konsth.

Georgius Agricola: De Re Metallica Libri XII 1556. Introduktion af Jan Kock. Georgius Agricola "De Re Metallaci Libri XII (engelsk). Noter. Litteratur.

Georg Haggrén: Bordskultur och glashandel i renässansens Nordeuropa. Noter. Arkivkilder. Litteratur.

Torben Sode: Venetianske glas fra Vallensgård, Bornholm. Noter. Litteratur.

Vibe Esdahl-Schou: Spejle i middelalderens og renæssansens Europa. Produktion, symbolik og arkæologiske levn. Noter. Litteratur.

Josefina Andersson och Stig Welinder: Glasrutor i en skogsgård. Noter. Litteratur.
Jette Linaa: Mester Trebing fra Hessen. Livet i glashytten Stenhule ved Silkeborg 1604-1610. Noter. Litteratur.

Summaries in English.

215 s., indb., ill., s/h og farve. Hikuin 37. Forlaget Hikuin, Moesgård, Højbjerg. 2010. www.hikuin.dk

Tiden i Ribe. Fortællinger om en by.

Af Torkil Funder

Ved Ribes 1300-års byjubelæum i 2010 viste Ribe Kunstmuseum en række udstillinger af billeder fra byen. I den forbindelse foreslog museet denne bogs forfatter at lave en udstilling af egne fotografier og tekster fra Ribe. Fotografierne og deres tekster blev i foråret 2010 monteret og blev til en udstilling. Udstillingen er nu blevet til denne bog med hjælp fra museet, fra Ribe Byhistoriske Arkiv og Ribe Katedralskole og fra venner samt fondsstøtte til udgivelsen.
146 s., indb., gennemill. farve. Ribe Kunstmuseum, 2011.

På sporet af den tabte tid – tid, sted og hjemstavn i det moderne samfund

Red.: Kim Furdal

Stedet og hjemstavn er inden for de seneste år for alvor blevet populært. Det er ikke tilfældigt, at forfatteren Klaus Rifbjerg fejrede sin 80 års fødselsdag lige inden jul med at udsende digtsamlingen "Stederne" om de steder, der har betydet noget for hans liv.

Med murens fald og globaliseringen er vi i stigende grad blevet interesseret i det sted, hvor vi bor eller som har betydet noget for vores liv. I disse år eksploderer den lokalhistoriske interesse. I Sønderjylland er 15% af befolkningen over 50 medlem af en lokalhistorisk forening, hvilket gør lokalhistorie til det største kulturområde efter idrætten.

I bogen ser 9 danske forskere og museumsfolk på stedets og hjemstavnens betydning i det moderne samfund.

Kim Furdal: Indledning. På sporet af den tabte tid. Litteratur. Noter.

Johs. Nørregaard Frandsen: Erindringens steder og mærkedage. Fra Jeppe Aakjær til Jens Smærup Sørensen. Litteratur. Noter.

Anne-Marie Mai: Hvad litteraturen gør ved stedet. Litteratur. Noter.

Niels Kayser Nielsen: Hjemstedets betydning i det moderne samfund – kritik af kulturkonstruktivismen. Litteratur. Noter.

Peter Dragsbo: Kulturhistoriens lange aftryk. Litteratur. Noter.

Inge Adriansen: Hvad historien gør ved stedet. Noter.

Lene Andersen: Fortællingens frirum. Litteratur. Noter.

Bo Kampmann Walther: Et sted for alle os fortalte: Et essay om Lost, rum og nye medier. Litteratur. Noter.

Anne Blond: Sansning af varighed i kunsten – tid, sted, rum og erindring hos maleren Kehnet Nielsen. Litteraturliste. Noter.

Kim Furdal: Jensens fornemmelse for hjemstavns historie. Litteratur. Noter.

Om forfatterne.

195 s., indb., ill. farve. Museum Sønderjylland, ISL – Lokalhistorie, Aabenraa. 2012. Pris 248 kr.

Fem Fyrsteslotte – Sønderborg, Nordborg, Augustenborg, Gråsten og Glücksborg Af Inge Adriansen og Peter Dragsbo

Danmarks største samling fyrsteslotte uden for København og Nordsjælland er de fem slotte Sønderborg, Nordborg, Glücksborg, Augustenborg og Gråsten. Heraf ligger de fire i Sønderborg Kommune. Bogen handler om disse slottes omskiftelige historie fra middelalderen til nutiden med konger og hertuger, slotsbygninger og slotskirker, parker og haver samt de fire hertugbyer Nordborg, Augustenborg, Gråsten og Glücksborg.

180 s. Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot og Historisk Samfund for Als og Sundeved, 2011. Pris 198 kr.

Østergaard – vikingetid og middelalder Af Anne Birgitte Sørensen

I bogen fremlægges de spændende og epokegørende resultater af udgravningen af

en hel middelalderlandsby ved Østergård, forgænger for Hyrup i Bevtoft Sogn.

Den opstod som en enkelt stor gård i vikingetidens slutning og udviklede sig, bl.a. i kraft af arvedeling, til en landsby med syv gårde omkring år 1200.

644 s., Museum Sønderjylland – Arkæologi Haderslev, 2011. Pris 450 kr.

Ormstrup. Historien om en midtjysk herregård

Af Espen Kirkegaard Espensen. Med bidrag af Olav Ballisager

Ormstrup er på mange måder en ganske almindelig dansk herregård. Det betyder, at den store historie om de danske herregårde også afspejler sig i Ormstrups historie. Men det er også en unik Herregård, med sin helt egen historie. Ormstrup har siden 1998 været ejet af Niels Due Jensen, Grundfos, og et særligt afsnit er viet den nuværende ejer og hans virke på gården. Forord. Indledning. Den ældre historie frem til 1661. Det klassiske gods 1660-1770.

Kirkerne i Sahl og Gullev. Reformen, godsopløsning og turbulens. Estrup-tiden. Gudenåen. De nuværende ejere.

Ejere af Ormstrup.

Kilder og litteratur. Kort.

Bogen er udgivet under medvirken af Dansk Center for Herregårdsforskning på Gammel Estrup.

145 s., indb., rigt ill. også med farvebilleder. Forlaget Skippershoved, Højbjerg. 2012. Pris 198 kr.

Jelling, Sommeren 1861.

Frederik 7.s og J.J.A. Worsaaes udgravninger

Af Jens Vellev

Enevælden var for længst afskaffet i 1861, men alligevel kunne den arkæologiske interesse kong Frederik 7. egenhændigt sætte et stort udgravningsprojekt i gang. Formålet var at finde Gorm den Gamles grav i Jelling, men det gik nu ikke helt efter planen. Den unge arkæolog J.J.A. Worsaae var manden, som førte kongens ofte detaljerede påbud ud i livet. Hans daglige lange breve til hustruen, giver et levende indblik i undersøgelserne af Danmarks magtcenter i vikingetiden.

På grundlag af samtidens meget omfattende materiale af tegninger, breve, rapporter, telegrammer, regnskaber og avisartikler – hvoraf en del ikke har været kendt før – tegner bogens forfatter et detaljeret billede af disse usædvanlige udgravninger, dag for dag med deres forskellige deltagere. Bogen er udgivet som led i Nationalmuseets Jellingprojekt.

Forord. Jelling. Kongens sommerrejse. Ak-tørerne. Korerups tegninger. Telegram-

merne. Regnskaber. Rangfølge og ridderkab. Udgravningerne på Jelling Mark og kongens privatsamling. Undersøgelserne af Trindhøj. Årene efter 1861. Breve og andre kilder.

Noter og forkortelser. Litteraturliste. Register.

299 s., indb., gennemill. farve og s/h, Forlaget Wormianum (Tidsskriftet SKALKs forlag) 2012.

Unge og museer – en best practice publikation

Red.: Kulturstyrelsen ved Thyge Moos, Stine Larsen og Ida Brændholt Lundgaard

I publikationen præsenterer Kulturstyrelsen en række projekter fra danske museer, der viser, hvordan museerne kan tænke formidling og kommunikation i samarbejde med unge.

29 s., ill. Kulturstyrelsen 2012. Publikationen kan downloades på www.kulturstyrelsen.dk

Guldgraveren. Danskeren der fandt Kong Salomons miner

Af Jesper Bosse Jønsson og Michael Helt Knudsen

Der er stort set ingen, der kender ham i dag, men hans livshistorie er fantastisk. Han stak til søs i konfirmationsalderen, gik i land i San Francisco i 1874 og gravede de næste år efter guld og sølv i det vilde vesten. Tyve år senere mente han at have opdaget de sagnomspundne kong Salomons miner i Afrika, og han blev under den store guldfeber i Klondike en af de allerstørste minebesiddere.

288 s. Gyldendal 2012.

Pris 299,95 kr.

TATE – en dansk/tysk dobbeltagent under Anden Verdenskrig

Af Simon Olsson og Tommy Jonason

Dette er den sande historie om den danskfødte dobbeltagent Wulf Schmidt, der under dækningsnavnet TATE blev den længst holdbare dobbeltagent i den engelske MI5's Double Cross Organisation under Anden Verdenskrig. Bogen beskriver Wulf Schmidt/TATE's opvækst, liv og overlevelser med balancen mellem englænderne og tyskerne.

306 s. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 2011. Pris 249,95 kr.

Amerikaniseringen af den danske fagbevægelse. Marshallhjælp, kold krig og transatlantiske forbindelser 1945-1965

Af Dino Knudsen

I bogen undersøger forfatteren, på hvilken måde forbindelserne mellem den danske og amerikanske fagbevægelse havde betyd-

ning for den danske fagbevægelse, og hvordan den danske fagbevægelse involverede sig i Marshallhjælpen. Forfatteren skildrer begivenhederne og belyser holdningerne, motiverne og målsætningerne på både dansk og amerikansk side, og han viser at samarbejdet mellem de to fagbevægelser også fik stor betydning for, hvordan kommunismen blev inddæmmet i Danmark. **245 s. Museum Tusulanums Universitet, 2012. Pris 198 kr.**

Musikhistorie. Et venskab C.F.E. Hornemanns korrespondance med Edvard Grieg 1863-1898

Af Inger Sørensen

C.F.E. Hornemann hører sammen med J.P.E. Hartmann og Niels W. Gade til de betydeligste danske komponister i det 19. århundrede. Udgivelsen er den første, der viser brevsvekslingen i sin helhed, og er som tidligere brevdgivelser endnu et bidrag til udforskningen af Danmarks musikalske guldalder. Brevudgaven udgives som bind 40 i Det Kongelige Biblioteks skriftserie, Danish Humanist Texts and Studies.

166 s. Museum Tusulanums Forlag, 2011. Pris 198 kr.

Hornemann. En kunstnerslægt

Af Inger Sørensen

Da den norske parykmagersøn Ole Hornemann i 1700-tallet kom til København, havde han næppe forestillet sig, at han skulle blive stamfader til en række kunstneriske begavelser. Udover at fortælle den talentfulde families historie er bogen en fortrinlig indføring i 1800-tallets musikkultur i Danmark. Inger Sørensen har vendt hver sten og følger således slægten gennem tre generationer.

397 s. Museum Tusulanums Forlag, 2011. Pris 298 kr.

Danmark 900-1300. Kongemagt og samfund

Af Erik Ulsig

Denne bog handler om danerne og det danske riges tilblivelse: Om Harald Blåtand, der gjorde danerne kristne, om kongemagten, der udkæmpede blodige magtkampe og grundlagde det feudale system, om kirkens stigende magt, den jordejende adels betydning, grundlæggelsen af landsbyfællesskabet og den gennemgribende forbedring i landbruget, der for alvor var en økonomisk gevinst for landet.

151 s. Aarhus Universitetsforlag, 2012. Pris 199,95 kr.

Fra vild til verdensborger – Grønlandsk identitet fra kolonitiden til nutidens globalitet

Red.: Ole Høiris og Ole Marquardt

Bogen belyser en række grønlandske og danske forskere aspekter af grønlandsk identitet fra kolonitiden frem til i dag. Den oprindelige inuitbefolknings selvopfattelse må dog forblive et mysterium, da den opløstes i slutningen af det 16. århundrede ved mødet med europæerne i deres søgen efter Nordvestpassagen. Siden da og langt op i det 20. århundrede var grønlændernes egen identitetsopfattelse så domineret af de danske koloniherrer, at flere af dem accepterede kolonimagtens kategorisering som deres egen.

652 s. Aarhus Universitetsforlag, 2011. Pris 499,95 kr.

På den forkerte side. De danske landssviger efter befrielsen

Af Søren Billeschou Christiansen og Rasmus Hyllested

Den 5. maj 1945 var ikke kun en fredens dag i Danmark. Samtidig indledtes et omfattende opgør med "landssvigerne". Bogen belyser gennem seks landssvigeres personlige historier, hvordan forholdet mellem landssvigerne og den almindelige befolkning har udviklet sig fra efterkrigstiden og frem til i dag, og diskuterer, hvor vellykket den danske model var i sammenligning med andre landes retsopgør.

308 s. Aarhus Universitetsforlag, 2011. Pris 299,95 kr.

Hvad si'r de i Aarhus hos teologerne?

Blade af teologrevyens historie

Af Poul Bredsdorff, Søren Jensen, Henning Lehmann, Thorkild C. Lyby og Knud Ottosen

Siden Teologisk Forening i Aarhus blev dannet i 1939, har man hvert år – med undtagelse af 1944 – afholdt et julemøde eller en julefest. Disse julefester skabte hurtigt deres egen tradition med causeri, semesterprolog og revy. Langt de fleste af teologrevyernes tekster er bevaret, og de leverer baggrundstoffet til bogen.

338 s. Aarhus Universitetsforlag, 2011. Pris 299,95 kr.

Kataloger/Publikationer udgivet i forbindelse med udstillinger

Tony Oursler – Face to Face

I forbindelse med udstillingen (til 29.7.) er udgivet katalog på dansk og engelsk med forord af museumsdirektør Jens Erik Sørensen og med en introducerende tekst af udstillingens kurator Lise Pennington. Ansa Lønstrup skriver om lydsiden af Tony Ourslers værker. Professor i Kunsthistorie ved College of Imaging Arts & Sciences på Rochester Institute of Technology Michael Amy skriver om kunsthistoriens forhold til

ansigtet. Tony Oursler selv skriver en tekst om inspirationskilder for arbejdet med 'ansigtet' og giver således et indblik i sin mangeårige interesse for psykiske lidelser, samt tv og internettets indflydelse på vores opfattelse af verden og os selv.

178 s., ill. ARoS Aarhus Kunstmuseum 2012

João Penalva. Værker med tekst og billeder

I forbindelse med udstillingen udgives katalog med værker af João Penalva fra de sidste 20 år.

Ill. Kunsthallen Brandts, Odense 2012

Birgitte Christensen "Charlottes rejse til Grønland"

I anledning af denne udstilling (til 18.3.) er udgivet en bog, der samler installationsfotos fra udstillingen, fotografier og dagbogsnotater fra kunstnerens rejse til Grønland og med kunstteoretiske refleksioner over projektet af kunsthistorikeren Eva Pohl.

Kunsthall Brænderigården, Viborg

Gennem skyggen ind i lyset. Tekstilformgiver Louise Sass

I forbindelse med udstillingen med samme titel (til 8.4.) er udgivet en bog, som samler et udvalg af arbejder fra 1995 til 2011. Herunder unika tekstiltryk, udsmykning, arbejder på papir og industrielt fremstillet boligtekstil, sammenholdt med centrale eksempler fra den kunstneriske udvikling. Bogen er på dansk og engelsk med et essay af kunsthistorikeren Ditte Vilstrup Holm.

Pris 200 kr. Designmuseum Danmark 2012.

Svend Wiig Hansen – Rå Figur

I forbindelse med udstillingen med denne titel har Gl Holtegaard udgivet bogen *Rå Figur – Svend Wiig Hansen, kunstneren og mennesket* med essays af læge Christian Graugaard, lektor Tania Ørum og direktør Mads Damsbo. Derudover interviews med en række nærtstående venner, familiemedlemmer og kolleger til Svend Wiig Hansen. **Gl Holtegaard, Holte, 2012**

Buddha, barok og bryggeren – Carl Jacobsens ukendte samlinger

I forbindelse med udstillingen (til 13.5.) er udgivet katalog på dansk.

228 s., rigt ill. Ny Carlsberg Glyptotek. Meddelelser fra Ny Carlsberg Glyptotek, Ny serie nr. 14, 2012. Pris 150 kr.

jorn<<<ensor

Til udstillingen (til 5.6.) er udgivet katalog med illustreret værkfortegnelse og tekst på dansk og engelsk. Den belgiske Ensor-ekspert, Xavier TRicot, har bidraget med en

tekst om Ensor og maskens betydning i hans univers. Museumsinspektør ved Statens Museum for Kunst, ph.d. Henrik Holm, skriver om sammenhænge og forskelle mellem Jorn og Ensor og direktør for Bornholms Kunstmuseum, Lars Kærulf Møller, har forsket i kunstsamleren Herbert von Garvens-Garvensburgs rolle i Jorn-Ensors forbindelsen.

200 s., ill. museum jorn, Silkeborg 2012.

I'm like a bird – Kunst i fugleperspektiv
Red.: Julie Rokkjær Birch og Troels Malthé Borch

I forbindelse med udstillingen med samme titel (Skovgaard Museet i Viborg (til 20.12.2011) og Johannes Larsen Museet, Kerteminde (til 3.6.2012)) er udgivet katalog.

Anne-Mette Villumsen og Erland Porsmose: Forord

Rasmus Kjærboe: Fuglebilleder – fuglens kunsthistorie. Litteratur.

Julie Rokkjær Birch: Skovgaard-familien og fuglene. Noter.

Troels Malthé Borch: Johannes Larsen og fuglene. Noter.

Søren Ryge Petersen: Livet er en fugl.

Udstillingens værkfortegnelse.

Tekster af B.S. Ingemann, H.A. Brorson, Steen St. Blicher, H.C. Andersen, Thøger Larsen, Johannes V. Jensen, Mads Mygind, Per Højholt, Morten Søndergaard, Harald Bergstedt og Filip Granlie.

64 s., indb., rigt ill. farve. Skovgaard Museet og Johannes Larsen Museet 2011.

Risebye + Kiærskou. Katolsk inspiration i danske kirkekunst. Maleren Elof Risebye og billedhuggeren Paul Kiærskou.

Til udstillingen (til 20.5.) er udgivet katalog tilrettelagt af museumsdirektør Teresa Nielsen, Vejen Kunstmuseum.

Museet for Religiøs Kunst, Lemvig, 2012.

Avantgardens Kvinder 1920-1940

Louisiana Revy, 52. årgang, nr. 2, 2012

Katalog til udstillingen med samme titel (til 28.5.).

Poul Erik Tøjner og Marion Ackermann: Forord

Mette Marcus og Kirsten Degel: Introduktion

Ruth Hemus: Om at ønske sig månen: avantgardens kvinder og deres ambitioner. Farvekompositioner. Rumlige konstruktioner. Andre regler. Nye identiteter. En anden virkelighed.

Biografier: Claude Cahun (1894-1954), Sonia Delaunay (1885-1979), Germaine Dulac (1882-1942), Florence Henri (1893-1982), Hannah Höch (1889-1978), Katarzyna Kobro (1898-1951), Dora Maar (1907-

1997), Sophie Tauber-Arp (1889-1943). Værkfortegnelse.

128 s., rigt ill. s/h og farve. Louisiana, Humlebæk 2012.

Louisiana Comtemporarty. Yael Bartana

Katalog udgivet i forbindelse med udstillingen (til 20.5.). Kataloget er udgivet på engelsk i samarbejde med Van Abbemuseum, Eindhoven, Artangel, London, Warsaw Museum of Modern Art og Ikon Gallery, Birmingham. Publikationen, der samler de tre film i udstillingen, er udstyret med mere end 100 still-billeder og fire ledsagende artikler.

Louisiana, Humlebæk 2012.

Museum Sønderjylland, Kunstmuseet i Tønder

I forbindelse med udstillingen af værker af den islandske billedkunstner Sigurdur Gudmundsson – "Sigurdur Gudmundsson Situationer" (til 6.5.) er udgivet katalog.

Kunstmuseet i Tønder, 2012

Mundus Tintinabuli – Bjældes Verden.

Søren Bjælde

I forbindelse med udstillingerne på Vejle Kunstmuseum (til 10.6.) og derefter Faaborg Museum, Vendsyssel Kunstmuseum og Kastrupgårdsamlingen er udgivet katalog med lay-out og fotos af kunstneren og forord af kurator Signe Jacobsen og de deltagende museer.

96 s., gennemill. farve. Vejle Kunstmuseum, 2012.

Tidsskrifter

Natur og Museum, Nr. 1, Marts 2012

Red.: Poul Hansen, Theis Andersen, Charlotte Clausen, Inge-Marie Høj Frø og Frugter

Af Torben Gang Rasmussen

Frøet er en succes! Der vokser frøplanter overalt på planeten, hvor der er isfrit, og i jorden ligger en frø-reserve af ukendte dimensioner – frø, der er parat til at spire og blive til livskraftige planter, som producerer frø og frugter, hvor forholdene er til det. Mange frø er modstandsdygtige over for kulde og udtørring og kan ligge i jorden i årtier, enkelte endda i århundreder uden at miste evnen til at spire. Som følge af klimaændringer og fx i forbindelse med store anlægs-arbejder sker det, at "nye" arter dukker op af jorden.

Der fortælles om frøplanternes evolution, om befrugtningen hos frøplanter og om de forskellige slags frugter – kapsler, bælg, bær og stenfrugter, nødder m.fl. En af grundene til frøplanternes succes er deres imponerende tilpasninger til at sprede frøene vidt omkring med vind, vand og dyr.

I en række små historier fortælles desuden om spredning af planter verden over, om genetik, forskning, strandkål, stilkeg, farvevæjd, om da frøplanterne indtog Surtsey og meget mere.

Udkommer 4 gange om året. Naturhistorisk Museum, Aarhus. www.nathist.dk Abonnement Pris 198 kr., løssalg 60 kr.

NOMUS, Nordsjællands Museumsforening. 1/2012. Marts. 25. årgang

Red.: Grethe Post, Valborg Sandberg, Thomas Grane, Esben Aarslef, Pernille Pantmann og Finn Erik Kramer

Susan Monica Johnsen: Nymølles historie i ord og billeder – En personlig fortælling. Esben Aarslef og Claudio Casati: Bopladser fra dolktiden – nogle betragtninger. Undersøgelser i forbindelse med seminargravning, aftalt med Københavns Universitet, omkring Lille Lyngby. Litteraturliste. Esben Aarslef: En gravrøverhistorie. Om en flintdolk fra Ølsted Strand (Nomus 2, 2008).

Udkommer 4 gange om året, Folkemuseet, Hillerød. Sendes til Museumsforeningens medlemmer.

SKALK, Nr. 1, Februar 2012

Red.: Christian Adamsen

Annemette Kjærgård og Christian Adamsen: Overraskelsen fra Hvirring. Et helt usædvanligt fund, som synes at være et brudstykke af et bronze-pragtspænde. Anne Hedeager Krag: Brikernes dragter. Et nærmere blik på et berømt fund af skakbrikker.

Peter Pentz: Markgrevens Borg. Lige ved siden af Hedeby ligger et langt mindre kendt voldanlæg.

Thomas Bertelsen: Kirken i Koret. Om et uventet gennembrud i Jellingforskningen, der kan få stor betydning for opfattelsen af vore tidlige stenkirker over hele landet.

Poul Porskær Poulsen: Til marked i Vejle. Aviserne er en fortræffelig kilde til købstædernes historie.

Bagsideartikel: Christian Adamsen: Kirkeoptegnelser. En ung skoleelev besøgte kirker og nedfældede sine iagttagelser i ord og tegning. Senere i livet holdt han sig mest til sproget. Om sprogmanden Marius Kristensen (1869-1941).

Udkommer 6 gange om året. SKALK, Højbjerg. www.skalk.dk. Abonnement pris 280 kr.

SFINX, 35. årgang, 2012. Nr. 1 Temanummer: Textil

Red.: Anne Marie Carstens, Pernille Carstens, Bo Dahl Hermansen, George Hinge, Thomas Hoffmann, Jens Krasnikoff og Louise Mejer

Eva Andersson Strand: Fra fiber til stof – tekstilredskaber og tekstilteknologi.
Marie-Louise B. Nosch: Den mykenske tekstilproduktion.

Cecilie Brøns: Kult og klæder – Tekstiler i de græske helligdomme.

Margarita Gleba: En verden af etruskiske tekstiler.

Berit Hildebrandt: Optrevling af Kleopatras hemmeligheder.

Mary Harlow: Shopping med Diokletians prisedikt.

Mette Bruun: Vævede islamiske tekstiler – fra tidlig middelalder til 1700-tallet.

Bagsideartikel: Marie-Louise B. Nosch, Cecilie Brøns og Peder Flemmestad: Fra tekst til tekstil.

Udkommer 4 gange om året. Fonden Orbis Terrarum, Tidsskriftet SFINX, Aarhus Universitet.

Abonnement pris: 325 kr., løssalg 80 kr., rejsenummer 110 kr.

www.tidsskriftetfinx.dk

Museumsnytt, Nr. 1/2012 – Årgang 60

Red.: Anne Eriksdatter Bye

Leder: Å ta vare på det viktigste.

Dag Feldborg og Eivind Falk: Immateriell dugnad på Bali. Unescos sjette sesjon for vern af den immaterielle kulturarven på Bali i november 2011.

Anne Eriksdatter Bye: Når kunstverket rakner. Billedkunstneren Hannah Ryggens verk "Vi lever på en stjerne" blev ramt af terroren 22. juli.

Anne Eriksdatter Bye: En glødende samtidskunstner. Om Hannah Ryggen.

Anne Eriksdatter Bye: Altid et arr. Om behandlingen af Hannah Ryggens billedtæppe på Museumssentret i Hordaland.

Synne Corell: Gestapokjelleren: Åsted og minnested for nazismens forbrytelser. Ny udstilling i Kristianssand.

Lars Rohde: Hvem drepte Ötzi? Og hvorfor? Ötzi – en 5300 år gammel mordgæte.

Bidragene til Kulturhistorisk museumsnovellekonkurrence 2011.

Odd Iglebæk: Kunsten å bevare. Om kultur-

minner og fortidsinteresse i Norge. Boganmeldelse.

Tone Aguilar: Meksikansk trådarv. Om Textilmuseet i Oaxaca.

Leserinnlegg: Tone Bergli Jøner: Tobakspropaganda på Folkemuseet?

Museumsnytt. Museumsfolk.

Udkommer 5 gange om året. ABM-media AS, post@museumsnytt.no

ICOM e-newsletter, 22. Februar 2012

Indhold:

A National committee for Qatar.

ICOM President participates in inauguration of the new Museum of History of Bologna.

French National Centre of the History of Immigration promotes comparative perspectives.

35 years International Museum Day.

ICME Annual Meeting.

Nyhedsbrevet kan findes på: <http://:archives.icom.museum/e-newsletter/e-newsletter.html>

Meddelelser

Personalia

Ny museumsdirektør Randers Kunstmuseum

Randers Kunstmuseum har ansat ny museumsdirektør, der skal afløse Finn Terman Frederiksen, der går på efterløn efter 22 år på posten.

Den nye museumsleder bliver mag.art. Lise Jeppesen, der kommer fra en stilling som inspektør på museet. Det er en enig bestyrelse, der har truffet afgørelsen ud fra et stærkt felt af ansøgere.

Lise Jeppesen tiltræder officielt som museumsdirektør den 1. juni.

Priser

Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

Arbejderhistorieprisen 2011 er tildelt Bo Ærenlund Sørensen for hans speciale "China – A worker state with no worker Movement?" Bo Ærenlund Sørensen har på baggrund af radiointerview med kinesiske arbejdere undersøgt det voksende antal konflikter på det kinesiske arbejdsmarked.

Kunsthal Brænderigården, Viborg

Kunsthal Brænderigårdens tidligere udstillingsleder Karen Lintrup er af Akademirådet blevet tildelt N.L. Høyen Medaljen. Medaljen er en fornem anerkendelse af

Karen Lintrups væsentlige indsats for formidlingen af billedkunsten, især i kraft af hendes virke som udstillingsleder på Kunsthal Brænderigården. Ud over arbejdet på Brænderigården fremhæver Akademirådet Karen Lintrups virke som formand for Foreningen af Danske Kunsthaller.

Bikubenfondens Museumspriser

– **Ny Publikumspris**

Danskerne bruger deres museer som aldrig før, og nu inviteres publikum til selv at sætte pris på årets bedste oplevelser. Bikubenfonden har netop indstiftet Publikums Museumspris.

Publikum får chancen for at stemme på årets bedste museumsoplevelse blandt 5 nominerede museer. Det museum, der får flest stemmer, modtager prisen på 200.000 kr. Juryen udpeger de 5 nominerede museer ud fra et årligt fastlagt tema. I 2012 bliver der lagt vægt på, at de nominerede museer i særlig grad har taget udgangspunkt i den lokale forankring.

De 5 nominerede museer offentliggøres 1. maj og herefter har publikum en måned til at stemme på deres favorit. Den 11. juni kåres vinderen ved et arrangement på Statens Museum for Kunst.

Arrangementer

Davids Samling, København

Foredrag:

25.4., kl. 19: Kurt Villads Jensen: Korstogene – kulturmøde og Clash of Civilisations?
9.5., kl. 19: Henrik Nordbrandt: Mit Tyrkiet – poesi og ideosynkrasi.

Omvisninger, onsdage

25.4., kl. 19.30: Mette Helms: Islamisk kunst i Davids Samling – en introduktion.

Omvisninger, lørdag og søndag, kl. 14 og kl. 15:

Lørdag 28.4.: Helene Lykke Evers: "Kineserier" – Europa og Det Fjerne Østen i det 18. årh.

Søndag 29.4.: Anette Lindbøg Karlsen: "I Danmark er jeg født" – Danske kunst i Davids Samling.

Furesø Museer

15.5., 9.30 til 12.30. Mosegaarden: For Børn. Udendørslege. Tilmelding.
31.5.kl. 19. Kirkepladsen. Byvandring. Aftentur i Kirke Værløse med museumsinspektør Ellen Elisabeth Jensen.
7.6., 9.30 til 12.30: Mosegaarden. For børn. Skidt, snavs og bakterier. Sanseleg.

**Golden Days. Viden og fortælling
Kulturens Motionsdag- sund og klog for en 50'er**

Søndag den 13. maj bliver en særlig kulturdag for hele familien. Det skal kun koste

50 kr. at være med og børn under 12 år deltager gratis. I jagten på det gode helbred har man i mange år fokuseret på kost og fysisk udfoldelse. Kulturens Motionsdag foreslår at kombinere et par af løbeturene med et museumbesøg. Kulturens Motionsdag finder sted den 13. maj 11 steder i hovedstadsregionen. Se www.kulturensmotionsdag.dk

Hørvævmuseet på Krengerup

Museet åbner den 5. maj

Temaudstilling: Undertøje: fra mamelukker til G-streng

Caféudstillinger:

5.5. til 17.6.: Elisabeth Rask: Billeder 2008-2012. Mathilde Luna

Valbjørn: Foto og Carl Frederik Strægaard Michaelsen: Maleri

19.6. til 15.7.: Pernille Bastrup, Gudhjem Glasrøgeri: Glas.

Timmi Kromann: "Kokolores", Strik.

17.7. til 19.8.: Karen Dam: Vævning, Hjorth Keramik, Bornholm:

Privat samling af stentøj.

21.8. til 30.9.: Birgitte Busk, Connie

Bisschop: Tråd og ler.

10., 11. og 12.8.: Plantefarvning ved Susanne Nielsen

12.10. til 21.10.: Efterårsudstilling. Gamle og nye duge i hø.

Hvolris Jernalderlandsby, Møldrup

Arkæologisk område, rekonstrueret jernalderlandsby, skulpturlund, museumsudstilling, butik og café.

Oplevelser og aktiviteter for børn og voksne. Hvolris ligger 17 km nord for Viborg ved V. Bjerregrav. Det er et 18 ha. stort bakkelandskab med arkæologiske udgravninger. Her er 4000 år af Danmarkshistorien samlet på ét sted med rester af stenalder, bronzealder, jernalder og middelalder. Der er også en museumsudstilling med fund fra bakkerne. I området græsser får og geder.

I den rekonstruerede jernalderlandsby er der aktiviteter. Landsbyen ligger med udsigt over Skals Ådal og er opført på baggrund af den fundne boplads fra jernalderen.

Levendegørelse 2012: 2.6.-24.6., lø-sø kl. 11-17. 30.6.-12.8., hver dag 11-17, 18.8.-9.9. lø-sø 11-17, 15.10. til 19.10., hver dag 11-17. Arrangementer i øvrigt – se www.viborg.dk/db/kultur.nsf

Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum, Hørsholm

13.5. og 20.5.: Med snigeren på listefødder. En spændende og anderledes oplevelse for større børn og deres forældre. Hvis man kan være stille som en mus og liste som en indianer, kan man komme med på snigjagt efter skovens dyr – uden våben. For at være med skal man kunne være helt stille og turen er bedst egnet for børn over 8 år. Tilmelding nødvendig. 45 86 05 72 eller www.jagtskov.dk

Dansk Jødisk Museum, København

30.4., 8.45 til 17: Udflugt: I Flugtens Fodspor. Heldagsudflugt til bl.a. Horserødlejren og Gilleleje med besøg på steder der kom til at spille en stor rolle i de hektiske oktober dage i 1943, da danske jøder måtte flygte til Sverige. Turen arrangeres i samarbejde med Folkeuniversitetet. www.jewmus.dk

Statens Museum for Kunst, København

12.5., kl. 19: Night Music Gallery. Musikken leveres af bl.a. albumaktuelle Outlandish og stemningsfulde Mads Bjørn.

Roskilde Museum – Museet Færggården, Jægerspris Til 15.3. 2013

Magisk? – kunst i oldtiden

Oldtidens kunst og billedverden og en betydning der måske/måske ikke ligger gemt bag oldtidens motiver, er temaet for udstillingen. Udstillingen formidler via film, fortællinger og lokale og nationale arkæologiske fund, eksempler på oldtidens fantastiske kunst og den symbolik der ligger i motiverne. En symbolik, der for oldtiden var let forståelig, men som i dag synes at være gået tabt.

Kunsten i fortiden er som et sprog, vi kun vanskeligt kan læse. Først i løbet af jernalderen, hvor de skriftlige kilder kommer til hjælp, løftes lidt af sløret. Men til alle tider har kunsten bestået af billeder og symboler, rettet mod dem, som forstod. De kunne symbolisere religion, tilhørsforhold, overskud – for den indviede var budskabet klart. Især i de ældste perioder er betydningen skjult for os. Alligevel kan vi følge menneskenes fokus gennem de materialer og genstande, de valgte at udsmykke.

Barokspænde fra Kirke Hyllinge.

Statens Museum for Kunst, København Permanent

Dansk og International Kunst efter 1900

Statens Museum for Kunst har den 30. marts åbnet den tredje og dermed sidste etape af den gennemgribende revitalisering af museets samlinger af 700 års kunst.

Ud over kunstnerisk tyngde og formidlingsmæssig nytænkning er det en overvejende ambition i museets nye samlingspræsentationer at skabe overblik i de væsentligste områder af museets samlinger. Udstillingen er en alsidig præsentation af hovedstrømningerne i dansk kunst, hvor der med kronologien for øje levnes plads til både store enegængere og kollektive bevægelser. Det kronologiske forløb byder på velkendte highlights fra samlingerne, men samtidig bestræber præsentationen sig også på at nuancere den gængse fortælling om dansk kunst ved desuden at fremhæve kunstnere og værker, som tidligere har stået i skyggen. Der stilles fx skarpt på de kvindelige kunstnere gennem perioden. Derudover er der blevet plads til en lang række nyere hvervelser samt lån fra private samlere, som aldrig før har været vist på museet. Præsentationen sætter ikke endegyldigt punktum. Museet har tilrettelagt en form, der tillader, at der med hyppige mellemrum skiftes ud mellem værkerne for at give rum for variation og dynamik, der afspejler samlingernes fortsatte udvikling.

Værkerne er igen rykket over i de to udstillingsetager i den hvide tilbygning. Udstillingssalene har været igennem en gennemgribende reovering, så de på bedste vis kan huse de godt 500 værker, som indgår i samlingspræsentationen.

Som en integreret del af formidlingen stiller museet iPads til rådighed, som publikum kan låne. iPaden rummer en slags kurateret arkiv, hvor man får adgang til et væld af materiale. Med tekst, fotos, skitser og film bliver disse iPads mobile instrumenter, der sætter det enkelte værk, kunstner eller periode ind i en kontekst.

Museet har udgivet en serie guider under titlen "11x11", der i tekst og billeder fører de besøgende på kryds og tværs gennem de nye samlingspræsentationer.

**Gl Holtegaard, Holte
Til 8.7.**

Svend Wiig Hansen. Rå Figur

Svend Wiig Hansen (1922-1997) er en af de mest markante skikkelser i moderne dansk kunst. Hans nøgne menneskefigurer udfordrede ikke blot blufærdigheden i 1950'erne. De satte yderligere lighedstegn mellem selve menneskeligheden og den utæmmede natur, som efterkrigstiden gjorde alt for at glemme.

Udstillingen bringer publikum tæt på en af modernitetens store mestre herhjemme. Udstillingen er den første museumsudstilling siden kunstnerens død, og den præsenterer tegninger og skulpturer gennem fire årtier, fra kæmpemæssige graffiti-tegninger over poetiske gouacher til uddrag fra kunstnerens skitsebøger. Med et program af film og private fotografier tegner Gl Holtegaard desuden et levende portræt af kunstneren og hovedmotivet i hans produktion: Det moderne menneske i sin mest nøgne form.

Svend Wiig Hansen koncentrerede begrebet humanisme i ordet menneske. Udstyret med en gudbenådet streg blev selve kroppens kontur kunstnerens varemærke.

Udstillingen er tilrettelagt i samarbejde med Svend Wiig Hansens to sønner, Nicolaj og Christian Wiig Hansen, der generøst har stillet værker fra deres private samling til rådighed. Den består af mere end hundrede værker og personlige fotografier, heraf adskillige der aldrig tidligere har været vist for offentligheden.

Gl Holtegaard udgiver i forbindelse med udstillingen bogen *Rå Figur – Svend Wiig Hansen, kunstneren og mennesket*. Se publikationer.

**Gl Holtegaard, Holte
11.5. til 21.10.**

Secret Garden. Ny dansk kunst i barokhaven

Hvad sker der, når ny dansk kunst indtager en historisk barokhave?

Gl Holtegaard har inviteret ni danske kunstnere og kunstnergrupper til at udfolde nye værker i barokhaven denne sommer.

Kgl. Hofbygmester Lauritz de Thurah anlagde Gl Holtegaards barokhave i 1756. Den var ej blot til lyst, men skulle som det formfuldendte mellem natur og kunst minde folk om historiens nærvær og evigheden i øjeblikket.

Nu gør Gl Holtegaard arkitektens vision til virkelighed med indbydelse af danske kunstnere og kunstnergrupper, der denne sommer udfolder nye værker i barokhaven. Gennem nye skulpturer, installationer og projekter skabt til stedet viser de os, hvordan fortidens historiske haverum kan blive til en levende platform under fremtidens kunstneriske former.

Deltagende kunstnere: A-kassen, Lisbeth Bank, Jesper Dalgaard, Jeanette Hillig, Huskmitnavn, Henrik Plenge Jakobsen, Tove Storch, Thomas Øvlisen og Vinyl-Terror og –Horror.

**Ny Carlsberg Glyptotek,
København
Til 13.5.**

Buddha, barok & bryggeren

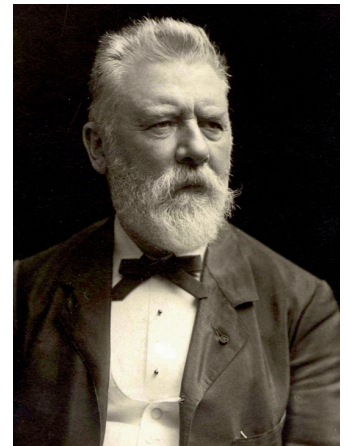
På Carl Jacobsens 170-års fødselsdag

den 2. marts åbnede udstillingen "Buddha, barok & bryggeren". Den løfter sløret for bryggerens ukendte samlinger. Bryggeren var en passioneret kunstsamlers. I dag er han især kendt for Nordeuropas største samling af antik kunst. Til udstillingen har Glyptoteket været på udkig i egne gemmer og i magasinerne på Statens Museum for Kunst, Nationalmuseet og Thorvaldsen Museum i jagten på bryggerens gemte og glemte skatte.

For første gang kan publikum nu opleve spændvidden i bryggerens enorme samling. Udstillingen viser over 100 værker, bl.a. asiatiske Buddha-statuer, renæssancekunst, oldgræsk stenværktøj, medaljer og meget mere. Flere af samlingerne har ikke været udstillet i 100 år; det er internationale samlinger af høj kvalitet, der stort set er ukendte herhjemme, f.eks. kan man opleve en ca. 800 år gammel "syrisk håndgranat", en to meter høj forgyldt Buddha-statue fra Japan og den største samling obsidian-flækker uden for Grækenland.

Allerede som otteårig købte Carl Jacobsen sit første kunstværk – en tegning af Martinus Rørbye. I løbet af sin ungdom købte han malerier og skulpturer, og sent i livet fik han også smag for asiatiske skulpturer. Den kunstelskende brygger har i løbet af sit liv også sat sit præg på København bl.a. Den Lille Havfrue, udsmykningen i Botanisk Have og spiret på Nikolaj Kirke.

I forbindelse med udstillingen er udkommet katalog – se Publikationer.

**Ærø Museum, Søbygaard
Til 24.6.**

Saga-kvinder

43 tegninger af Ib Monrad Hansen. Illustrationer til Vagn Lundbyes *Den kvindelige saga*.

På udstillingen viser Ib Monrad Hansen de 43 tegninger, han udførte til Vagn Lundbyes epos "Den kvindelige saga". Tegningerne er frie, men samtidig tekstnære fortolkninger af de mange saftige, poetiske billeder i Lundbyes vers-fortælling om de islandske sagaers oversete kvinder.

**Nivaagaards Malerisamling, Nivå
Til 28.5.**

Pia Schutzmann. Gennem Tid

Pia Schutzmanns verden bygger på iagttagelser af det nære, det der overrasker og bevæger hende. I de første år, hvor hun især udtrykte sig gemmen, tegning og grafiske teknikker, var det rum og genstande, som optog hende. Siden de allerførste år på Kunstakademiet, hvor grafikereren Palle Nielsen var hendes lærer, har hun beskæftiget sig med portrættet. Hun støtter sig aldrig til fotografi, men tegner eller maler udelukkende efter det levende menneske.

På udstillingen vises eksempler af Pia Schutzmanns arbejder gennem årene, samt hendes allernyeste værker, hvoraf nogle er udført på Nivaagaard. Med på udstillingen er det følsomme portræt af H.M. Dronningen, som ejes af Oxford and Cambridge University Club i London. Også de markante portrætter af fotografen Rigmor Mydtskov og Louisianas stifter Knud W. Jensen, er blandt de 25 udstillede portrætter.

Ny Carlsberg Glyptotek, København Til 29.4.

Oldtidens europæiske fællesmarked

Glyptoteket markerer det danske EU-formandskab. Man kan i EU-formandskabet se paralleller til oldtidens Europa, hvor der også blev udvekslet varer, teknik og ideer. Vaser dekoreret med fortællinger, viser hvordan myterne om tapre trojanske helte spredte sig mod vest. Udvekslingen af myter skabte et kulturelt fællesskab. Et fællesskab der fik handlen til at blomstre.

Kejser Augustus' mislykkede forsøg på militært at udvide Romerriget mod nord medførte en ny romersk udenrigspolitik, der bestod af handel og udveksling af gaver med høvdinge og fyrster mod nord. Af og til dukker disse kostbare romerske genstande op under udgravninger herhjemme.

De kostbare romerske fund i Danmark fortæller historien om Romerrigets forsøg på at indynde sig hos de nordiske fyrster med fornemme gaver. På Glyptoteket kan man bl.a. de to "Byrsted-bægre", to fornemme romerske sølvbægre fundet i en stormandsgrav i Nordjylland.

Udstillingen består af fem montere og spiller sammen med Glyptotekets faste samling af fund af middelhavslændene, som er udstillet i Middelhavshorisonen.

Øregaard Museum, Hellerup Til 20.6.

Lee Miller og det surrealistiske blik

Hun var sin tids mest efterspurgte fotomodel. Hun var muse og model for surrealisterne i Paris i 1930'erne. Samtidig var hun selv en fremragende fotograf, der med humor og øje for motivernes surrealistiske træk skabte nogle af det 20. århundredes stærkeste billeder.

Lee Miller (1907-1977) begyndte sin karriere foran kameraet i 1920'ernes New York. Efter få år overtog hun selv kameraet, vendte blikket ud i verden og flyttede til Paris i 1929. Via sit tætte forhold til den surrealistiske fotograf Man Ray etablerede hun sig i avantgardekunstens inderste cirkler sammen med andre kunstnere som Pablo Picasso, Jean Cocteau, Max Ernst, Joan Miró m.fl.

Hun udviklede sit helt eget surrealistiske billedsprog i kraft af sin særlige evne til at fremdrage det fantastiske i det almindelige.

Virkelighedens surrealistiske sider tiltrak Lee Millers opmærksomhed, da hun under Anden Verdenskrig blev udsendt som krigskorrespondent for Vogue. I stærke billeder dokumenterede hun krigens vanvid og ofte surrealistiske karakter. Hun ankom som en af de første til fotografer til koncentrationslejren Buchenwald og udgav sine chokerende billeder herfra under titlen "Believe it" Lee Millers billeder gik verden rundt og hendes indsats som krigskorrespondent var med til at ændre hele fotojournalistikens rolle.

Ordrupgaard, Charlottenlund Til 31.8.

Hvad nu hvis... en kontrafaktisk happening om Finn Juhl og Ordrupgaard

Ordrupgaard fejrer 100 års fødselsdag for Danmarks store møbeldesigner Finn Juhl med miniudstillingen "Hvad nu hvis..."

Titlen spiller på, hvad der ville være sket, hvis den unge arkitekt havde været på besøg hos sin nabo på Ordrupgaard, enkefru Henny Hansen. Hvilke Juhl-møbler ville Finn Juhl og fruene matche med de eksisterende af Gotfred Tvede og Th. Bindsøll. Udstillingen giver et uhøjtideligt bud på svaret.

Wilhelm og Henny Hansen, som opførte Ordrupgaard i 1918, gjorde en stor indsats for at gøre deres omgivelser smukke og indbydende. Finn Juhl stillede samme høje krav til indretningen af sit hjem. Hans mål var at skabe et samlet værk i arkitektur, møbler, kunst, farver og udstyr.

Den danske møbelproducent Onecollection har udlånt Finn Juhl-sofaer, lænestole og borde til Ordrupgaard.

Thorvaldsens Museum, København Til 26.8.

Magtens Pris. Napoleon, Alexander den Store og Thorvaldsen

Storpolitik og propagandakunst er i centrum i udstillingen. På blot 3 måneder i 1812 udførte Bertel Thorvaldsen en 35 meter lang og 1 meter høj relieffrise til pave-paladset Palazzo del Quirinale i Rom i anledning af Kejser Napoleons planlagte besøg i byen. Aftalen med Thorvaldsen blev indgået i marts 1812, og 200 året for frisen markeres med denne udstilling, der stiller skarpt på

storpolitik i både oldtiden og det tidlige 1800-tal, samt leverer nøglen til forståelsen af scenerne i et af Thorvaldsens absolutte hovedværker: frisen til Napoleons hyldest med motivet Alexander den Stores indtog i Babylon. Motivet var valgt som en antik parallel til Napoleons indtog i Rom.

Alexander-frisen cementerede Thorvaldsens position som en af Europas førende kunstnere, og nyheden om hans nye mesterværk nåede også København. I 1818 modtog Thorvaldsen bestilling på en marmorudgave af frisen til Christiansborg Slot, der var under opførelse med C.F.Hansen som arkitekt. Frisen findes i fuld størrelse både som originalmodel og som kopi i gips på museet, og en formindsket udgave af frisen i marmor findes også på museet.

Med bl.a. værker af Thorvaldsen, grafiske tryk og malerier fra 1800-tallets Rom og Frankrig samt med Napoleons dødsmaske i gips, giver udstillingen rig mulighed for at gå på opdagelse i Napoleons, Alexander den Stores og Thorvaldsens univers.

Bertel Thorvaldsen: Napoleon Bonaparte, ca. 1830.

Designmuseum Danmark, København Til 30.12.

Finn Juhl 100 – Møbler til sansning

Udstilling i anledning af 100 året for Finn Juhls fødsel.

Udstillingen giver mulighed for at mærke detaljer og sidde i en række af Finn Juhls mesterværker og samtidig fordybe sig i 50 nyligt konserverede arbejds-tegninger og akvareller af Finn Juhl.

Udstillingen er blevet til i samarbejde med Onecollection.

Akvarel af Finn Juhl. Foto: Pernille Klemp.

**Museum Lolland-Falster, Stiftsmuseet i Maribo
Til 31.12.**

Bedre Byggeskik

I 1904 efterlyste en lang række kendte personligheder en bedre og smukkere byggestil i Danmark.

Landsforeningen Bedre Byggeskik blev stiftet i 1915 og arbejdede i en periode på mere end 50 år på at sikre kvaliteten af det danske byggeri. Arkitekter, bygmestre og håndværkere skabte en bevægelse, der fik indflydelse på tusindvis af bygninger i hele Danmark. Formålet med Foreningens dannelse var at fremme Bedre Byggeskik på landet i Danmark "De nye huse skal være

enkle, hjemlige og smukke. De skal passe til den plads, de skal have, til den nytte de skal gøre. De skal tillige være praktiske og tidssvarende."

Arkitekt Einar Ørnsholt, der var en del af Bedre Byggeskik bevægelsen, skulle få stor betydning for Lolland-Falster, med især Vestlolland som sin hjemmebane.

Udstillingen er udarbejdet af Holbæk Museum og lånt herfra.

Bandholm skole.

**HEART Herning Museum of Contemporary Art
Til 6.5.**

Tro, Håb og Kærlighed – Jacob Holdts Amerika

Gennem ca. 160 fotografier fortæller Jacob Holdt historien om bagsiden af den Amerikanske Drøm. Fotografens konfronterende og hjertegribende billeder fra hans Amerikarejser fra 1970'erne til i dag.

Udstillingen er lagt tematisk an og afspejler Holdts egen måde at arkivere billeder på, som fastholder motivets objektivitet og nøgterne fremtoning. På den måde lader ophængningen historierne og fortællingerne træde frem og giver beskueren mulighed for at se værkerne med nye øjne. Fotografierne er opdelt i en række temaer: våben, par, politik og religion, og tilsammen tegner de et portræt af kontrasterne USA.

HEART viser filmen "Holdt!", som går bag om fotografen og nogle af de amerikanere, han er kommet tæt ind på livet af.

Udstillingen er skabt i samarbejde mellem Louisiana og Jacob Holdt i 2009.

Foto: Theis Mortensen.

**Ordrupgaard, Charlottenlund
Til 2.9.**

Per Kirkeby og Grønland. Det hemmelige reservoir

Grønland har været i Per Kirkebys liv og kunst i mere end 50 år. Udstillingen viser, hvordan Kirkebys streger og motivverden dannes i mødet med den grønlandske natur. "Grønland er en nøgle til Kirkebys kunst. Ingen Kirkeby uden Grønland", fastslår Kirkebyekspert Erik Steffensen om den geologuddannede kunstner. Udstillingen trækker fine tråde fra den unge geologs op-tegnelser til den modne malers kunst.

Gennem et rigt materiale bestående af skitser, raderinger, akvareller og malerier – og med geologien og dens feltexpeditioner som resonansbund – belyser udstillingen, hvorledes kunstneren integrerer den skønhed, han har sanset og observeret gennem sin kunstneriske proces. Udstillingen er kurateret af Erik Steffensen i samarbejde med Ordrupgaard og er et led i museets serie af udstillinger med fokus på samtidskunst.

**Museum Sønderjylland, Kunstmuseet i Tønder
Til 6.5.**

Sigurdur Gudmundsson Situationer

Udstilling med værker af den islandske billedkunstner Sigurdur Gudmundsson, født 1942 i Reykjavik. Han lever og arbejder henholdsvis på Island og i Kina og har for længst skabt sig et navn på den internationale kunstscene. Hans kunstneriske produktion spænder vidt fra malerier, tegninger, skulpturer, happenings til digte og romaner. Det er dog ikke mindst hans fotografiske værker, der har bragt ham berømmelse.

I 1970'erne skabte Sigurdur Gudmundsson en række unikke fotografier under indflydelse fra Fluxus- og konceptkunsten. Det var gribende og provokerende fotografiske værker der vakte stor opmærksomhed i Europa og USA. Selv opfattede han ikke disse som fotos, men som digte og skulpturer. Han kaldte dem *Situationer*. Værkerne er et godt eksempel på Sigurdur Gudmundssons humoristiske sans. De udtrykker desuden hans originale livsanskuelse, der får tilskueren til at se ting og ord i et nyt og uventet lys.

**Nordatlantens Brygge, København
Til 2.9.**

Qanga – Tegnet Fortid

Udstillingen viser kunstneren Nuka K. Godtfredsens originale akvareller malet til første bind af den grønlandske tegneserie *Oqaluttuaq* (Fortællinger), der omhandler Grønlands forhistorie.

Nuka K. Godtfredsen har skabt illustrationer, der ud over at bidrage til formidlingen af Grønlands forhistorie, må betragtes som kunstværker i sig selv. På udstillingen kan man opleve 32 originale sider fra seriens første og andet bind, indrammet og ophængt som selvstændige værker. Frarøvet tegneseriens trykke kontakt – tekster i talebobler og lineær fortælling – åbner de enkelte værker for nye fortællinger og giver et nyt liv og en ny mystik, der rækker ud over genrens konventioner og seriens oprindelige formidlende og dokumentarisk-videnskabelige hensigt.

Med skabelsen af tegneserien fortsættes desuden Grønlands rige fortælletradition, og værkerne er inspireret af tidligere historiske og kunstneriske skildringer af livet i Arktis fra hhv. 1800 og 1900-tallet af kunstnerne Aron fra Kangeq og Jakob Danielsen. Nuka K. Godtfredsens værker er af så høj kunstnerisk såvel som videnskabelig kvalitet, at de af Nationalmuseet betragtes som vigtige fremtidige kilder på niveau med de historiske værker.

Oqaluttuaq er resultatet af et årelangt unikt formidlingssamarbejde mellem Nuka K. Godtfredsen, forskere fra Nationalmuseet, det grønlandske skolebogsforlag *Ilinnisiorfik* og den grønlandske avis *Sermitsiaq*. Udgangspunktet for samarbejdet var et ønske om at få nuanceret og formidlet forskernes omfattende viden om Grønlands forhistorie til et større publikum, og Nuka K. Godtfredsen har siden 2007 haft tegnestue på Nationalmuseet.

Tegningerne skildrer detaljeret livet i Grønland i forskellige historiske perioder: Bind 1, *De første skridt* (2009), omhandler *Independence*-kulturens indvandring i Grønland for 4500 år siden, og bind 2, *Hermelinen*, der rykker

godt 3500 år frem i tiden, omhandler 1100-tallets sene *dorset*-kultur. Bind 2 udkommer i 2012. Der er i alt planlagt fire bind.

Udstillingen er arrangeret i samarbejde mellem Nordatlantens Brygge og Nationalmuseet.

**Fyns Kunstmuseum,
Odense
Til 5.8.**

Himmelgæder. Dansk kunst og astronomi 1780 – 2010

Kunstnere som C.W.Eckersberg, J.C. Dahl, Harald Moltke, J.F. Willumsen, Oluf Høst, Olivia Holm-Møller, Carl Henning Pedersen, Else Alfelt, Margrethe Sørensen, Inge Lise Westman, Thorbjørn Lausten, Jakob Jensen, Mads Gamdrup, Anders Brinch og Lotte Tauber Lassen m.fl. er repræsenteret på udstillingen. Værkerne vidner om, at rummet gennem tiden har været genstand for både gæder og gættier og for forestillinger og forskning.

Side om side med kunstværkerne præsenteres astronomiske instrumenter, filmklip, musik og andet dokumentarisk materiale fra litteratur og videnskab som vidnesbyrd om emnets mange perspektiver.

Museumsinspektørerne Gertrud Oelsner og Gertrud Hvidberg-Hansen fra hhv. Fuglsang Kunstmuseum og Fyns Kunstmuseum har sammen tilrettelagt "Himmelgæder". Udstillingen blev i efteråret vist på Fuglsang Kunstmuseum – se Danske Museer nr. 4, 2011.

Der er til udstillingen udgivet katalog – se publikationer Danske Museer 4, 2011.

**Vejle Kunstmuseum
Til 17.6.**

"Cold Forest" – Multimediainstallation af Tim White-Sobieski

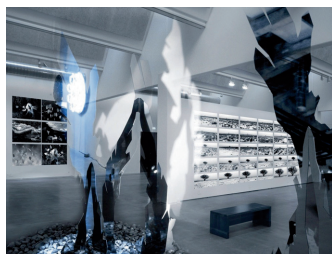
Den amerikanske kunstner Tim White-Sobieski (f. 1961) er kendt for sit arbejde med fotokunst, lys- og videokunst og skulptur. På udstillingen forenes disse udtryksformer, idet fotografi, videobilleder og lys sammen med store stålkonstruktioner udgør en kæmpestor multimediainstallation.

"Cold Forest" inviterer beskueren på en eventyrlig rejse. De store nøgne træer står på museumsgulvet i form af megaskulpturer ligner fantasifigurer. Deres blændende overflade absorberer omgivelsernes farver, lys

og skygger samt beskuerens silhuetter. På denne måde skaber kunstneren mystik og lader museumsgæsterne være en del af hans installation.

Kunstneren har valgt vores berømte eventyrdigter H.C. Andersen som sin inspirationskilde og reference til de stillede værker. Her finder beskueren H.C. Andersens allegoriske fortællinger gældende, hvor man oplever træer og anden vegetation som værende levende og kloge, og finder større sammenhæng med vores eksistens.

Tim White-Sobieski bor og arbejder i New York City og Berlin. Hans lys-kunst har indgået sammen med værker af Olafur Eliasson, James Turrell, Zaha Hadid og Ugo Rondione i udstillinger ved ESPACE CULTUREL i Paris.

Rejsen til Saturn – Claus Deleurans tegninger

I anledning af udstillingen "Himmelgæder" viser museet ko[s]miske streger i museets grafikrum. Claus Deleurans originale skitser og udkast til tegneserien Rejsen til Saturn (1977) udstilles og der er mulighed for at slå sig ned og læse hele tegneserien. Man kan gå på opdagelse i et udvalg af andre Science Fiction tegneserier eller prøve kræfter med teknologien i de klassiske sci-fispil Space Invaders (1978) og Asteroids (1979).

Samtidens populærkultur danner en del af baggrunden for samtidskunsten og Claus Deleurans originaltegner sætter billedkunsten perspektiv.

**Louisiana, Humlebæk
Til 20.5.**

Yael Bartana. And Europe will be Stunned. Louisiana Contemporary

Den polske pavillon ved sidste års Venedig Biennale (2011) var en satsning. For det første var kunstneren, Yael Bartana, israelsk (f. 1970 i Kfar-Yekezekel) og ikke polsk, for det andet reaktiverer hendes værk, den såkaldte "Polske trilogi", traumatiske anliggender i det 20. århundredes historie.

Nu viser Louisiana de tre film, som følger "The Jewish Renaissance Movement in Poland (JRMiP)" – en politisk bevægelse, der som sit formulerede mål vil bringe 3,3 millioner jøder tilbage til Polen!

Den første film, *Mary Koszmary* (Mareridt), tager sin begyndelse i en vækkelstale på et overgroet, øde stadion i Warszawa, mens *Mur i wieża* (Mur og tårn) følger etableringen af den første kibbutz midt i byen, dér hvor den jødiske ghetto engang lå – og endelig *Zamach* (Attentat), som leder publikum til statsbegravelsen af bevægelsens leder.

Bartanas kunst graver dybt og går ikke af vejen for på ofte ildevarslede måde at sætte den historiske fortid sammen med nutiden i en hårfin balance-akt mellem fiktion og virkelighed. Med den nyere jødiske og europæiske historie som bagage er værkerne en fabel over politiske strømninger og bevægelser, som det 20. århundrede på ofte tragisk vis står som monument over. Filmene er som et kammer, hvorfra en mængde stemmer lyder; genkendelige, visuelle historier fra den zionistiske bevægelse før krigen og statsdannelsen i 1947, nazismens og kommunismens totalitære retorik og iscenesættelse af folket som et kollektiv; polsk antisemitisme og nationalisme og – med adresse til nutiden – spørgsmålet om prisen for den jødiske stat set i lyset af situationen for den arabiske befolkning i Palæstina. Jødisk identitet er i høj grad til diskussion.

Der er i forbindelse med udstillingen udgivet katalog – se publikationer.

**Glasmuseet Ebeltoft
Til 18.11.**

Hot & Cool. Varmt glas og nordiske former

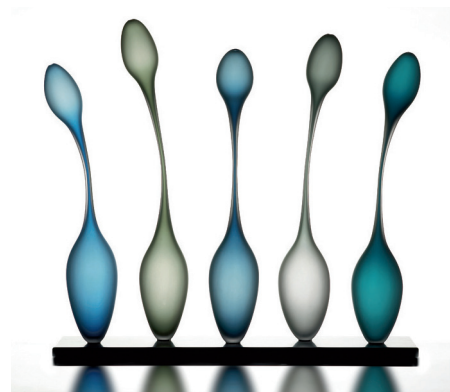
Trine Drivsholm og Tobias Møhl hører til den absolutte elite inden for dansk glas. Siden 1998 har de delt værksted, hvor de forener en brændende passion for glas med enkel nordisk formgivning. I de senere år har de for alvor gjort sig bemærket, også i udlandet, med enestående arbejder af høj håndværksmæssig kvalitet og enkelt, skandinavisk præg. For første gang udstiller de nu sammen.

I sit arbejde med glasset interesserer Trine Drivsholm sig primært for form, overflade og samspelet mellem objekter. Hun arbejder skulpturelt med det blæste glas, som hun bearbejder til organiske former, ofte kendetegnet ved en taktile overflade. De karakteristiske *Longnecks* er både humoristiske og appellerende i deres dialog med hinanden og med publikum.

Uden at slippe den enkle, klare form arbejder Tobias Møhl med en ornamentet detaljerigdom. Tobias Møhls enestående håndværksmæssige færdigheder er tydelige i fint

forarbejdede fili-granskåle og raffinerede objekter. Som kun få andre i verden mestrer han de vanskelige venetianske teknikker.

**Trine Drivsholm: Blue Longnecks, 2009.
Foto:
Poul Ib Henriksen.**

**Museet for Religiøs Kunst, Lemvig
Til 20.5.**

**Risebye + Kiærskou
Katolsk inspiration i dansk kirkekunst – maleren Eloff Risebye og billedhuggeren Paul Kiærskou**

Risebye (1892-1962) var med sine monumentale, dystre lærreder og sin katolsk inspirerede stil kun kendt i en snæver kreds i sin samtid. For at forstå udviklingen i Risebyes produktion må man inddrage hans livsvigtige forhold til vennen, den talentfulde billedhugger Paul Kiærskou (1900-1933). Ved dennes alt for tidlige død blev det via maleriet, at Risebye gennemlevede de voldsomme følelser af tabet. Han skabte enkle, ikon-stærke billeder af sorg, frygt og afmagt. Han malede sig in til essensen af de store, mørke følelser og blev i 1930'erne og 40'erne indbegrebet af "sorgens maler", men nåede også ud på den anden side til en ny, varmere palet. Billedhuggeren Paul Kiærskou var et lysende billedhugger-talent, hvad de mange hædersbevisninger også afslører, at hans samtid havde øje for. Hans tidligste værker var præget af en omhyggelig registrerende naturalisme, hvor han havde dyrene som yndede motiver. Påvirket af tiden og stilen på Utzon-Franks skole gled han over i en international art-deco. Hans største opgave var udsmykningen af Ansgars kirke i Aalborg. Risebye og Kiærskou var inspirationskilde for hinanden. Alligevel var det sorgen over vennens død, der for alvor frigjorde Risebyes kunstneriske potentiale. Udstillingen er tilrettelagt i samarbejde med Teresa Nielsen Vejen Kunstmuseum. Ligesom kataloget er tilrettelagt af Teresa Nielsen – se publikationer.

Eloff Risebye: Natten.

**Kunsthallen Brandts, Odense
Til 28.5.**

João Penalva – Arbejder med tekst og billeder

For første gang i Danmark udstiller den London-baserede portugisiske kunstner. Den store udstilling viser tekstbaserede værker fra de sidste tretten år, samt fire monumentale installationer og fem film.

Arcade (2001) består af hundredvis af fotografier af bygninger og byrum.

Under hvert fotografi hænger en indrammet tekst.

Addressing the Weeds in Hiroshima (1997). Værket er en samling af fotografier, tekster og et herbarium af ukrudt, som voksede ved en fabrik i Hiroshima.

The Hair of Mr. Ruskin (1997) viser en indrammet lok af John Ruskins hår.

Værket handler om originalitet, kopiering og forfalskning.

Pavlina and Dr. Erlenmeyer (2010) er en to-delt installation.

João Penalvas film bliver ofte beskrevet som drømmelignende oplevelser, hvor billede og lyd synes at tilhøre forskellige verdener, og kun beskueren selv kan forene dem i sin personlige oplevelse. Fem film af Penalva bliver vist søndage i Cafébiografen.

João Penalva blev født i Lissabon i 1949 og har boet og arbejdet i London siden 1976. Kunstneren har haft en lang række soloudstillinger og repræsenterede Portugal i Bienal Internacional de São Paulo, 1996 og Biennalen i Venedig, 2001.

Katalog er udgivet i forbindelse med udstillingen – Se publikationer.

João Penalva: Arcade 2001, udsnit.

**ARoS Aarhus
Kunstmuseum
Til 29.7.**

Tony Oursler – Face to Face

Udstillingen er et møde med den New York-baserede videokunstner Tony Ourslers mærkelige univers fyldt med sære personager – et møde der også indbefatter værker skabt specielt til udstillingen på ARoS. Med humoren som redskab balancerer hans kunstværker på kanten mellem morskab og galskab. Tony Oursler er kendt for at inddrage både skulpturelle og performative elementer i sit arbejde med videomediet, som han har arbejdet intenst med siden slutningen af 1970'erne. Tony Oursler er blevet kendt for sin måde at kombinere videomediet med en række fysiske genstande, såsom dukker, møbler eller organiske former støbt i glasfiber, der levendegøres ved hjælp af et effektivt billede- og lydspor idet talende ansigter toner frem på objekterne. Gennem det visuelle og auditive skaber Tony Oursler en både magisk, humoristisk og til tider skræmmende form for liv. Tony Oursler (f. 1957) bor og arbejder i New York.

Tony Oursler. Cyc, 2003.

**Museum Østjylland, Randers
Til 23.9.**

Åbning mod øst – en dansk familie i Kina og Japan

I hundredåret for den kinesiske kejsers fald fortæller Museum Østjylland i udstillingen *Åbning mod øst – en dansk familie i Kina og Japan* den forrygende historie om en dansk familie oplevelser i Kina og Japan mellem 1880 og 1946. Familien Jordan var i disse år gennem to generationer vidne til de mest dramatiske årtier i Fjernøstens moderne historie. I alle årene var familien desuden ivrige samlere af det fineste kinesiske kunsthåndværk, antikviteter, dragter og kuriositeter. For første gang bliver denne flotte og farverige samling nu vist frem på et dansk museum.

Der er til udstillingen fremstillet en APP, der giver publikum mulighed for at dykke dybere ned i historien og komme endnu tættere på genstandene.

**Museum Jorn
Til 5.6.**

jorn<<<ensor

I 1950 gjorde Asger Jorn i et brev til Pierre Alechinsky opmærksom på "den fantastiske side" af den belgiske maler James Ensor (1860-1949). James Ensors kunstneriske udtryk vedblev at være en central inspirationskilde for Jorn. Gennem en sammenstilling af Jorns og Ensors malerier og grafiske arbejder giver udstillingen et enestående indblik i nogle væsentlige forudsætninger for udviklingen af Jorns kreative proces og mangfoldige kunstneriske udtryk. James Ensor levede det meste af sit liv i fødebyen Oostende, der ligger ud til kysten i den flamske del af Belgien. Han boede og arbejdede i det hus, hvor familien havde souvenirbutik hvorfra de bl.a. solgte masker til Oostendes populære karneval. Med udgangspunkt i det liv, der udspillede sig her, skabte han sine udtrykfulde, ofte på én gang groteske og poetiske billeder. Motiverne er blandt andet masker, skeletter og selvportrætter, som Ensor allerede i 1880'erne fortolker i et formsprog, der gør ham til en forløber for såvel surrealismen som ekspressionismen i det 20. århundrede.

Ensors værker har de seneste år været genstand for store udstillinger på bl.a. Museum of Modern Art i New York og Musée d'Orsay i Paris.

Museum Jorn har til udstillingen fået mulighed for at låne en række centrale værker af James Ensor fra belgiske museer og private samlere. Udstillingen omfatter ca. 40 malerier og 70 tegninger og grafiske værker. Hertil kommer en rækkeskulpturer af Jorn samt fotos, arkivalier og en række masker fra Ensor-museet i Oostende. Til udstillingen er udgivet katalog – se publikationer.

Ærø Museum, Søbygaard Til 1.7.

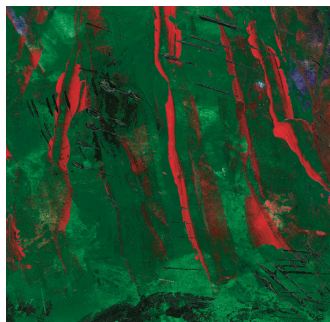
Bente og Bent Thurøe. Malerier

Udstillingen af malerier og akvareller på det smukke jagslot Søbygaard.

Bente Thurøe er født og opvokset i Svendborg. Hendes inspirationskilde

er bl.a. naturen og hendes malerier er abstrakte og ekspressive og hun har fire censurerede udstillinger bag sig. I 2010 modtog hun "Den Kunstfaglige Pris" for et af sine malerier på en udstilling i Janusbygningen, Vestjysk Kunstmuseum.

Bent Thurøes materialevalg spænder over både akryl, olie og akvarel. Hans motiver er figurative, og i udstillingen indgår både nye malerier og akvareller samt en retrospektiv samling. Udover malerierne arbejder Bent Thurøe også som forfatter, illustratør og tekstildesigner. Han er inspireret af naturen og landskaberne omkring Sydlyn. Som illustratør har han desuden lavet mange akvareller med fugle- og dyremotiver.

Energimuseet, Tange, Bjerringbro Til 31.7.

"100 steder at huske før de forsvinder"

Udstilling i samarbejde med CARE Danmark. Udendørsudstillingen viser 100 steder på kloden, som dramatisk vil ændre sig eller risikerer helt at forsvinde, når klimaforandringerne for alvor sætter ind.

Udstillingen med de 100 unikke billeder er skabt af professionelle fotografer, der har besøgt de mest klimatruede steder på kloden. Der er dog ikke tale om en dommedagsudstilling, der skal få os alle til at føle skyld. Den skal derimod inspirere folk til at gøre noget for klimaet, der hvor man kan se det nytter.

Energimuseet har i forvejen stor fokus på bæredygtighed og klimaforandringer med to andre udstillinger. I særudstillingen "Folk og Klima – et fælles ansvar" er temaet klimaforandringer formidlet gennem både en naturvidenskabelig og samfundsmæssig synsvinkel. I udstillingen "Solbyen", som er en af museets faste udstillinger, demonstreres på forskellig vis, hvordan vi kan skifte til et fossilfrit Danmark.

Museet for Fotokunst, Brandts, Odense -Til 28.5.

100 fynske billeder – Årets pressefoto (til 6.5.)

I år fejrer danske pressefotografer 100 års jubilæum. Fynske Medier markerer jubilæet med en udstilling af de 100 bedste billeder fra 2011. Fotograferne har fanget store og små begivenheder, drama og dagligdag. Der er fotos af kendte og kongelige, hr og fru Fyn og de særlige øjeblikke, hvor fotografen befandt sig på det rigtige sted på det rigtige tidspunkt.

Årets Pressefoto (til 6.5.)

3.063 fotos, 28 TV-produktioner og 18 multimedieproduktioner indsendt af 210 pressefotografer og fotojournalister deltog i årets konkurrence Årets Pressefoto. Nu kan udstillingen opleves på Museet for Fotokunst på Brandts, hvor de nominerede fotos er udstillet sammen med prisvinderne. Fotografen Mads Nissen fik førstepriisen i hele fem kategorier, bl.a. Årets Pressefoto og Årets Pressefotograf.

Vendsyssel Kunstmuseum, Hjørring Til 19.8.

Hinsides horisonten

– et møde mellem Poul Anker Bech og Niels Lergaard

To malere, to landsdele og to udtryk mødes i forårets udstilling, planlagt i samarbejde med Poul Anker Bech i 2008. Museet markerer i samarbejde med Arbejdermuseet og Bornholms Kunstmuseum året, hvor Poul Anker Bech den 13. april ville være fyldt 70 år.

Poul Anker Bech (1942-2009) lagde ikke selv skjul på, at han var inspireret af Niels Lergaard (1893-1982). Særligt ses i de sene værker en optagethed af det hos Niels Lergaard så klassiske motiv; udsigten over havet med den høje horisont – ofte flankeret af huse, mennesker og landskab. Hos både Poul Anker Bech og Niels Lergaard ses desuden en optagethed af eksistensen og de grundlæggende vilkår herfor. Ofte sættes det flygtige overfor det bestående og det abstrakte over det konkrete – i værkerne accentueret i såvel formsprog som indhold.

I både Poul Anker Bechs og Niels Lergaards motiver er inspirationen fra de karakteristiske landskaber i henholdsvis Vendsyssel og på Bornholm nærværende, men ofte bliver landskaberne bærere af en dybere refleksion, der afspejler et kunst- og natursyn, der række langt ud over en geografisk forankring – og mod *det*, der ligger hinsides horisonten. Dialogen de to malere imellem udspringer af en fælles motivisk optagethed af og dyrkelse af temaer som: Havet, horisonten, mennesket og landskabet.

Udstillingen vises efterfølgende på Arbejdermuseet i København og Bornholms Kunstmuseum.

Poul Anker Bech: Den sidste sommer, 2007.

Krista Rosenkilde – Irrational Thoughts

I kantede tredimensionelle vægobjekter, dækket af minutøst malede, abstrakte mønstre og ornamenter, undersøger Krista Rosenkilde (f. 1982) grænsen mellem flade og rum, maleri og skulptur.

Krista Rosenkilde udfordrer maleriets traditionelle billedformat, ved bogstavelig talt at folde lærredet i geometrisk kantede planer, der med spidse fremspring bryder fysisk ind i rummet. Det er systematisk malede objekter, hvor det irrationelle element dog ikke er uden betydning, idet værkernes malede rumlighed smelter sammen med den konkrete rumlige konstruktion, og gør det muligt at orientere sig i bedrag og realitet.

Inspireret blandt andet af 1960'ernes Op Art, interesserer Krista Rosenkilde sig for maleriets illusionistiske muligheder, og for hvordan man med enkle virkemidler kan lege med perspektiv, rum og flader for derigennem at udfordre synet.

Krista Rosenkilde: Uden titel, 2010.

Aarhus Kunstbygning 11.5. til 10.6.

JEG skaber (MIG) – ERGO er jeg

Med udstillingen udfordrer 104 kunstnere i ProKK (Sammenslutningen af Professionelle Kunstnere og Kunsthåndværkere) det fotografiske selvpортræt – et klassisk kunstformat med en lang tradition bag sig. I dag tager alle billeder og er fortrolige med brugen af fotografiske medier. Vi har generelt aldrig før været så intime, eksperimenterende og grænseoverskridende både foran og bag kameraet. Vi spejler os i massekulturen, og den påvirker den måde, vi ser os selv på.

**Johannes Larsen Museet, Østfyns Museer
Til 3.6.**

I'm Like a Bird. Kunst i fugleperspektiv

Udstillingen er skabt i samarbejde med Skovgaard Museet i Viborg (– se om tale i Danske Museer nr. 5, 2011).

Fuglen i kunsten kan betragtes som et spejl på os selv, vores tid og vores forhold til omverdenen. Udstillingen indeholder værker helt tilbage fra 1500-tallet op til i dag, med hovedfokus på samtidskunsten. Udstillingen viser værker af danske og internationale hovednavne i kunsthistorien: Picasso, Johannes Larsen, Asger Jorn, Carl Henning Pedersen, Richard Mortensen, P.C. Skovgaard, Joakim Skovgaard og Braque. Fugleværkerne af kunsthistoriens mestre stilles sammen med værker af især danske samtidskunstnere: bl.a. Peter Callesen, Hesselholdt & Mejlvang, Svend Allan Sørensen, Rosemaria Rex, Lisbeth

Bank, svenske Lena Ignestam og tyske Hartmut Stockter. I alt er 27 nutidige og historie kunstnere repræsenteret på udstillingen.

Til udstillingen er udgivet et katalog – se publikationer.

Peer Callesen: Distant Wish, 2006.

**Storm P. Museet, Frederiksberg, København
3.5. til 21.10.**

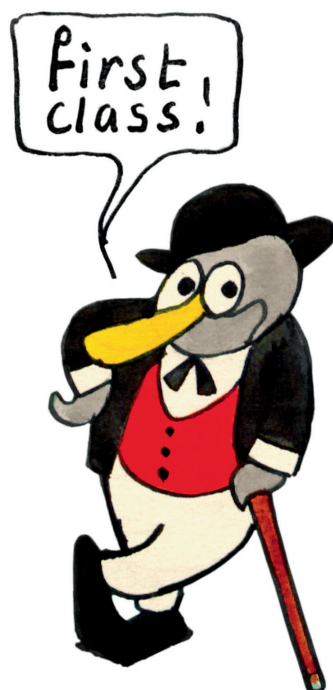
FIRST CLASS! Storm P. valgt og fortalt af 8 fans

Åbningsudstilling når Storm P. Museet genåbner den 3. maj med nyindrettede og udvidede rammer.

De 8 fans er Jytte Abildstrøm, Martin Bigum, Lars Bukdahl, Peter Gantzer, Anne Marie Helger, Per Kirkeby, Anders Lund Madsen og Johannes Møllehave.

I åbningsudstillingen har de 8 fans på hver deres væg skabt en personlig udstilling med deres yndlingsstreger af Storm P. Værkerne er udvalgt med kærlighed af de 8 fans, som i korte film fortæller om deres forhold til Danmarks store humorist. Vi møder Storm P. som billedkunstner, tegner, filosof, humorist, satiriker m. De mange meget forskellige valg viser mangfoldigheden i Storm P.s værk og illustrerer, hvordan hans kunst stadig taler til os i dag.

I museets faste udstilling kan man som noget nyt træde helt ind i Storm P.s arbejdsværelse og kigge kunstneren over skulderen. Med iPads kan man gå på opdagelse i værelsets skønne virvar af fantastiske ting og dykke ned i Storm P.s liv, samtid og kunstneriske univers. Går man videre rundt i udstillingen, oplever man en perlerække af Storm P.s malerier og tegninger og mange af hans kendte figurer som Peter og Ping, De 3 små mænd og Fluerne. Børn kan følge deres eget spor gennem udstillingen med iPads eller Smartphones og undersøge de mange Storm P. opfindelser. På et stort digitalt bord kan man bladre og rode i museets 33.000 Storm P. tegninger og finde sine egne favoritter.

**Ribe Kunstmuseum
Til 3.6.**

**I guldalderens skygge.
Maleren Thorald
Brendstrup 200 år**

Storstile udstilling i anledning af 200-året for den danske guldalder-maler Thorald Brendstrups fødsel.

Den første nogensinde uden for hans egen levetid. Udstillingen giver således en enestående mulighed for at lære en "ny" guldalderkunstner at kende. Som udstillingen vil demonstrere, var Brendstrup blandt de mest berejste af tidens kunstnere, hvilket gør det nærliggende at identificere ham mere med den europæiske end med den hjemlige tradition.

Udstillingen er blevet til i et forskningssamarbejde med Fuglsang Kunstmuseum, og det er ønsket fra de to museer, at Brendstrup efter mange år i skyggen nu får en velfortjent plads i fortællingen om danske guldalderkunstnere.

**Thorald Brendstrup: Landskab ved Søholt, 1845. Privateje.
Foto: Ole Akhøj.**

**Museet for Samtidskunst, Roskilde
Til 3.6.**

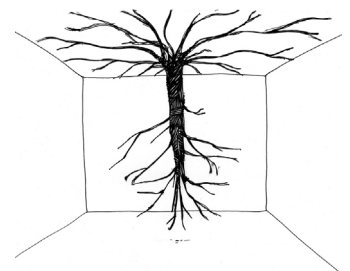
Soundings 2 – Nordic Art Graduate Show

Sprøde – sarte – melankolske – hvinende – skingre – flaksende. Der findes mange ord til at beskrive lyd, men lyd skal opleves for at vi forstår det fulde spektrum.

Museet præsenterer forskelligartede lydprojekter af afgangseleverne fra 'Nordic Sound Art' – den fælles lydlinje for fem nordiske kunstakademier. Med bidrag fra akademierne i Malmø, Helsinki, København, Bergen og Trondheim er udstillingen *Soundings 2* en unik mulighed for at opleve eksperimenterende lydkunst anno 2012.

De studerendes projekter viser spændvidden af den internationale lydkunstscene. I mangfoldigheden af forskellige lyduniverser er der forskellige niveauer af intimitet og lyd af varierende intensitet. Lydkunsten er helt fra begyndelsen løbet parallelt med udviklingen af installationskunst og performancekunst og er typisk kendetegnet ved et sammenfald af elementer herfra. De udstillede værker giver en smagsprøve på lydkunstens konceptuelle bredde og fysiske relevans som medspiller i skabelsen af særligt sanseskærpene rum.

Kunstnere: Martinka Bobrikoca (CR), Oscar de Carmen (ES), Cecilia Jonsen (SE), Signe Lidén (NO), Christian Mastrup (DK), Joonas Siren (FI), Elin Øyen Vister (NO), Lauri Wuolio (FI).

**Joonas Siren: Glossolalia 2012.
Tegning: Helmi Kajaste.**

**Heerup Museum, Rødovre, København
Til 3.6.**

Hvide snit – sort magi

Linoleumssnit af Henry Heerup og Knud Odde.

Linoleumssnit er de seneste år blevet populært blandt yngre kunstnere. På Heerup Museum vises en udstilling af to professionelle og populære grafikere, Henry Heerup og Knud Odde, som begge skaber kraftfulde fortællinger i linoleum.

Knud Odde er en af de mange nulevende kunstnere, som føler en særlig forbindelse til Henry Heerup. Knud Odde mødte den ældre kunstner i forbindelse med en udstilling af Decembristerne og har senere lånt værker af Henry Heerup til en udstilling om kunstneriske inspirationskilder.

Trapholt, Kolding
10.5. til 30.9.

Horror Vacui – Morten Løbner Espersens hyldest til leret og glasurens mange udtryk

Udstilling af nye keramiske arbejder af Morten Løbner Espersen. Udstillingen er en hyldest til glasurens mange udtryk og lerets uforgængelige lærred.

Morten Løbner Espersens nye værker har glasuren som gennemgående tema. Værkerne er brændt igen og igen, indtil glasurens rette udtryk er fundet. På den ene side er der kolossale arketypiske krukkeformer, der til overflod er omslynget af voldsomt uregelmæssige tredimensionelle ornamentter. På den anden side kan man opleve mere tyste, repeterede undersøgelser af glasurens virkning på den cylindriske form og monokrome glaserede plader.

Morten Løbner Espersen.
Foto: Ole Akhøj.

Christiansborg Slot, København **Permanent**

Flora Danica Kabinettet på Christiansborg Slot

Efter i mange år at have været lukket land for offentligheden er Flora Danica Kabinettet på Christiansborg Slot åbnet for offentligheden. Her får alle, der besøger De Kongelige Repræsentationslokaler mulighed for at opleve ca. 200 dele af spisestellet. Med sine 1802 dele var det Europas største 1700-talsstel og tilmed et af de fineste. Og det er ikke kun porcelæn med forglemigej, violer og andre blomster, man kan se, her er der også lagt vægt på at præsentere vækster som alger, mosser og snyltesvampe.

Flora Danica spisestellet var muligvis tænkt som en gave fra Christian 7. til Catharina den Store af Rusland. De første dele blev sat i produktion i 1790 på Den Kongelige Porcelainsfabrik. Stellet var dog længe undervejs – den oprindelige produktion stoppede først i 1802 – så zarinaen var død før det nåede at blive sendt. Derfor endte det 1802 dele store stel med at blive i Danmark. Flora Danica stellet er et sandt barn af oplysningstiden, hvor der var stor interesse for naturen og naturvidenskaben. Stellets motiver blev ikke valgt, fordi de var smukke, men fordi alle plancherne fra det botaniske bogværk Flora Danica skulle gengives – og det i naturlig størrelse.

Lørdag den 19. januar 1803 blev den del af stellet, der hørte til desserten, indviet til Christian 7.s fødselsdag. På Christian 8.s tid blev stellet brugt ofte og meget gik itu. Ved et enkelt taffel i 1841 blev hele 32 tallerkner smadret! I dag bruges Flora Danica stellet meget sjældent af Kongehuset. Man vil gerne bevare det.

Det stel man kan købe i dag, er kopieret efter en nyere version af stellet, som den danske Prinsesse Alexandra fik med til England, da hun i 1863 blev gift med den senere Edward 7.

Det endte med at blive en langt mere malerisk version, der næsten udelukkende består af blomster i romantiske pasteller.

Flora Danica Kabinettet på Christiansborg er ikke det eneste sted i København, hvor man kan opleve Flora Danica stellet. Også på Christian 7. Palæ, der har åbent om sommeren, og på Rosenborg har man fine Flora Danica-udstillinger.

Vejle Kunstmuseum
Til 10.6.

Mundus Tintinabuli. Bjældes verden

En verden af farver og fantasi breder sig i museet. Det er tegneren og grafiker Søren Bjælde, hvis fabulerende og legesyge univers har indtaget huset. Her tilbydes kunst til alle, der har adgang til deres barnesjæl. Men her er ikke tale om overfladisk munterhed: Uro og angst lurer og holdes kun med besvær i ave – og netop derfor er Søren Bjældes verden vedkommende for både voksne og børn.

Der er et stort islæt af selvbiografi i Søren Bjældes værker, f.eks. i kunstnerens tegnede dagbøger og et tegnet og meget utraditionelt CV.

Udstillingen er hyggeligere og sjovere end normalt – bl.a. befolkes salene af store 'tegnede skulpturer' – dyr udskåret i krydsfiner som til en gigantisk legetøjs-zoo af den mere fantasifulde slags. I en sal pipper, trutter og skulper en lille lydkasse muntert, men diskret, og sikrer, at også høresansen aktiveres. Desuden er der bygget en biograf i den ene sal: Her vises korte film, der bl.a. illustrerer, hvordan Søren Bjælde har skabt sine værker.

I museets foyer vil man fra balkonen kunne få overblik over et gigantisk in-sekt, som er 'tegnat' på gulvet med udskårne træstykker. For børn (og lege-syge voksne) er der film, tegning og høre-leg.

Mange usædvanlige og fantasifulde islæt præger denne udstilling, hvor dæmonerne forjages med kunst til glæde for alle, uanset alder.

Udstillingen vil efter Vejle Kunstmuseum blive vist på: Faaborg Museum (30.6. til 26.9.), Vendsyssel Kunstmuseum (7.2.2012 til 10.3.2013) og Kastrupgårdsamlingen (20.3. til 2.6.2013).

Der er til udstillingen udgivet en fabulerende, farveglad og helt original bog – se publikationer.

Kronborg Slot, Helsingør **Fra 24. april og fire år frem**

Frederik 2.s bordhimmel

Kronborg Slot får Frederik 1. og hans dronning Sofies bordhimmel på besøg. Bordhimlen er af meget høj kvalitet og er den eneste af sin art, der stadig eksisterer fra renæssancen. Netop fordi den blev taget som krigsbytte af svenskerne i 1658-60 og aldrig siden blev brugt, stråler dens purpursilke og tråde af guld og sølv stadig.

Da Frederik 2. havde fået leveret de 43 vævede gobeliner af danske konger til sit helt nye og overdådigt udsmykkede Kronborg Slot, må han have ment, at der manglede noget: I 1585 bestilte han "et rygstykke med himmel over vort bord på den store sal". Alt var i den bedste kvalitet; selve bordhimlen lavet af fornem purpurrød silke med indvævede tråde af sølv og guld.

Mange har hørt om tronhimler, himmelsenge – men en bordhimmel? I princippet er det et udsmykket stof, der opfylder det samme praktiske formål som andre "himler", nemlig at sikre, at støv og skidt ikke drysser mellem lofternes planker og spær og lander på, hvad der nu er nedeunder. Frederik 2.s bordhimmel består af 3 dele: foruden selve himlen er der også en omhængende kappe og et rygstykke. I det hele taget er det ikke nogen lille sag – himlen alene måler 4 x 2½ meter!

Under svenskekrigene blev Kronborg belejret af Karl 10. Gustavs svenske tropper i 1658-1660. Mange af slottets værdigenstande blev bragt til Sverige som krigsbytte, heriblandt bordhimlen. Den lå i århundreder på svenske slotsmagasiner, indtil den i 1668 overgik til Nationalmuseum i Stockholm, hvor den normalt er udstillet. I forbindelse med museets ombygning, er det nu muligt at beundre bordhimlen på Kronborg.

